

**T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**BELİREN YETİŞKİNLERDE TOPLUMSAL CİNSİYET
ROLLERİNE YÖNELİK TUTUMUN, BENLİK KURGUSUNUN VE
BENLİĞİN AYRIMLAŞMASININ EŞ SEÇME STRATEJİLERİNİ
YORDAMADAKİ ROLÜ**

ELVAN TÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEMMUZ, 2019
MUĞLA**

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

BELİREN YETİŞKİNLERDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE
YÖNELİK TUTUMUN, BENLİK KURGUSUNUN VE BENLİĞİN
AYRIMLAŞMASININ EŞ SEÇME STRATEJİLERİNİ YORDAMADAKİ ROLÜ

Elvan TÜRK

Eğitim Bilimleri Enstitüsünce

“Yüksek Lisans”

Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Sözlü Savunma Tarihi: 03.07.2019

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Raşit AVCI

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Ahu ARICIOĞLU

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Aşlı TAYLI

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Ayşe Rezan ÇEÇEN EROĞUL

TEMMUZ, 2019

TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 24/05/2019 tarih ve 289/11 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin (24/7 veya 38/8) maddesine göre, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Elvan TÜRK'ün "Beliren Yetişkinlerde Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benlik Kurgusunun ve Benliğin Ayrışmasının Eş Seçme Stratejilerini Yordamadaki Rolü" başlıklı tezini incelemiş ve aday 03/07/2019 tarihinde saat 11:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 60 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin kabul edildiğine oy birliği ile karar verilmiştir.

Doç. Dr. Raşit AVCI

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Ahu ARICIOĞLU

Üye

Doç. Dr. Aslı TAYLI

Üye

ETİK BEYANI

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanan “Beliren Yetişkinlerde Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benlik Kurgusunun ve Benliğin Ayrışmasının Eş Seçme Stratejilerini Yordamadaki Rolü” başlıklı Yüksek Lisans tez çalışmasında;

- Tez içinde sunulan veriler, bilgiler ve dokümanların akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde edildiğini,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçların bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunulduğunu,
- Tez çalışmasında yararlanılan eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterildiğini,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapılmadığını,
- Bu tezde sunulan çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 03/07/2019

Elvan TÜRK

Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

BELİREN YETİŞKİNLERDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE YÖNELİK TUTUMUN, BENLİK KURGUSUNUN VE BENLİĞİN AYRIMLAŞMASININ EŞ SEÇME STRATEJİLERİNİ YORDAMADAKİ ROLÜ

Elvan TÜRK

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Raşit AVCI

Temmuz 2019, xvii+135 sayfa

Araştırmanın amacı; beliren yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun, benliğin ayrımlaşmasının ve benlik kurgularının eş seçme stratejileri üzerindeki yordayıcı rolünü ortaya koymaktır. Eş seçim süreciyle ilişkili değişkenleri ortaya koymaya yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde; bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumlarının, benlik kurgularının ve ayrımlaşma düzeylerinin eş seçim süreciyle ilişkili olduğu görülmektedir. Tüm bu değişkenleri birlikte ele alan bir araştırmanın yapılmasının ve bireylere bu konularda farkındalık kazandırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın çalışma grubunu; Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim, Edebiyat, Fen, İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislik ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde 2018–2019 eğitim öğretim yılının bahar döneminde öğrenim görmekte olan 460 kadın ve 241 erkek olmak üzere toplam 701 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların yaşları, 18-25 yaş aralığındadır ve yaş ortalaması 20.83'dür. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Eş Seçme Stratejileri Envanteri", "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği", "Benliğin Ayrımlaşması Ölçeği" ve "Özerklik-İlişkisel Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada toplanan verilerin analizi "SPSS 22.0" paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Ölçme araçlarından elde edilen verilerin betimsel istatistikleri yapıldıktan sonra ele alınan değişkenlerin bireylerin cinsiyetine ve ilişki durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla Bağımsız Örneklemeler için T Testi yapılmıştır. Daha sonra Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi ile bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiler; Çoklu Regresyon Analizi ile de toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun, benliğin ayrımlaşmasının ve benlik kurgularının eş seçme stratejilerini yordamadaki rolü araştırılmıştır.

Çalışma grubunda yer alan bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ele alınan değişkenlerin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde, kadınların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının erkeklere kıyasla daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kadınların eş seçim sürecinde aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, çocuk bakımı ve aşk boyutlarına erkeklerden daha fazla önem verdikleri; ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurgusuna daha fazla sahip oldukları görülmektedir. Öte yandan kadınlara kıyasla erkeklerin benliklerinin ayrımlaşma düzeylerinin daha fazla olduğu ve eş seçim sürecinde fiziksel özellik ve bekâret boyutuna daha fazla önem verdiği görülmektedir. Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin bireylerin ilişki durumuna göre

farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde ise romantik ilişkisi olanların olmayanlara göre toplumsal cinsiyet rollerine yönelik daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları ve eş seçim sürecinde aşk boyutuna daha fazla önem verdikleri görülmektedir. Ek olarak romantik ilişkisi olmayan bireylerin eş seçim sürecinde fiziksel özellik boyutuna daha fazla önem verdikleri söylenebilmektedir.

Yapılan analizler sonucunda toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ile eş seçme stratejilerinden aile kurumu ve güven, dini ve siyasi benzerlik, fiziksel özellik, bekâret ve çocuk bakımı arasında olumsuz yönde, anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Benliğin ayrımlaşması ile eş seçme stratejilerinden sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, bekâret ve çocuk bakımı arasında olumsuz yönde, anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlişkisel benlik ile eş seçme stratejilerinden aile kurumu ve güven, dini ve siyasi benzerlik ve aşk arasında olumlu yönde, anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Özerk benlik ile eş seçme stratejilerinden aile kurumu ve güven, dini ve siyasi benzerlik, bekâret, çocuk bakımı ve aşk arasında olumsuz yönde, anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Son olarak özerk-ilişkisel benlik ile eş seçme stratejilerinden olan aile kurumu ve güven ve aşk arasında olumlu yönde; dini ve siyasi benzerlik ve bekâret arasında olumsuz yönde, anlamlı ilişki olduğu görülmüştür.

Yapılan regresyon analizleri sonucunda ise; toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun ve özerk-ilişkisel benliğin aile kurumu ve güven alt boyutunun anlamlı yordayıcıları olduğu görülmüştür. Benliğin ayrımlaşmasının sosyoekonomik durum alt boyutunu; toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun, benliğin ayrımlaşmasının ve ilişkisel benliğin dini ve siyasi benzerlik alt boyutunu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun fiziksel özellik alt boyutunu; toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, özerk benlik, özerk-ilişkisel benlik değişkenlerinin ise bekâret alt boyutunu yordadığı görülmektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun ve benliğin ayrımlaşmasının çocuk bakımı alt boyutunu; ilişkisel benliğin ise aşk alt boyutunu yordadığı görülmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bu bulgular ilgili alan yazın ışığında tartışılmış ve yorumlanmış; elde edilen sonuçlar paylaşarak bu alanda çalışan araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Beliren Yetişkinlik, Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum, Benliğin Ayrımlaşması, Benlik Kurguları, Eş Seçme Stratejileri.

ABSTRACT

THE ROLE OF ATTITUDES TOWARDS SOCIETAL GENDER ROLES, SELF-CONSTRUAL AND SELF-DIFFERENTIATION IN PREDICTING PARTNER CHOOSING STRATEGIES OF EMERGING ADULTS

Elvan TÜRK

Master Thesis, Department of Educational Sciences

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Raşit AVCI

July 2019, xvii+135 pages

The aim of the study is to reveal the effects of the attitudes towards gender roles of the emerging adults, the distinction of the self and the self-construals on the strategies of the partner selection. When the studies revealing the factors that relate the spousal selection are processed, it is seen that the attitudes, self-construal and differentiation levels of individuals towards gender roles are the factors that relate the process of spousal selection. It is thought to be important to conduct research that considers all these variables together and to raise awareness of individuals on these issues.

The study group consisted of 701 university students (460 female and 241 male) studying in the spring term of the 2018-2019 academic year at the Faculty of Education, Literature, Science, Economics and Administrative Sciences, Engineering and Health Sciences of Muğla Sıtkı Koçman University. The age of participants ranges between 18-25 and the average age is 20.83. In the study, Personal Information Form, Choosing Partner Strategies Inventory, Gender Role Attitude Scale, The Differentiation of Self Scale, and Autonomous-Related Self Scale were used as data collection tools. The data were analyzed by using SPSS 22.0 software.

After the descriptive statistics of the data obtained from the measurement tools, the Independent Samples T-Test was performed in order to determine whether the variables differ according to gender and relationship status of the individuals. Then, Pearson Product-Moment Correlation Analysis was used to investigate the relationships between independent and dependent variables. Multiple Regression Analysis was also used to investigate the predict of gender attitudes on gender roles, self- differentiation, and self-construals.

Considering whether the variables are differentiated according to gender; women's attitudes towards gender roles are more egalitarian than men. Females' family and trust in the process of spousal selection, socioeconomic status, religious and political similarity, child care and love are given more importance than males; it is seen that females have more relational and autonomous-relational self. On the other hand, it is observed that male's self-esteem is higher than that of females and that they pay more attention to physical feature and virginity in the process of spousal selection. When the dependent and independent variables are differentiated according to the relationship status of the individuals, it is seen that those who have romantic relationships have a more egalitarian

attitude towards gender roles than those who do not and they give more importance to the love dimension in the process of spouse selection. In addition, it can be said that individuals who do not have a romantic relationship give more importance to the physical feature dimension during the spousal selection process.

As a result of the analyzes, it was found that there was a negative and significant relationship between the attitudes towards gender roles and the strategies of mate selection with family institution and trust, religious and political similarity, physical feature, virginity and child care. It has been concluded that there is a negative, significant relationship between self-differentiation and peer selection strategies between socioeconomic status, religious and political similarity, virginity and child care. It is seen that there are positive relationships between family institution and trust, religious and political similarity and love. It has been found that there is a negative relationship between family institution and spouse selection strategies, family institution and trust, religious and political similarity, virginity, child care and love. Finally, there is a negative, meaningful relationship between the family institution which is one of the autonomous-relational ego strategies and the positive relationship between trust and love, religious and political similarity and virginity.

As a result of the regression analysis; It was found that the attitude towards gender roles and autonomous-relational ego were significant predictors of the family institution and trust sub-dimension. The socioeconomic status sub-dimension of the distinction of the self has been found to predict the attitudes towards gender roles, the distinction of the self and the sub-dimension of the religious and political similarity of the relational self. In addition, it can be seen that the attitudes towards gender roles predict the physical feature sub-dimension, the attitude towards gender roles, the autonomous self and the autonomous-relational self-variables predict the virginity sub-dimension. It is also observed that the attitudes towards gender roles and self-differentiation of the child care while the subscale predicted lower self-relational dimension of love.

These findings obtained from the research were discussed and interpreted in the light of the literature and suggestions were given to the researchers working in this field.

Key Words: Emerging Adults, Gender Roles Attitude, Differentiation of Self, Self-Construals Choosing Partner Strategies

ÖNSÖZ

Eş seçme süreci, insanın hayatının kalanını birlikte geçireceği kişinin kim olacağına karar vermesi, zor ve bir o kadar önemlidir. Günümüz evliliklerinde eşler arası çatışmaların ve uyumsuzluğun çok olduğunu ve bunun da yanlış seçimlerden kaynaklandığını düşünerek hem bu olumsuzlukları önlemek hem de bireylere geçirecekleri bu zorlu süreçte az da olsa katkı sağlamak için bu alanda çalışmak istedim. Tez çalışmam süresince; çalışmak istediğim konuyu kendisine ilettiğim ilk andan itibaren bilgisini, ilgisini ve desteğini benden esirgemeyen Sayın Doç. Dr. Raşit AVCI'ya, lisans ve yüksek lisans öğrenimim boyunca bana kazandırdıkları için teşekkürü borç bilirim. Ayrıca düşüncelerini, önerilerini paylaşarak tezimin gelişimine katkı sağlayan jüri üyeleri Sayın Doç. Dr. Ahu ARICIOĞLU'na ve Sayın Doç. Dr. Aslı TAYLI'ya katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Her zaman olduğu gibi tez yazım sürecinde de yaşadığım sıkıntıları dinleyen, bana destek olan, fikirlerini benimle paylaşan, beni cesaretlendiren değerli dostlarım Şerife YENİCEOĞLU'na, Gülay ÖZSOY'a ve Nur NOKAY'a sabırla beni dinleyip bana yardımcı oldukları için çok teşekkür ederim.

Hayatıma girdiği günden beri sevgisini, desteğini her an hissettiren ve 'İyi ki' dedirten Mehmet ÇATILI'ya, bu süreçte bana destek olduğu, beni motive ettiği ve zor zamanlarımda gösterdiği anlayış için teşekkür ederim. Ve tabi ki teşekkürlerin en büyüğü; hayatım boyunca hep yanımda olan, maddi ve manevi yönden desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen, her ne olursa olsun hep yanımda olacağını bildiğim abim Erdem TÜRK'e, babam İsmail TÜRK'e ve annem Gülten TÜRK'e... Bana kendimi şanslı ve iyi hissettirdiğiniz için size minnettarım.

Pek çok zorlu süreçten geçerek yazmış olduğum bu tezi okuyarak beni onurlandıran siz değerli araştırmacılar, hayatta yaptığınız her seçimin sizi ilerilere ve mutluluklara götürmesi dileğiyle...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
ÖNSÖZ	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ	xv
KISALTMALAR DİZİNİ	xvi
EKLER DİZİNİ	xvii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Genel Amaç ve Alt Amaçlar.....	7
1.2. Araştırmanın Önemi	8
1.3. Araştırmanın Sayıtları.....	10
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	10
1.5. Tanımlar.....	10

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve.....	12
2.1.1. Eş Seçimi.....	12
2.1.1.1. <i>Psikanalitik kuram</i>	14
2.1.1.2. <i>Tamamlayıcı gereksinimler kuramı</i>	14
2.1.1.3. <i>Uyaran-değer-rol kuramı</i>	15
2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini	16
2.1.2.1. <i>Biyolojik kuram</i>	18
2.1.2.2. <i>Psikanalitik kuram</i>	18
2.1.2.3. <i>Sosyal öğrenme kuramı</i>	20
2.1.2.4. <i>Bilişsel gelişim kuramı</i>	22
2.1.2.5. <i>Toplumsal cinsiyet şema kuramı</i>	22
2.1.2.6. <i>Sosyal rol kuramı</i>	23
2.1.3. Benliğin Ayrışması.....	24

2.1.4. Benlik Kurguları	29
2.1.4.1. Dengeli bütünleşme ayrışma modeli.....	35
2.1.4.2. Öz belirleme kuramı.....	36
2.2. İlgili Araştırmalar	37
2.2.1. İlgili Yurtdışı Araştırmalar.....	37
2.2.1.1. Eş seçimi ile ilgili yurtdışı araştırmalar.....	37
2.2.1.2. Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili yurtdışı araştırmalar.....	40
2.2.1.3. Benliğin ayrımlaşması ile ilgili yurtdışı araştırmalar	42
2.2.1.4. Benlik kurguları ile ilgili yurtdışı araştırmalar	43
2.2.2. İlgili Yurtiçi Araştırmalar	45
2.2.2.1. Eş seçimi ile ilgili yurtiçi araştırmalar.....	45
2.2.2.2. Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili yurtiçi araştırmalar.....	49
2.2.2.3. Benliğin ayrımlaşması ile ilgili yurtiçi araştırmalar.....	53
2.2.2.4. Benlik kurguları ile ilgili yurtiçi araştırmalar	55

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	59
3.2. Çalışma Grubu	59
3.3. Verilerin Toplanması	64
3.4. Veri Toplama Araçları	65
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu	65
3.4.2. Eş Seçme Stratejileri Envanteri.....	65
3.4.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği.....	66
3.4.4. Benliğin Ayrımlaşması Ölçeği.....	67
3.4.5. Özerklik-İlişkiselilik Ölçeği.....	68
3.5. Verilerin Analizi	69

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Betimsel İstatistiklere Ait Sonuçlar	71
---	----

4.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışması, Benlik Kurgularının ve Eş Seçme Stratejilerinin Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan T Testi Sonuçları.....	73
4.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışması, Benlik Kurgularının ve Eş Seçme Stratejilerinin Romantik İlişki Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan T Testi Sonuçları	77
4.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum, Benliğin Ayrışması, Benlik Kurguları ve Eş Seçme Stratejileri Arasında Anlamli İlişki Olup Olmadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları.....	81
4.5. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Aile Kurumu ve Güveni Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucu	84
4.6. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Sosyoekonomik Durumu Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucu	85
4.7. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Dini ve Siyasi Benzerliğı Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucu	86
4.8. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Fiziksel Özelliğı Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucu	88
4.9. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Bekâreti Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucu.....	88
4.10. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Çocuk Bakımını Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucu	90
4.11. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Aşkı Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucu.....	91

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Alt Amaçlara İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması.....	92
5.1.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının, Benlik Kurgularının ve Eş Seçme Stratejilerinin Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan T Testi Sonuçlarının Tartışılması ve Yorumlanması.....	92
5.1.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının, Benlik Kurgularının ve Eş Seçme Stratejilerinin Romantik İlişki Durumuna Göre	

Farklılaşp Farklılaşmadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan T Testi Sonuçlarının Tartışılması ve Yorumlanması.....	96
5.1.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum, Benliğin Ayrışması, Benlik95 Kurguları ve Eş Seçme Stratejileri Arasında Anlamalı İlişki Olup Olmadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması ve Yorumlanması.....	98
5.1.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Aile Kurumu ve Güveni Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucunun Tartışılması ve Yorumlanması.....	104
5.1.5. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Sosyoekonomik Durumu Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucunun Tartışılması ve Yorumlanması.....	104
5.1.6. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Dini ve Siyasi Benzerliği Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucunun Tartışılması ve Yorumlanması.....	106
5.1.7. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Fiziksel Özelliği Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucunun Tartışılması ve Yorumlanması.....	107
5.1.8. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Bekâreti Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucunun Tartışılması ve Yorumlanması.....	108
5.1.9. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Çocuk Bakımını Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucunun Tartışılması ve Yorumlanması.....	109
5.1.10. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Aşk Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucunun Tartışılması ve Yorumlanması.....	110
5.2. Sonuçlar	111
5.3. Öneriler	113
KAYNAKÇA.....	115
EKLER.....	125
ÖZGEÇMİŞ	135

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Çalışma Grubunda Yer Alan Kişilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	60
Tablo 2. Çalışma Grubunda Yer Alan Kişilerin Yaşlarına Göre Dağılımı	60
Tablo 3. Çalışma Grubunda Yer Alan Kişilerin Fakültelere Göre Dağılımı	61
Tablo 4. Çalışma Grubunda Yer Alan Kişilerin Bölümlere Göre Dağılımı	62
Tablo 5. Çalışma Grubunda Yer Alan Kişilerin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı	63
Tablo 6. Çalışma Grubunda Yer Alan Kişilerin İlişki Durumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı	63
Tablo 7. Çalışma Grubunda Yer Alan Kişilerin Evlilik Planı Yapıp Yapmamalarının Cinsiyete Göre Dağılımı	64
Tablo 8. Çalışma Grubunda Yer Alan Romantik İlişkisi Olan Kişilerin Evlilik Planı Yapıp Yapmama Durumuna İlişkin Değerler	64
Tablo 9. Çalışmada Yer Alan Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri	72
Tablo 10. Kadınlara ve Erkeklerle Ait Puanların Betimsel İstatistikleri.....	74
Tablo 11. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler ile Cinsiyet Değişkenine Ait n , $\bar{x}$, S_s , S_d ve t Değerleri	75
Tablo 12. Romantik İlişkisi Olan ve Olmayan Kişilere Ait Puanların Betimsel İstatistikleri	78
Tablo 13. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler ile Romantik İlişki Durumu Değişkenine Ait n , $\bar{x}$, S_s , S_d ve t Değerleri	79
Tablo 14. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlere Ait Korelasyon Değerleri	82
Tablo 15. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum, Özerk-İlişkisel Benlik ve Aile Kurumu ve Güven Değişkenlerine Ait Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	85
Tablo 16. Benliğin Ayrışması ve Sosyoekonomik Durum Değişkenlerine Ait Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	86
Tablo 17. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum, Benliğin Ayrışması, İlişkisel Benlik ve Dini ve Siyasi Benzerlik Değişkenlerine Ait Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	87
Tablo 18. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum ve Fiziksel Özellik Değişkenlerine Ait Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	88
Tablo 19. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum, Özerk Benlik, Özerk-İlişkisel Benlik ve Bekâret Değişkenlerine Ait Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	89
Tablo 20. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum, Benliğin Ayrışması ve Çocuk Bakımı Değişkenlerine Ait Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	90
Tablo 21. İlişkisel Benlik ve Aşk Değişkenlerine Ait Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	91

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Karşılıklı bağımlılık	32
Şekil 2. Karşılıklı duygusal bağımlılık	33
Şekil 3. Bağımsızlık.....	34

KISALTMALAR DİZİNİ

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu	125
Ek 2. Eş Seçme Stratejileri Envanteri	126
Ek 3. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum Ölçeği	128
Ek 4. Benliğin Ayrışması Ölçeği.....	130
Ek 5. Özerklik-İlişkiselik Ölçeği.....	131
Ek 6. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Rektörlüğünden Alınan İzin Yazısı.....	133
Ek 7. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul Kararı	134

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanlar, hayatları boyunca karar vermeleri ya da seçim yapmaları gereken pek çok durumla karşı karşıya kalmaktadır. Bunlar, işe giderken giyeceği kıyafeti seçmek ya da öğle arasında yiyeceği yemeğe karar vermek gibi günlük ya da bir mesleği, işi ve eşi seçmek gibi geleceğe yönelik kararlar olabilir. Gelişimsel açıdan bakıldığında da çeşitli dönemlerde çeşitli kararlar almak ve bunları uygulamaya koymak konusunda pek çok görev tanımlaması yapılmıştır. Beliren yetişkinlik de bu gelişimsel dönemler arasında yer almaktadır.

Arnett (2007) endüstrileşmiş toplumlarda yaşayan, geç dönem gençlik ile erken dönem yetişkinlik arasında yer alan, başka bir ifade ile yaklaşık 18-25 yaş aralığındaki bireylerin sahip olduğu özelliklerden yola çıkarak yeni bir gelişimsel dönemden bahsetmekte ve bu dönemi beliren yetişkinlik olarak adlandırmaktadır. Ona göre bu yaş aralığındaki bireyler ergenlerden farklı özelliklere sahiptir. Örneğin; çoğu orta öğretimi bitirmiş ve ebeveynlerinden ayrılmış bireylerdir. Öte yandan bu dönemdeki bireyleri genç yetişkin olarak adlandırmayı da uygun bulmamaktadır, çünkü çoğu kaynak genç yetişkinlik kavramını 40 yaşına kadar uzanan bir süreci tanımlamak için kullanmaktadır. Ayrıca beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler, 40'lı yaşlardaki bireyler gibi uzun vadeli yetişkin rollerine yerleşmezler ancak aşk ve iş gibi alanlarda kalıcı seçimlerde bulunma yolunda ilerlerler.

Başka bir ifade ile beliren yetişkinlik dönemi, aile ile birlikte geçirilen ortaokul veya lise yıllarını kapsayan ergenlik dönemi ile iş hayatı, evlilik ve ebeveyn olma sorumluluğunun üstlenildiği yetişkinlik dönemi arasında yaşanan bir dönemdir. Bir ara dönem olması nedeniyle bu dönem, geleceğe dair pek çok şeyin belirsiz olduğu bir dönem olarak nitelendirilebilir. Bu nedenle de bu dönemde bireylerin geleceğe dair beklentileri vardır (Atak ve Çok, 2010). Bu dönemde evlenip eşle mutlu bir hayat sürdürmenin bu

beklentiler arasında olduğu, ayrıca beklentileri şekillendiren içsel ve dışsal pek çok unsurun var olduğu düşünülmektedir.

Akın ve Aydemir (2007) tarafından yapılan bir araştırmada katılımcılara en uygun buldukları evlilik yaşı sorulmuş ve katılımcılar evlilik için en uygun yaş olarak 25 yaşı tercih etmişlerdir. Bu bulgu beliren yetişkinlik döneminde evliliğe yönelik beklentilerin var olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bir diğer deyişle beliren yetişkinlik döneminin evlilik öncesinde önemli bir aşama olan, beklentilerin şekillendiği eş seçme sürecini kapsadığı düşünülmektedir. Peki, eş seçimi neden önemli bir aşama olarak görülmektedir?

Evlenen bireyler zaman içinde karşılaştıkları bazı durumlar nedeniyle evliliklerini sürdürmekte zorlanmakta ve bunun sonucunda boşanmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin (2017) yayınlamış olduğu boşanma istatistiklerine bakıldığında boşanma oranının bir önceki yıla göre %1,8 arttığı ve boşanmaların %38,7'sinin evliliğin ilk beş yılında olduğu görülmüştür. Ek olarak boşanmanın aile kurumunu dağıtmanın yanında toplumsal baskıyı, aile baskısını, ekonomik sıkıntıları ve çeşitli ruhsal problemleri de beraberinde getirdiği bilinmektedir. Genellikle olumsuz sonuçları olan boşanmanın altında yatan pek çok neden bulunmaktadır. Aldatma, şiddet, ailelerin ilişkiye karışması, maddi sorunlar, fikir ayrılığı, cinsel sorunlar, eşler arası geçimsizlik vb. bu nedenler arasında gösterilmektedir (Akoğlu ve Küçükkaragöz, 2018). Bireylerin eşlerine yönelik beklentilerini bilmesinin ve eş adaylarını bu beklentileri temel olarak değerlendirmesinin ileride yaşanacak uyumsuzlukları azaltacağı ve buna bağlı olarak da yaşanması muhtemel bu olumsuz sonuçları önleyeceği düşünülmektedir. Örneğin, eş adayından maddi anlamda yüksek beklenti içerisinde olan bir birey, bu beklentisinin farkında olarak bir seçim yaparsa bireyin bu konudaki beklentileri karşılanmış olacağından bu alanda yaşanması muhtemel sorunların daha az olması ya da olmaması beklenmektedir.

Boşanma davalarına konu olan ve günlük hayatta sıklıkla duyduğumuz boşanma nedenlerinden biri şiddetli geçimsizliktir. Şiddetli geçimsizliğin altında yatan temel problem ise eşler arasında yaşanan çatışma olarak görülmektedir. Eşler arası çatışma, bir eşin isteklerinin diğer eş tarafından görmezden gelinmesi veya engellenmesi olarak tanımlanmaktadır. Çatışma her ilişkinin doğasında olabileceği gibi eşler arasındaki ilişkide de doğal karşılanmaktadır (Genç ve Veli Baki, 2017). Öte yandan çatışmaların sıklığının ve yoğunluğunun az olması, ilişkinin sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için

önemli görülmektedir. Eşler arasında çatışmanın bol olduğu evlilikler gibi eşlerin uyum içinde bir arada olmayı başardığı evlilikler de mevcuttur. Evlilik uyumu, eşlerin birbiriyle uyum içinde ailelerini oluşturmalarını ve huzurlu bir şekilde aile içi birliği ve düzeni sürdürme becerilerini ifade etmektedir (Genç ve Veli Baki, 2017). Bu doğrultuda eş adaylarının beklentilerini, isteklerini bilmelerinin ve kararlarını bunlara göre vermelerinin gelecekteki olası çatışmaları azaltacağı ve ilişkideki uyumun artmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bireyin evlenmeden önce bu beklentilerin ve isteklerin ilişkide ne ölçüde karşılık bulacağı konusunda değerlendirme yapmasının mutlu bir evlilik için önemli olduğu düşünülmektedir. Nitekim Güllü (2018), eşten beklenti düzeyinin evlilik doyumunu etkilediğini belirtmektedir.

Evlilik ve eş seçim sürecindeki bireylerin beklentilerini, isteklerini ve bunları şekillendiren unsurları ortaya koymak amacıyla pek çok araştırma yapılmıştır. Türk üniversite öğrencileri ile cinsiyetin ve cinsiyet rollerinin eş seçim tercihlerini yordamadaki rolünü ortaya koymak amacıyla yapılan araştırma bunlardan biridir. Bu çalışmada bireylerin eş adaylarında aradıkları özelliklerin önem sıralamasının cinsiyet rollerine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır (Gazioğlu, 2008). Bu çalışmadan yola çıkarak bireylerin baskın cinsiyet rollerine göre eş tercihlerinde farklılaşmaların olduğu ve tercihlerindeki bu farklılığın eş seçim sürecine de yansıtacağı, bir başka ifade ile bireylerin evliliklerine ilişkin beklentilerini şekillendiren ve eş seçme süreçlerine etki eden unsurlardan birinin toplumsal cinsiyet rolleri olduğu düşünülmektedir.

Toplum tarafından benimsenen kalıp yargılara göre cinsiyet, diğer kişilere yönelik beklentileri şekillendiren bir unsurdur (Günay ve Bener, 2013). Bu kalıp yargılar, gerçekle bağlantısının olmadığı durumlarda da ‘gerçek’ gibi kabul edilir (Cüceloğlu, 2011). Erkeğe ya da kadına atfedilen; neyi, nasıl yapması gerektiğini ortaya koyan davranış özellikleri, toplum tarafından açıkça ifade edilir. Bu kalıplaşmış davranışlar alan yazında toplumsal cinsiyet rolleri olarak adlandırılmaktadır. Örneğin; erkekten para kazanıp evi geçindirmesi beklenirken kadından ev işleri ve çocuk bakımını üstlenmesi beklenmektedir.

İçinde bulunulan kültürden etkilenerek küçük yaşlardan itibaren benimsenen cinsiyete yönelik davranış kalıplarının yani toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik ve aile kurumuna yansımalarının kaçınılmaz olduğu düşünülmektedir. Gazioğlu’nun (2008) yapmış olduğu çalışmada bu görüşü destekler nitelikte sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmaya göre

kadınsı bireylerin eşlerinin kendilerinden daha yaşlı olmasını isterken erkeksi bireylerin eşlerinin kendilerinden daha genç olmasını tercih ettiği görülmüştür. Ayrıca erkeksi bireylerin duygusal olgunluğa kadınsı bireylere göre daha az önem verdikleri görülmüştür. Yuva kurma ve çocuk sahibi olma boyutuna bakıldığında ise kadınsı bireylerin verdikleri önemin erkeksi, farklılaşmamış ve androjen bireylere kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Androjen bireylerin yuva kurma ve çocuk sahibi olma isteğine verdikleri önem ise farklılaşmamış ve erkeksi bireylere göre daha fazla bulunmuştur. Fiziksel çekiciliğe ise erkeksi bireylerin kadınsı, farklılaşmamış ve androjen bireylere göre daha fazla önem verdiği sonucuna ulaşılmıştır (Gazioğlu, 2008).

Nitekim bireylerin geleneksel cinsiyet rollerine yönelik düşünce tarzları ile eş tercihleri arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir araştırmadan elde edilen bulgular da bu görüşü desteklemektedir (Eastwick ve diğerleri, 2006). Buna göre geleneksel cinsiyet rollerini benimseyen erkekler kendilerinden daha genç eşler tercih etmekte, geleneksel rolleri benimseyen kadınlar ise kendilerinden daha yaşlı bir eş tercih etmektedir. İyi parasal beklentiler açısından bakıldığında ise geleneksel rollere sahip erkekler ve kadınlar için bunun önemli olduğu ancak kadınların iyi parasal beklentilere erkeklere kıyasla daha fazla önem verdiği görülmektedir. Ek olarak ev işlerinde iyi olma beklentisi ile geleneksel rolleri benimseyen kadınlar ve erkekler arasında ilişki olduğu bulunmuştur ve erkeklerin beklentileri ile ev işlerinde iyi olma beklentisi arasındaki ilişkinin kadınlarınkine kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca Cunningham ve Russell (2004), baskın cinsiyet rolüne göre bireylerin eş tercihlerinde farklılıklar olduğunu savunmuşlar ve bu hipotezlerini test etmek amacıyla araştırma yapmışlardır. Yapılan araştırmada erkeklerin fiziksel çekiciliğe, kadınların ise statüye daha fazla önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bulgular incelendiğinde erkeksi bireylerin kadınsılara kıyasla fiziksel çekiciliğe daha fazla önem verdikleri, kadınsıların ise erkeksilere kıyasla eş adayının vaatlerine daha fazla önem verdiği görülmektedir. Bu bulgulardan yola çıkarak cinsiyetin ve cinsiyet rollerinin bireylerin eş tercihlerini etkilediği düşünülmektedir.

Toplumun kadınlardan ve erkeklerden farklı beklentileri vardır. Örneğin; erkeklerin bağımsız, kadınların ise ilişki olmaları beklenmektedir. Bireyler çoğunlukla bu beklentilere uygun tutum geliştirmektedirler. Böylece kadınlar ve erkekler farklı davranışlara, özelliklere ve inançlara sahip olmaktadır; yani kendilerine atfedilen toplumsal cinsiyet rollerini içselleştirmiş olurlar. Öte yandan bireylerin bu rolleri benlik yapılarına dâhil ettikleri ölçüde gerçekleştirecekleri de bilinmektedir. Bu noktada ise

bireylerin benlik kurgularının devreye girdiği ve benlik kurgularının bireylerin bu rolleri içselleştirme sürecini anlamlandırmaya yardımcı olduğu düşünülmektedir. Toplumsal beklentilere uygun davranmayan bir bireyin, bu davranışının nedeninin sahip olduğu benlik kurgusu olabileceği düşünülmektedir (Cross ve Madson, 1997). Örneğin; ev işlerinin sadece kadınlar tarafından yapılması gerektiğini düşünmeyen bir erkek, toplumun bu konuda atfettiği düşünce kalıbından farklı bir düşünceyi benimsemiş gözükmektedir. Buradan yola çıkarak bu kişinin bağımsız, özerk bir benlik kurgusuna sahip olduğunu söylemek mümkün olmaktadır. Aksine beklenti ve rolleri sorgulamadan içselleştiren bir kişinin ise toplulukçu benlik kurgusuna sahip olduğu düşünülebilmektedir. Sonuç olarak toplumsal cinsiyet rollerinin benimsenmesi ile benlik kurgusunun ilişkili olduğu görülmektedir.

Öte yandan evliliğe ve eşe yönelik beklentilere etki eden unsurlardan bir diğerinin de benlik kurguları olduğu düşünülmektedir. Benlik kurgusu; bireyin kendisine, diğerlerine ve çevresine yönelik algısı ve algısı doğrultusunda geliştirdiği tutumları olarak ifade edilebilir (Kağıtçıbaşı, 2013). Genel olarak bağımlı ve bağımsız benlik olarak ayrılan benlik kurguları, pek çok araştırmacının ele aldığı bir konu olmuş ve benlik kurgularına yönelik farklı sınıflandırmalar yapılmıştır. Başay (2015) bireyci/bağımsız benliğin kişi ve diğerleri arasında açık bir şekilde görülen mesafenin olduğu özerk bir yapıyı, ilişkisel benliğin mesafenin daha esnek tutulduğu yani kişilerarası ilişkilere göre değişkenlik gösteren bir yapıyı, toplulukçu benliğin ise mesafenin sosyal normlara göre belirlenmesinden dolayı ilişkisel benliğe göre sınırları daha belirgin olan bir yapıyı ifade ettiğini belirtmektedir. Bireyci benliğe sahip kişi sosyal ortamların etkisine kapalıdır. İlişkisel/karşılıklı bağımlı benliğe sahip birey sosyal etkiye çok açıktır ve kurulan ilişkiler oldukça birbirine bağlıdır. Toplulukçu benliğe sahip kişi ise duygu, düşünce ve davranış sınırlarını toplumsal normlara göre belirlemektedir; gruba uyma eğilimi göstermektedir.

Bireylerin evlilik kriterlerini yaşadıkları kültürden etkilenecek oluşturduğunu söylemek mümkündür (Kılıç, Kaygusuz, Bağ ve Tortumluoğlu, 2007). Öte yandan Türk aile yapısının bireyci ve bağımsız yapıya sahip Batılı ailelerin aksine bütünlükçü bir anlayış üzerine kurulduğu düşünüldüğünde (Yılmazçoban, 2010); aileler, eş seçim sürecine etki edecek bir unsur olarak kabul edilebilir. Bu noktada bireylerin eş seçme sürecinde ailelerinin bakış açısını yansıtmaya derecelerinin bireylerin benlik kurgularıyla ilişkilendirilebileceği, ayrıca kültürün etkisiyle şekillenen benlik kurgularının da bireylerin eş seçim tercihlerinde etkisi olacağı düşünülmektedir. Nitekim Başay'ın (2015)

yapmış olduğu araştırmada bireylerin benlik kurguları ile eş seçim tercihlerinin farklılaştığı gör÷lmektedir. Bağımsız, ilişkisel ya da toplulukçu benlik yapısına sahip bireylerin eş seçim tercihlerindeki öncelik sıralamasının farklı olduğu gör÷lmektedir.

Duvall ve Hill tarafından 1940'larda aile yaşamını evrelere ayırarak gelişimsel açıdan yerine getirilmesi gereken görevlerin belirtildiği bir yapı ortaya konulmuş (Duvall, 1957; Hill ve Rodgers, 1964 akt. Nichols, 2013); daha sonra bu yapı aile terapisti olan Carter ve McGoldrick (1980, 1999) tarafından genişletilmiştir. Belirtilen ailenin yaşam d÷ngüsü evreleri incelendiğinde ilk evrede genç yetişkinin evden ayrılması yer almaktadır. Bu evrede bireyin duygusal ve maddi sorumluluğunu üstlenmesi, kuracağı ailede gelişimsel açıdan ilerlemesi için benliğinin aile köklerinden ayrımlaşması ve üstlenmesi beklenen maddi ve manevi sorumluluk çerçevesinde özerk bir benliğin kurulması beklenmektedir (Nichols, 2013). Skowron ve Friedlander (1998), benliğin ayrımlaşmasını başkalarıyla tutarlı, net ilişkiler kurma ve özerk dūřünmeyi devam ettirme kapasitesi olarak ifade etmektedir.

Bowen (1978), bireylerin benliklerinin farklılaşma düzeylerine benzer farklılaşma düzeyinde olan kişileri eş olarak tercih ettiklerini belirtmiştir (akt. Bartle, 1993). Ek olarak Rodríguez-González, Skowron, Cagigal de Gregorio ve Muñoz San Roque (2016) tarafından benliğin ayrımlaşması, eş seçimi ve evlilik uyumu arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla yapılan araştırmada, çiftlerin benliklerinin ayrımlaşma düzeylerindeki farklılık ile evlilik uyumu arasında negatif ilişki bulunmuştur. Diğer bir ifade ile farklılaşma düzeyleri aynı ya da benzer olmayan çiftlerin evlilik uyumlarının düşük olacağı söylenebilir. Bu bilgiler ışığında eş seçme ve evlilik sürecindeki bireylerin benliklerinin farklılaşma düzeylerinin de göz önünde bulundurulması gerektiği düşün÷lmektedir.

İnsanlar doğdukları andan itibaren içinde buldukları toplumun parçası olurlar. Her birey, tercih hakkı olmadan bir aileye dâhil olmaktadır ve bilindiği gibi aile toplumun en küçük birimi olarak nitelendirilmektedir. Dolayısıyla toplum tarafından belirlenen kurallar, aile yapısını da etkilemektedir. Zaman içinde bu kurallar çevredekiler tarafından bireye dayatılmakta ya da model alma yoluyla birey tarafından benimsenmektedir. Cinsiyete özgü roller de bu kurallardan bir tanesidir. Birey çocukluk yıllarında bu rolleri benimser; ancak gelecekte bu rollerin ne kadarının uygulamaya koyulacağı kişiden kişiye değişmektedir; çünkü bireyler büyüdükçe kendilerine özgü algılama, yorumlama ve

değerlendirme sistemlerini devreye sokmaktadırlar. Tüm bunların sonucunda bireyler; kendi algılarını, kendi bakış açılarını geliştirmektedirler; yani kendi benlik yapılarını, benlik kurgularını oluşturmaktadırlar. Ait olunan toplumla beraber karar alan, hareket eden bir birey ya da ait olunan toplumdan bağımsız kararlar alıp bu kararlar doğrultusunda hareket eden bir birey olarak yaşamak kişilerin tercihlerine kalmaktadır. Öte yandan bireylerin benliklerinin özerk olması ve ailelerinden ayrışıp bağımsız kararlar alabiliyor olması önemli görülmektedir. Ailelerinden ayrışamayan bireylerin hem ailelerin istekleri hem de kendi istekleri arasında kararsızlık yaşayacağı ve bu durumun onların hayatını olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir. Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde benlik kurgusunun ve ayrılaşma düzeyinin bireyin isteklerini, kararlarını etkilediği düşünülmektedir. Eş seçiminin de hayatta alınacak önemli kararlardan biri olduğu düşünüldüğünde, tüm bu kavramların eş seçimini yordamadaki rolü araştırılmak istenmiştir.

Bu bölümde araştırmanın amacı, alt amaçları, önemi, sayıltıları ve sınırlılıkları hakkında bilgi verildikten sonra, bir sonraki bölümde değişkenlere ilişkin daha detaylı bilgiler ve kuramsal açıklamalara yer verilmiştir.

1.1. Genel Amaç ve Alt Amaçlar

Bu araştırmanın amacı; beliren yetişkinlerde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun, benlik kurgularının ve benliğin ayrılaşmasının eş seçme stratejilerini yordamadaki rolünü ortaya koymaktır. Araştırmanın alt amaçları aşağıda belirtilmiştir:

1. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum, benliğin ayrılaşması, benlik kurguları ve eş seçme stratejileri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum, benliğin ayrılaşması, benlik kurguları ve eş seçme stratejileri romantik ilişki durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
3. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum, benliğin ayrılaşması, benlik kurguları ve eş seçme stratejileri arasında anlamlı ilişki var mıdır?
4. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum, benliğin ayrılaşması ve benlik kurguları, eş seçme stratejilerinden olan aile kurumu ve güveni yordamakta mıdır?

5. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum, benliğin ayrımlaşması ve benlik kurguları, eş seçme stratejilerinden olan sosyoekonomik durumu yordamakta mıdır?
6. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum, benliğin ayrımlaşması ve benlik kurguları, eş seçme stratejilerinden olan dini ve siyasi benzerliği yordamakta mıdır?
7. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum, benliğin ayrımlaşması ve benlik kurguları, eş seçme stratejilerinden olan fiziksel özelliği yordamakta mıdır?
8. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum, benliğin ayrımlaşması ve benlik kurguları, eş seçme stratejilerinden olan bekâreti yordamakta mıdır?
9. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum, benliğin ayrımlaşması ve benlik kurguları, eş seçme stratejilerinden olan çocuk bakımını yordamakta mıdır?
10. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum, benliğin ayrımlaşması ve benlik kurguları, eş seçme stratejilerinden olan aşkı yordamakta mıdır?

1.2. Araştırmanın Önemi

İnsanlar, duygusal yakınlık içeren ilişkiler kurmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Aile, arkadaş, eş ilişkileri bu ilişkilere örnek verilebilir. Bireyler, özellikle beliren yetişkinlik döneminde bir eş seçmeye hem psikolojik hem sosyolojik hem de fizyolojik olarak ihtiyaç duymaktadır. Eş seçimi, kişisel ve sosyal birçok faktörden etkilenen bir süreçtir. Bu süreçte kişinin kendine yönelik farkındalığının yüksek olması oldukça önemli görülmektedir. Bireylerin beklentilerinin, isteklerinin ne olduğunu bilmesi ve onlar doğrultusunda kararlar almasının hayatlarına olumlu yönde, önemli bir etkisinin olacağı düşünülmektedir. Aksi takdirde evliliklerin mutsuzluk ya da boşanma gibi olumsuz sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir (Hamamcı, Buğa ve Duran, 2011).

Öte yandan toplumun ya da yakın çevrenin isteklerinin ve yönlendirmelerinin de bu süreci etkilediği yadsınamayacak bir gerçektir. Pınar (2008) tarafından yapılan çalışmada son sınıfta okuyan üniversite öğrencilerinin % 82,9'u eş seçim sürecinde; kararı önce kendisinin vereceğini, aile onayının sonra geldiğini; %17,1'i ise aile onayını öncelikli gördüklerini belirtmişlerdir. Bu noktada bireylerin farklılaşma düzeylerinin ve benlik kurgularının eş seçme sürecinde önemli etkisinin olduğu düşünülmektedir. Bireylerin

bağımsız olduğu ölçüde eş seçim sürecinde kişisel kararlarını ön planda tutacağı düşünülmektedir. Ayrıca bireylerin duygu ve düşünceleri arasındaki ayrımı yapabilmeleri, duyguları ve düşünceleri arasında denge kurup tepkilerini o şekilde ayarlayabilmeleri önemli görülmektedir. Bu sayede birey rahatlıkla kendi bakış açısını ifade edebilecek ve karar sürecinde kendi karar mekanizmalarını ön planda tutacaktır.

Toplum tarafından atfedilen cinsiyete özgü roller de eş seçim sürecinde bireylerin tercihlerine etki eden önemli bir unsur olarak görülmektedir. Çocukluk yıllarından itibaren sosyal çevreden öğrenilen bu rollerin, kişilerin davranış kalıplarını ya da eşten beklentilerini etkilediği düşünülmektedir. Bal (2007), toplumsal cinsiyet rollerine aşırı bir şekilde bağlı olan bir kişi ile bu konuda daha esnek olan bir kişinin evliliklerinde bazı çatışmalar yaşayabileceğini belirtmektedir. Bu nedenle bireylerin sahip oldukları cinsiyet rollerini bilmeleri, sahip oldukları bu rollerin eş seçme sürecine etkisini anlamaları önemli görülmektedir.

Evlenme ve boşanma istatistikleri, Türkiye’de ilk evliliklerin % 37,5’inin 20-24 yaş aralığında yapıldığını göstermektedir (TÜİK, 2016). Bu yaş aralığı beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin çoğunlukla üniversitede öğrenim gördükleri yaş aralığını kapsamaktadır. Ayrıca Avcı (2014) tarafından üniversite öğrencilerinin eş seçimini önemseyiği belirtilmiştir. Evlenen ya da çoğunlukla evlilik planları yapan, bu yaş aralığında yer alan bireylerin eş seçim tercihlerinin ve önceliklerinin araştırılması önemli görülmektedir. Evliliğe giden yolda bireylerin eş seçimi konusunda alacağı kararlarda etkili olan faktörleri belirlemek, ihtiyaç duyduklarında onlara yardımcı olabilmek adına önemli bulunmaktadır.

Tüm bu bilgiler ve düşünceler ışığında toplumsal cinsiyet rolleri, benlik kurgusu, benliğin ayrımlaşması ve eş seçme stratejileri arasındaki ilişkileri ortaya koymaya yönelik bir çalışma yapılması gerektiği düşünülmektedir. Alan yazın incelendiğinde bu değişkenlerin hepsinin bir arada incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle yapılacak olan bu çalışmanın alan yazına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ayrıca araştırmanın benlik ile eş seçimi arasındaki ilişkiyi ortaya koyacak olması nedeniyle üniversitelerin psikolojik danışmanlık bölümlerinde ve evlilik öncesi psikolojik danışmanlık alanında çalışan psikolojik danışmanlara ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın, eş seçim sürecinde yardıma ihtiyaç duyan bir bireyin sahip olduğu toplumsal cinsiyet rolleri, benliğin ayrımlaşması ve benlik kurgusu ile ilgili

bilgilerden yola çıkarak kişi ve eş tercihleri hakkında bu alanda faaliyet gösteren psikolojik danışmanlara fikir vereceği düşünülmektedir. Başka bir açıdan bakıldığında ise bu araştırmanın kişilerin bahsi geçen değişkenlere yönelik farkındalık kazanmalarına ve eş adayı tercihlerini veya eşten beklentilerini bu farkındalık doğrultusunda gözden geçirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Sayıtları

1. Katılımcıların araştırmanın veri toplama aşamasında kullanılan ölçme araçlarına içtenlikle yanıt verdikleri varsayılmaktadır.
2. Araştırmada kullanılan ölçme araçları, araştırmanın amacına uygun, geçerli ve güvenilir araçlar olarak kabul edilmiştir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2018- 2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde öğrenim gören Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Elde edilecek olan veriler “Kişisel Bilgi Formu”, “Eş Seçme Stratejileri Envanteri”, “Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği”, “Benliğin Ayrışması Ölçeği” ve “Özerklik-İlişkisellik Ölçeği” ölçme araçları kapsamında toplanan bilgilerle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Eş Seçimi: Bireylerin yaşamları boyunca birlikte olma arzusuyla kendi özelliklerine ve beklentilerine uygun birini tercih etmesidir (Durmazkul, 1991).

Benliğin Ayrışması: Bireyin başkalarıyla tutarlı, net ilişkiler kurma ve özerk düşünmeyi devam ettirme kapasitesidir (Skowron ve Friedlander, 1998).

Benlik Kurguları: Bireyin kendisine, diğerlerine ve çevresine yönelik algısı ve algısı doğrultusunda geliştirdiği tutumlarıdır (Kağıtçıbaşı, 2013).

Toplumsal Cinsiyet Roller: Toplum tarafından oluşturulan, cinsiyetlere özgü beklentilerdir (Eagly, Wood ve Diekman, 2000).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1.Eş Seçimi

Toplumda evlilik hayatında mutlu olan bir kişinin, mutlu bir hayat süreceğine ve bu olumlu durumun diğer yaşam alanlarına da yansıtacağına ilişkin bir algı vardır. Nitekim mutlu evlilik ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Amerika’da yapılan bir araştırma bireylerin evlilik mutluluğunun yaşam mutluluğu ve depresyon belirtileri ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Yüksek ve orta düzeydeki evlilik mutluluğu bireylerin depresyon belirtilerinin azalmasına ve yaşam mutluluklarının artmasına katkıda bulunmaktadır (Dush, Taylor ve Kroeger, 2008). Ek olarak Amerika’da uzun dönem, düşük kaliteli evliliklerin iyi oluşa etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan bir çalışmada da düşük evlilik kalitesinin iyi oluşu olumsuz yönde, anlamlı derecede etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca mutsuz evlilikleri devam ettiren bireylerin boşanmış ve bekâr bireylere kıyasla daha düşük seviyede mutluluğa, yaşam doyumuna, genel sağlığa ve benlik saygısına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Hawkins ve Booth, 2005). Araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı gibi bireylerin evliliklerinin mutluluklarına ve iyi oluşlarına olumlu katkı yapması, bireylerin yaşamları için oldukça önemlidir.

Evlilik, iki kişinin birlikte yaşamayı kararlaştırması ve bunun resmileştirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Durmazkul, 1991). Kalkan (2002) ise evliliği; biyolojik, sosyolojik ve psikolojik beklentilerin, duygu ve düşüncelerin paylaşıldığı özel bir ilişki olarak tanımlamaktadır. Bir başka tanıma göre evlilik, fizyolojik ve psikolojik gerekliliklerin

sonucunda meydana gelen ve toplumsal yapıyı oluşturan önemli bir yapı taşıdır (Mutlu, 2004).

Evliliğe çeşitli anlamlar yüklenmektedir. Örneğin, Bacanlı (2001) yapmış olduğu çalışmada erkeklerin evliliği cinselliği yaşama ve dini açıdan bir gereklilik olarak gördüğü, kızların ise evliliği yalnızlıktan kurtulma aracı olarak gördüğü sonucuna ulaşmıştır. Bireylerin neslin devamını sağlamak; toplumda önemli konumlara gelebilmek; güven, sevgi ve ait olma ihtiyaçlarını karşılayacak uygun bir ortam bulabilmek; cinselliği toplumun çizdiği sınırlar içinde yaşayabilmek gibi nedenlerle evlendiği söylenebilir (Efe, 2013). Öte yandan Türkiye’de evliliğin toplumda yer edinebilmek ve özgür bir hayat kurma yolunda ilerleyebilmek için önemli bir yol olarak görüldüğü düşünülmektedir (Kılıç ve diğerleri, 2007).

İnsan hayatında önemli bir yeri olduğu kabul edilen evlilik, eş seçimi ile başlamaktadır (Mermer, 2011). Eş seçiminin insan yaşamında alınan önemli kararlardan biri olduğu düşünülmektedir (Tüzemen ve Özdağoğlu, 2007). Eş seçimi, kişilerin yaşamları boyunca birlikte olma arzusuyla kendi özelliklerine ve beklentilerine uygun birini tercih etmesidir (Durmazkul, 1991). Eş seçim sürecinde bireyin hem kendi kişilik özelliklerini hem de eş adayının kişilik özelliklerini göz önünde bulundurması önemli görülmektedir; kişilik özelliklerine ilişkin bilgisi olmadan evlenen çiftlerin bazı özellikleri fark ettikten sonra boşanma olasılıkları yüksektir (Yılmazçoban, 2010). Nitekim eş seçim sürecinde eş adayının özellikleri ve beklentileri ile eş seçimi yapan kişinin özelliklerinin ve beklentilerinin uyumlu olmasının ilişkiye olumlu yansıyacağı düşünülmektedir (Kasapkara ve Kasapkara, 2014).

Bireylerin evlilik kararı vermelerini veya eş seçim süreçlerini etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır (Durmazkul, 1991). Kişilik özellikleri, maddi durum, fiziksel özellikler, toplumsal statü, meslek ve dini inanç, eş seçim sürecinde göz önünde bulundurulacak özellikler arasında yer almaktadır (Kasapkara ve Kasapkara, 2014). İdeal eş kavramı da eş seçim sürecini etkilemektedir. İdeal eş; kişinin ergenlik yıllarından evlilik aşamasına gelene kadar geçen zaman içinde oluşturduğu, olması istenen özelliklere sahip bir eşin tasviridir. Bu tasvir, eş seçimini ve evlilik kararını etkilemektedir; ancak kişinin kendi özelliklerini de dikkate alarak gerçekçi bir bakış açısıyla karar vermesi gerekmektedir (Yılmazçoban, 2010).

Eş seçim sürecini açıklayan çeşitli kuramlar ortaya atılmıştır. Bu kuramlar, eş seçiminin bilinçli olarak yapıldığı noktasında hem fikirdir (Bacanlı, 2001). Bundan sonraki kısımda bu kuramlar hakkında bilgiler verilmektedir.

2.1.1.1. Psikanalitik kuram

Freud; erkeklerin eşleri ile anneleri, kadınların ise eşleri ile babaları arasında benzerlik olduğunu savunmaktadır (Jedlicka, 1980). Kuramın eş seçim süreci ile ilgili görüşleri Oedipus ve Elektra komplekslerine dayandırılmaktadır. Çocuklar fallik dönemde karşı cinsteki ebeveynine duyduğu cinsel isteği bastırır; ancak cinsel enerji ergenlik döneminde yeniden açığa çıkmaktadır. Bu dönemde birey odak noktasına ebeveyni yerine karşı cinsten birini almaktadır. Daha sonrasında karşı cinsle kurulan ilişkilerin, bireylerin karşı cinsle kurdukları ilk ilişkilerinden yani erkeklerin annelerini, kızların ise babalarını sevgi nesnesi olarak gördükleri dönemdeki deneyimlerinden etkilendiği savunulmaktadır (Epstein ve Guttman, 1984).

2.1.1.2. Tamamlayıcı gereksinimler kuramı

Tamamlayıcı gereksinimler kuramı, sevginin evliliğin asıl şartı olduğu düşüncesinden yola çıkarak geliştirilmiştir. Bu kuramda sevgi, karşı cinsiyetteki bir bireyle kurulan ilişki ile psikik ihtiyaçların doyurulması ya da bu ihtiyaçları doyurma beklentisi olarak nitelendirilmektedir. Tamamlayıcı gereksinimler kuramı, eş seçim sürecinde bireylerin kendi ihtiyaçlarını gidermek için en fazla imkân sunan kişiyi aradığını savunmaktadır. Ancak bu sürecin tamamen bilinçli bir şekilde yürütüldüğü savunulmamaktadır. Bu sürecin farkında olup olmamanın, kişiden kişiye değiştiği düşünülmektedir (Winch, Ktsanes ve Ktsanes, 1954).

Bu yaklaşıma göre kişi, kendine benzer özelliklere sahip bir kişi ile kendine benzeyen kişiye göre ihtiyaçlarına daha fazla cevap veren bir kişi arasında seçim yapması gerekirse ihtiyaçlarına daha fazla yanıt veren kişiyi tercih edecektir. Örneğin; sadist bir kişi, sadist bir başka kişi ile mazoşist bir kişi arasında seçim yapmak isterse mazoşist kişiyi seçme ihtimali daha fazladır. Ayrıca başkalarına bağımlı yaşayarak hayatını sürdüren bir erkeğin kendisine anne hassasiyeti ile yaklaşacak bir kadını tercih etme ihtimali yüksek bulunmaktadır. Erkeğin bağımlı bir birey olduğunu görmezden geldiği durumda ise başkalarına bağımlı bir kadını tercih edecek ve gerekli hassasiyeti gösteren konumundaki

kişi kendisi olacaktır. Bu durumda ise kadın bu ilişkiden memnuniyet duyacaktır (Winch ve diğerleri, 1954). Böylece farkında ya da farkında olmadan iki taraf da ilişki içinde birbirlerinin ihtiyaçlarını bir şekilde tamamlamış olmaktadır.

2.1.1.3. Uyarıcı- değer- rol kuramı

Uyarıcı- değer- rol kuramı; bireylerin nasıl tanıştıkları, benzer değerlere sahip olan kişileri tercih etme nedenleri, değerleri benzer olan bireylerin mi yoksa farklı olan bireylerin mi tercih edildiği, herkesin evliliklerini ihtiyaçları doğrultusunda başarılı bir şekilde yürütüp yürütemediği, bireyin özelliklerinin (benlik, nevrozizm vb.) eş seçim sürecine etkisinin ne olduğu, kadın ve erkeğin eşit olup olmadığı konularına açıklık getirebilmek amacıyla Murstein tarafından geliştirilmiştir. Daha önceki kuramsal açıklamalardan yola çıkarak eş seçimi, uyarıcı- değer- rol olarak adlandırılan üç aşamalı bir süreç kapsamında değerlendirilmeye çalışılmıştır (Murstein, 1970).

Açık ve kapalı alan olmak üzere iki alan tanımlaması yapılmıştır. Açık alan, kişilerin birbirleri hakkında fikir sahibi olmadıkları ya da birbirlerini sadece selamlaşacak kadar tanıdıkları bir ortamdır. Okula yeni başlamış öğrencilerden oluşan büyük bir sınıf bu ortama örnek verilebilir. Burada kadın ve erkek iletişime girip girmeme konusunda özgürdür ya da ilişki başlatma konusunda çekingen davranmaktadırlar. Kapalı alan da ise bireyler etkileşimde bulunma mecburiyeti içerisindeyler. Küçük bir iş yerinde çalışan ya da doktor- hemşire gibi birbiriyle ilişkili işlerde çalışan bireyler kapalı alanda yer almaktadırlar (Murstein, 1970).

Açık alanda birey diğer kişinin fiziksel, kişilik vb. özelliklerinden etkilenerek ya da kendisinin karşısındaki kişiyi etkileyeceğini düşünerek etkileşimi başlatabilir. Bağımsız bir şekilde başlangıç yaparak uyarıcıların değerlendirildiği ilk aşama, ‘uyarıcı’ aşaması olarak adlandırılmaktadır. Bu aşamada henüz diğer özellikler bilinmediği için genellikle fiziksel özelliklerin dikkat çektiği ve değerlendirildiği aşama olduğu söylenmektedir. İkinci aşama olan ‘değer’ aşamasında sözel etkileşime geçilmiştir ve değer karşılaştırılması bu etkileşim doğrultusunda yapılmaktadır. Bu aşamada ilk aşamadaki fiziksel görünümün değerlendirilmesi daha yakından yapılırken karşısındaki kişiyi dini, siyasi görüşü, hayat tarzı gibi birçok alanda değerlendirme imkânı bulunmaktadır. ‘Değer’ aşamasında çiftler birbirlerini tanıma arzusunu kaybedip süreci sonlandırabilecekleri gibi, tanıma arzuları artıp sürecin devam etmesini de

isteyebilmektedirler. Üçüncü aşama olan 'rol' aşamasında ise evlilik öncesinde bireyler bir takım rollerle karşılaşmaktadırlar. Bireylerin üstlendikleri roller arasında bir uyum olması beklenmektedir, bu uyum iki tarafın da ilişkiden memnun olmasını sağlar. Ayrıca eşlerin hem kendinin hem de eş adayının tutumunun farkında olması gerekmektedir. Çiftler, rolleri ve beklentileri arasında uyum olup olmadığını değerlendirerek bir karar vermektedirler. 'Rol' aşaması ilişkinin seyrinin ne olacağını belirlemek açısından oldukça önemli görülmektedir (Murstein, 1970).

2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Roller

Günlük hayatta ayırım yapmadan ifade edebiliyor olsak da biyolojik cinsiyet ve üzerine kurulan toplumsal durum bilimsel olarak cinsiyet (sex) ve toplumsal cinsiyet (gender) olarak isimlendirilmekte ve farklı kavramlar olarak ele alınmaktadır (Vatandaş, 2007). Cinsiyet (sex), kadının ve erkeğin ayırt edici biyolojik özelliklerini ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Yani kadının ve erkeğin hormonal, fizyolojik ve anatomik farklılıklarını açıklamak için kullanılır. Toplumsal cinsiyet (gender) ise sosyal, kültürel ve psikolojik özelliklerle bağlantılı belirli bir sosyal yapıyı ifade etmektedir (Lindsey, 2015). Uluocak ve Bulut (2011) toplumsal cinsiyeti, kişilerin biyolojik cinsiyetiyle ilişkilendirilen özellikleri kapsayan öznel bir kavram olarak tanımlamışlardır. Vatandaş (2007) ise toplumsal cinsiyet kavramının bireyin biyolojik cinsiyetine ilişkin bilgiyi ve bu bilgiye göre toplumun bireyden beklentilerini, toplumda bireye atfedilen konumu ifade ettiğini belirtmiştir. Kısacası cinsiyet, insanları kadın ve erkek; cinsiyet rolleri ise insanları kadınsı ve erkeksi olarak sınıflandırmaktadır. Ayrıca cinsiyete sahip olmak için doğmuş olmak yeterli iken toplumsal cinsiyetin kazanılması için öğrenilmiş olması gerekmektedir (Lindsey, 2015).

Toplum, kadın ve erkek için farklı yaşam biçimi oluşturarak bireylere bu düzene uygun şekilde davranması konusunda yönlendirme yapmaktadır ve bireyler sahip oldukları cinsiyete uygun, benzer tutumlara sahip olmaktadır (Gök, 2013). Her toplumda kadınlara ve erkeklere toplum tarafından atfedilmiş roller bulunmaktadır ve bu roller kişiyi bütünüyle etkileyebilme özelliğine sahiptir (Bal, 2007). Rol, bir statü ile ilgili beklenen davranış olarak nitelendirilmektedir. Roller, sosyal normlara göre yapılmaktadır. Sosyal normlar ise bireyin statüsünün ona sağladığı yararlar ve sorumluluklar ışığında şekillenir. Kadınlar ve erkekler, anneler ve babalar statülerine

bağlı olarak bir takım farklı rollere sahiptirler. Örneğin; annelik, fedakâr olmak, sevecen olmak, çocuğu besleyip büyüten kişi olmak, ev işlerini yapmak gibi gerekliliklere sahip olarak görülürken baba olmak ise eve ekmek getirmek, sert olmak, evde karar verici olmak gibi gerekliliklere sahip olarak görülmektedir (Lindsey, 2015).

Toplumsal cinsiyet rolleri, toplum kurallarının ve toplumun kültürel yapısının etkisiyle ortaya çıkmaktadır (Özmete ve Yanardağ, 2016). Cinsiyetin toplumsal yönü, kişinin dünyaya geldiği anda kişinin çevresi tarafından hazırlanan bir ortamda oluşur. Giyilecek kıyafetin rengi; çocuk odasının düzeni; alınan oyuncaklar; çocuktan beklenen roller, tutumlar; çocuk için arzu edilen meslek; çocuğa yönelik tutumlar aracılığıyla biyolojik cinsiyete uygun roller küçük yaştan itibaren bireylere aşılacaktır (Vatandaş, 2007). Somut işlemler dönemi evresinde (5- 12 yaş) birey; cinsiyet ve cinsiyet rollerinin değişmediğini, sürekli olduğunu anlar (Cüceloğlu, 2011). Başka bir deyişle sosyalleşme sürecinin odak noktalarından biri olan cinsiyet rolleri, çocukluk döneminin başlarında kazanılmaya başlanır; çocukluk ve ergenlik döneminde üzerinde durulan konulardan biridir (Eagly ve diğerleri, 2000).

Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik bakış açısının gelişiminde ailenin önemli rolü bulunmaktadır. Ebeveynler kendi bakış açılarını, model olarak ya da ifade ederek çocuklarına aktarmaktadırlar. Ailenin yanında okul, medya, çalışma hayatı, kardeş gibi faktörler de toplumsal cinsiyet rollerine yönelik bakış açısının gelişmesinde etkili görülmektedir (Gök, 2013).

Toplumsal cinsiyet rolleri, geleneksel ve geleneksel olmayan olarak iki uça sınıflandırılmaktadır. Bu iki sınıflandırma esnek olmamakla birlikte bireyleri davranış kalıplarına göre bir tarafa yönlendirmektedir. Oysaki cinsiyet rolleri açısından bilişsel esnekliğe sahip bireyler, bu sınırlar içine hapsolmemektedirler. Örneğin; bir erkek eşinin çalışmasını sorun etmeyip onun da çalışarak eve destekte bulunması konusunda eşinin arkasında olabilirken başka bir erkek kendisi çalışırken eşinin evde oturmasını isteyebilir. Bu durumda ilk örnekteki bireyin daha esnek olduğu söylenebilir. Cinsiyet rolleri konusunda esneklik gösterebilen bireylerin iki uçtan birine dâhil olmak yerine androjen özellikler gösterecekleri söylenebilir; ancak bu esnekliğin bilişsel alanla sınırlı kalmayıp uygulama alanında da varlığını koruması gerekmektedir (Cobb, Walsh ve Priest, 2009). Nitekim toplum tarafından atfedilen ‘kadın’ veya ‘erkek’ rollerine katı bir şekilde bağlı olan kişilerin bağlı oldukları roller nedeni ile yaşadıkları olumsuz duyguların ve

durumların hem kişisel hem de ilişkisel problemlerin yaşanmasına neden olabileceği düşünülmektedir (Gök, 2013).

Toplumsal yapıda meydana gelen kadının iş hayatına dâhil olması, kırsal hayattan şehir hayatına geçişin artması gibi değişimler nedeniyle geçmişte benimsenen değerlerin değişmeye başladığı söylenebilir. Bu değişimin de toplumsal cinsiyet rollerine yönelik bakış açısında değişime neden olduğu düşünülmektedir (Gök, 2013).

Toplumsal cinsiyet kuramları, kadına ve erkeğe atfedilen roller arasındaki farklılaşmaya neden olan etmenlere ve bu farklılıkların oluşum sürecine ilişkin açıklama getirmişlerdir (Gök, 2013). Bölümün devamında bu kuramlar hakkında bilgi verilmektedir.

2.1.2.1. Biyolojik kuram

Biyolojik yaklaşım, toplumsal cinsiyet farklılıklarını açıklamada genetik, hormonal, beyindeki yapısal ve fonksiyonel farklılıklar üzerinde durmaktadır (Helgeson, 2012). Hormonlar, çocukluk döneminde gelişmekte olan beyni etkilemektedir ve bu da beyinde farklılaşmalara neden olmaktadır. Ayrıca progesteron, östrojen gibi bazı cinsiyet hormonlarının düşünceleri ve davranışları etkilediği savunulmaktadır. Bu açıklama, adet döngüsü sırasında kadınlarda gözlenen ruh hali değişiminde kandaki hormon düzeyindeki farklılaşmanın etkisi olduğu varsayımıyla desteklenmektedir. Saldırganlık ve emzirme davranışı arasındaki farklılık gibi genetik aktarım ve hormonal farklılıklar psikolojik açıdan da bir takım farklılıklara yol açmaktadır. Bu da toplumsal yapı içerisinde yatay ya da dikey rol dağılımlarına neden olmaktadır (Burr, 2002). Kadın ve erkeğin beyin yapılarındaki farklılaşmanın bilişsel işlev farklılığına neden olduğu da savunulan görüşler arasındadır (Gök, 2013). Erkeklerde beynin sağ yarı küresi daha baskınken kadınlarda sol yarı küre daha baskındır ve bunun da erkeklerin görsel mekânsal etkinliklerde, kadınların ise sözel yetenek gerektiren alanlarda daha çok ön plana çıkmasına yol açabileceği söylenmektedir (Burr, 2002). Bu durum da kadın ve erkeğin toplumun farklı alanlarında farklı şekillerde ön plana çıkmasına yol açmaktadır şeklinde yorumlanabilmektedir.

2.1.2.2. Psikanalitik kuram

Psikanalitik kuram, doğumdan ölüme kadar geçen sürede bireyin psikoseksüel ve psikososyal gelişim aşamalarını ele alarak psikoloji alanına büyük katkıda bulunmuştur.

Psikolojinin babası olarak bilinen ve psikanalitik kuramın öncüsü olan Freud; oral, anal, fallik, latent (gizil) ve genital dönem olmak üzere beş farklı psikoseksüel gelişim döneminin açıklamasını yapmıştır. Oral dönem, yaşamın ilk yıllarını kapsamaktadır ve bu dönemde haz bölgesi ağızdır. Bebek annesini emerek hem besin gereksinimini almakta hem de haz almaktadır. Anal dönem, 1-3 yaş arası kapsamaktadır. Bu dönemde anal bölge, haz kaynağıdır. Anne ve babanın bu dönemdeki disiplin davranışları bebeğin kişiliğinin şekillenmesini etkilemektedir. Fallik dönem, 3-6 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu dönemde ortaya çıkan bilinçaltındaki cinsellik duygusu çelişkili bir dönemin yaşanmasına neden olmaktadır. Gizil dönem, 6-12 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu dönemde fallik dönemde görülmeye başlanan cinsel ilgi; okula, arkadaşlara ya da çeşitli faaliyetlere yönlendirilir. Genital dönem ise ergenlikle başlar ve yaşlılıkla sona erer. Cinsel ilgi bu dönemde tekrar ortaya çıkmaktadır, bireyler sosyalleşme süreci ve spor, iş gibi çeşitli aktiviteler ile meşgul olarak cinsel enerjilerini kontrol ederler (Corey, 2008).

Freud'un kuramında toplumsal cinsiyet gelişimi ise üç dönem halinde ele alınmaktadır. Bunlar; cinsiyet ayrımının yapılmadığı dönem, cinsiyet ayrımının yapılmaya başlandığı dönem ve ödipal dönemdir (Fast, 1993; Feud, 1965/1969; Golombok ve Fivush, 1996 akt. Dökmen, 2015).

İlk dönem olan cinsiyet ayrımının yapılmadığı dönem, oral ve anal dönemleri kapsar. Bireyler dünyaya geldikleri ilk andan itibaren aynı cinsiyete ve aynı toplumsal cinsiyete sahiptirler. Erkek çocukları erkek anatomisi ile yani penis ile doğarlarken kız çocukları dişilik organı olan vajina ve erkeklik organı olan klitorisle doğarlar. Yaşamın ilk yıllarında kız çocuklarında klitoris devrededir. Yani iki cins de erkeksidir ve annelerine yakınlık duymaktadırlar.

Cinsiyet ayrımının yapılmaya başlandığı dönem olarak adlandırılan ikinci dönem ise 18-24. ayları kapsar. Bu dönemde çocuklar, kadın ve erkek ayrımı yapmaya başlar ve beş yaşlarına geldiklerinde cinsel kimlikleri oluşur. Freud'a göre bu dönemde erkeklik merkezde olmaya devam etmektedir; çünkü cinsiyet bu dönemde penise sahip olup olmamaya göre sınıflandırılmaktadır. Yani bu dönemde de erkek tek cinsiyet olmaya devam eder. Erkekler kızlarının penislerinin olmadığını fark ederler ve kendilerinin de aynı şekilde olacakları yani iğdiş edileceklerini düşünerek korku yaşarlar. Bu korku 'kastasyon anksiyetesi' olarak adlandırılmaktadır. Kızlar ise penislerinin olmadıklarını fark ederler ve bunu eksiklik olarak görürler. İçlerinde bir gün penise sahip olacaklarına

yönelik bir umut taşımaktadırlar. Bu eksikliklerinden dolayı da annelerini suçlarlar ve annelerine büyük öfke duyarak ilgilerini babalarına yöneltmeye başlarlar. Bu sayede kadınsılığa doğru geçiş yapmış olurlar.

Ödipal dönem olarak adlandırılan üçüncü dönem de ise annelerini babalarıyla paylaşamayan erkek çocuklar, iğdiş edilme korkusunun etkisiyle annelerine olan cinsel ilgilerinden vazgeçerler ve babalarıyla özdeşim kurarlar. Böylece onlar da erkeksiliğe doğru geçiş yapmış olurlar. Babalarının kendilerine penis verme umudunu taşıyan kız çocuklar umutlarını yitirince babalarının kendilerine bebek verebileceğini düşünerek babalarıyla kadınsı bir ilişki içine girmeye çalışırlar. Freud hem cinsel hem de ahlaki açıdan erkekleri daha üstün görmektedir.

Freud, cinsiyet rollerinin doğuştan olmayıp daha sonradan elde edildiğini söylemiştir. Ona göre cinsiyet rollerinin kazanımı, çocukluk yıllarının başında gerçekleşmektedir. Çalışmalarında ilk önce erkeklere ve erkekliğin gelişimine odaklanmıştır. Freud, başlangıçta annelerine bağlı olan erkeklerin babalarıyla özdeşleşmelerini ve annelerine duydukları romantik ilgiyi nasıl çektiğine açıklık getirmeye çalışmıştır. Bunu yaparken de Oedipus Kompleksi'ni ortaya koymuştur. Ona göre Oedipus Kompleksi yaşayan erkekler benzer çatışmalar ve tutkular yaşamaktadırlar. Öte yandan kızlar 4-6 yaş arasında penisleri olmadığını fark ederler ve hadım edildiklerini düşünmeye başlarlar, bunun sonucunda kızlar kendilerini erkeklerden daha aşağıda görmeye başlarlar. Daha sonra kadınları penisleri olmadığı için aşağı görmeye başlarlar ve doğururken kendilerine penis vermedikleri için annelerini suçlarlar. Anneye duyulan bu öfke ve suçlama, babaya aşırı sevgi olarak dönmektedir. Kız çocuk, penisinin olmayacağını anladıktan sonra, klitoris temelli cinsellikten vazgeçerek babasının penis yerine kendisine bir çocuk vermesini istemektedir. Bu nedenle baba ile erkek çocuk arasında olduğu gibi kız çocuk ile anne arasında da bir rekabet vardır (Bell, 2018). Oedipus ve Elektra kompleksleri atlatıldıktan sonra kız çocuklar anneleriyle erkek çocuklar babalarıyla özdeşim kurarlar ve böylece toplumsal cinsiyet rolleri davranışa dökülmeye başlanır (Gök, 2013).

2.1.2.3. Sosyal öğrenme kuramı

Biyolojinin tek başına cinsiyet farklılıklarını açıklamaya yeterli olmadığı ve sosyal çevrenin düşünce ve davranıştaki farklılıkları açıklamada önemli olduğu savunulmaktadır (Helgeson, 2012). Sosyal öğrenme kuramı, gözlemlenebilir davranışlara odaklanır.

Sosyal öğrenme kuramına göre sosyalizasyonun temelinde ödül ve ceza vardır. Çocukların saldırganlık, bencillik gibi olumsuz ya da yardımseverlik gibi olumlu davranışları nasıl model aldıkları ile ilgilenilmektedir. Taklit etme ve model alma çocuklarda var olan bir özellik olarak gözükmemektedir; ancak taklit edilen ya da model alınan davranışlar ödüllendirildiğinde kalıcı hale gelmektedir (Lindsey, 2015). Bandura'ya göre çevreden öğrenmek için gözlenen davranışın uygulanması zorunlu değildir. Bireyler gözlemledikleri davranışları denemeden de davranışı tahmin edip zihinlerinde canlandırarak davranışın değerlendirmesini yapmaktadırlar. Yapılan değerlendirme sonucunda ise davranışı gerçekleştirip gerçekleştirilmeye karar verebilmektedirler (Taylı, 2014).

Sosyal öğrenme kuramının en önemli temsilcilerinden olan Bandura'ya göre çocuklar diğerlerinin davranışlarını gözlerler, model alırlar, taklit ederler ve bu şekilde öğrenme gerçekleşmiş olur. Bireyler küçük yaşta annelerinin ve babalarının yaptıkları hemen hemen her davranışı gözlerler ve sonrasında taklit ederler; ancak gözlenen her davranış taklit edilmemektedir. Davranışın taklit edilip edilmeyeceği kişilik, geçmiş yaşantılar veya model alınan kişinin yakınlık derecesi, özellikleri gibi faktörlere bağlı olarak belirlenmektedir. Ayrıca Bandura'nın yapmış olduğu bir çalışmada model alarak gerçekleştirilen bir davranışın yapılma sıklığının modele verilen ödül veya ceza yoluyla yönlendirilebileceği sonucuna varılmıştır (İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2012).

Toplumsal cinsiyet gelişimi, sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde üç faktör ve bu üç faktörden elde edilen bilgilerin bilişsel işlemlerden geçişi ile ele alınmaktadır. İlk faktör modellemedir. Buna göre cinsiyete özgü bilgiler aile, arkadaş, okul vb. yakın çevreden ya da kitle iletişim araçları ile toplumda çeşitli alanlarda ön plana çıkmış insanların model alınması yoluyla edinilmektedir. İkinci faktör gözlemdir. Bireyler gözlem yoluyla çevresindeki insanların davranışlarının sonuçlarını öğrenirler ve kendi davranışlarını buna göre yönlendirmeyi tercih ederler. Bireyler bu yolla cinsiyetlerine uygun rollerin ne olduğu hakkında fikir sahibi olmaktadır. Üçüncü faktör ise direktif kullanmadır. Böylece bireyler davranışların cinsiyetlerine bağlılığı hakkında bilgi edinmiş olurlar. Birinci ve ikinci faktörler yoluyla elde edilen bilginin genellemesi için de kullanılmaktadır (Bussey ve Bandura, 1999).

Tüm bu açıklamalardan yola çıkılarak cinsiyet rollerinin gözlem, taklit ve model alma yoluyla hayat bulduğunun söylenebileceği düşünülmektedir. Helgeson (2012) da cinsiyet rollerinin farklı modellerle karşılaşma sonucunda değişim gösterdiğini belirtmektedir.

2.1.2.4. Bilişsel gelişim kuramı

Bilişsel gelişim kuramının önemli temsilcilerinden olan Piaget; bilişsel yapının, beynin ve sinir sisteminin olgunlaşması ve kişinin çevreye uyum sağlaması ile geliştiğini savunmaktadır. Bilişsel gelişim süreci açıklamalarına farklı bir bakış açısı kazandıran Vygotsky ise bilişsel gelişimin öncelik olarak olgunlaşmadan değil, sosyal ve kültürel çevreden etkilenerek gerçekleştiğini savunmaktadır. Ona göre bilişsel gelişimin başlangıcındaki önemli pay toplumsal boyuta aittir (İnanç ve diğerleri, 2012).

Bilişsel kurama göre çocuk; dünyayı anlama, yorumlama ve yapılandırma sürecinde aktiftir (Lindsey, 2015). Cinsiyet rollerinin gelişimi için çocuğun belirli bir bilişsel gelişim seviyesine ulaşması gerekmektedir. Çocuklar ilk önce kendi cinsel kimliklerini, daha sonra çevresindeki kişilerin cinsel kimliğini öğrenirler. Bilişsel gelişim kuramına göre cinsiyet kimliğini cinsiyete özgü duygu, düşünce, davranış ve değerler belirlemektedir. Çocuklar, cinsel kimliğin öğrenilmesinden sonra toplum tarafından ortaya konan kalıp yargıları öğrenirler ve bu kalıp yargılara uygun tutum geliştirmeleri gerektiğini kavrarlar (Vatandaş, 2007). Beş yaşına kadar kendi cinsiyetlerine ilişkin bilgileri öğrendikten sonra çocuklar, kendilerinde var olan yapılarla tutarlı davranışlar sergilemeye başlayacaklardır. Yani çocuk önce kendini kadın ya da erkek olarak tanır ve cinsiyetine uygun tutarlı davranışlar sergilemeye başlar. Çocukların çevreden aldığı yeni bilgiler ile kadın ya da erkek olmaya yönelik davranışları çeşitlenir (Helgeson, 2012). Bireylerin cinsiyetlerine uygun kalıplaşmış davranışları sergileyebilmeleri için bu aşamalardan geçmiş olmaları gerekmektedir. Ayrıca cinsiyete uygun görülen davranışlar bir kez hayata geçirildikten sonra pekiştirmeye ihtiyaç duyulmamaktadır (Vatandaş, 2007).

2.1.2.5. Toplumsal cinsiyet şema kuramı

Kadınları ve erkekleri etkileyen farklı çevresel faktörlerin bulunduğu bilinmektedir (Bem, 1985). Toplumsal cinsiyet şema kuramı, bir kişinin hayatının cinsiyete göre farklılaşmasının nedenini açıklamaya yardımcı olmaktadır (Lindsey, 2015). Cinsiyet

şema kuramı, çocukların çevresindeki insanları gözlemleyerek yaşadığı kültürdeki kadın ve erkekleri tanımlayan şemalar oluşturduklarını ve bu şemaları zihinlerinde yapılandırdıklarını savunmaktadır. Bu şemalar ışığında çocuğun benliği şekillenmeye başlar. Çocuk edindiği sonraki bilgileri bu doğrultuda değerlendirmeye alır, bilgi ya araştırılır ya da asimile olur. Bu süreç çocuğun gelişimi boyunca değişim göstermektedir (Perle ve Waguespack, 2011).

Toplumsal cinsiyet şeması, kadın ya da erkek olma ile ilgili duygu, düşünce ve davranışları içerir. Örneğin; yeni doğan bir bebeğe hediye alırken cinsiyetine uygun hediye alabilmek için bebeğin cinsiyetini öğrenmek isteriz ya da sekreterlik gibi bir meslek adı duyduğumuzda aklımıza bu mesleği sadece kadınların yaptığı gibi bir düşünce gelebilmektedir. Bu durumlar, rol model alınarak değil; sahip olduğumuz cinsiyete özgü şemalar sayesinde olmaktadır (Helgeson, 2012).

Cinsiyet şema kuramı; cinsiyet rollerinin şematik olarak işlenmesinden, çocuğun kadınlık ve erkeklik ile ilgili kültürden elde ettikleri bilgileri kodlamasından ve örgütlemesinden kaynaklandığını savunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında cinsiyet şema kuramı da bilişsel gelişim kuramı gibi cinsiyet rollerinin ediniminde bilişsel işlemlerin rolü olabileceğini belirtmektedir; ancak cinsiyetle ilgili bu bilişsel işlemler toplumsal cinsiyet ayrımcılığından etkilenerek gelişim göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında ise cinsiyet şema kuramının öğrenilen bir olgu olması nedeniyle sosyal öğrenme kuramından da etkilendiği varsayılmaktadır. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda cinsiyet şema kuramının öğrenilen ve değiştirilemez ya da kaçınılmaz olduğu düşünülmektedir (Bem, 1981; 1983 akt. Bem, 1985).

2.1.2.6. Sosyal rol kuramı

Sosyal rol kuramı, sosyal davranışlara açıklık getirmek için Eagly tarafından ortaya konulmuştur. Sosyal rol kuramına göre cinsiyet rolleri; bireyin cinsiyetine göre meslek, aile vb. ile ilgili tipik rollere uygun faaliyette bulunmasıdır ve genellikle bu faaliyetler kadınlar ya da erkekler için kalıplaşmıştır. Toplumsal yapıdaki cinsiyete dayalı iş bölümü ve cinsiyete dayalı hiyerarşik yapı (örn. kadının statüsünün daha altta olması) cinsiyet temelli davranış farklılıklarının nedeni olarak görülmektedir. Davranışsal farklılıkların temeli olarak toplumsal rol farklılıkları üzerinde durulmakla beraber bu farklılıkların oluşumunda sosyolojik ve psikolojik süreçlerin de etkisi bulunmaktadır. Toplumsal

cinsiyet rolleri, yetişkinlerin gerçekleştirdiği diğer faaliyetleri kolaylaştırmaktadır. Örneğin; özgeci ve merhametli olma beklentisi, kadınların aile içinde ve kadının baskın rol üstlendiği mesleklerde (öğretmenlik, hemşirelik vb.) besleyici rolü sürdürmelerini sağlamaktadır. Cinsiyet rollerine yönelik beklentiler, bireyin bu beklentileri karşılaması ve bu doğrultuda yaptığı öz düzenlemeleri sonucunda bireyi cinsiyete özgü belli davranışlara yönlendiren toplumsal baskı olarak tanımlanabilir (Eagly ve diğerleri, 2000).

Sosyal rol kuramına göre kadınlar grup normunu korumak, düzeni devam ettirmek ve hoş gözükme için erkeklerle uyum içindedirler. Bunu sağlamak adına da erkeklerin etkisine daha açık haldedirler (Helgeson, 2012). Kadınların ev içi davranışları ya da erkeklere oranla daha alt statüde yer alan işlere yönelik rolleri, kadınlar için kalıplaşmış ve kadının toplumsal cinsiyet rolü halini almıştır. Erkeklerin ise daha egemenlik gerektiren ve daha üst statüde yer alan işlere yönelik rolleri, erkekler için kalıplaşarak erkeğin toplumsal cinsiyet rolü halini almıştır. Kısacası cinsiyet rolleri, kadın ve erkek arasında doğuştan gelen bir psikolojik farklılık olmaması durumunda kadının ve erkeğin davranışlarının farklılaşmasına neden olabilmektedir (Eagly ve diğerleri, 2000).

2.1.3. Benliğin Ayrışması

İnsanların sahip oldukları zihinsel ve duygusal işlevsellikleri ile diğer canlılardan farklı oldukları bilinmektedir. Sistemler kuramı, ruhsal hastalıkların duygusal işlevselliğin bozulması sonucunda ortaya çıkmaya başladığını savunmaktadır. Ortaya çıkan ruhsal rahatsızlıkların da zaman içinde kişinin zihinsel işlevselliğine zarar vereceği düşünülmektedir. Ayrıca bu iki işlevsel yapı arasında bir miktar kaynaşma olduğu belirtilmekte ve bu kaynaşmanın derecesi önemli görülmektedir. Duygusal ve zihinsel yapı arasındaki kaynaşmanın fazla olması durumunda, birey aksi bir davranışı savunmasına rağmen duygusal olarak hareket ederek davranışı gerçekleştirebilmektedir. Bireylerin hem zihinsel hem de duygusal yapıları ve bu yapıların kaynaşma derecesi bilindiğinde, bireyler hakkında bilgi sahibi olunacağı ve tüm bunların bir sistem içinde ele alınmasının bireylerin ruh sağlığına ve diğerleri ile kurdukları ilişkilere olumlu katkısının olacağı düşünülmektedir (Ersevim, 2008).

Aile sistemleri yaklaşımı, bu düşünce etrafında şekillenmiş bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımı geliştiren ve yaklaşımın en önemli uygulayıcısı olan kişi Murray Bowen'dır. Bowen'a göre insan ilişkileri, bireysellik ve birliktelik olmak üzere iki uç arasında kurulan denge

sayesinde sürdürülmektedir. İnsanlar hem bireyselliğe hem de birlikteliğe ihtiyaç duymaktadırlar. Bu iki ihtiyacın zıt kutuplarda yer alması, hayatı zorlaştırmaktadır; bu nedenle önemli olan aradaki dengeyi sağlayabilmektir. Bowen'a göre dengeyi sağlayabilmek, benliğin ayrımlaşmasına bağlıdır ve duyguları yönetmeye yardımcı olmaktadır (Nichols, 2013).

Aile sistemleri yaklaşımında normal aile işleyişi, benliğin ayrımlaşması ve duygusal dengenin sağlanması ile ilişkilendirilirken aile içinde işlevsel olmayan durumlar ise aile içinde ya da kökler arasında bozulmuş ilişki, benliğin ayrımlaşma düzeyinin düşük olması, kaygı ve üçgenleşme ile ilişkilendirilmektedir (Dokur ve Profeta, 2006). Benliğin farklılaşması ve duygusal üçgenlere ek olarak çok kuşaklı aktarım, kardeş konumu ve duygusal kopma (kesilme) bu yaklaşımda ele alınan diğer kavramlardır (Nichols, 2013).

Benliğin ayrımlaşması, Bowen'ın Aile Sistemleri Danışma Yaklaşımı'nın önemli kavramlarından biridir. Benliğin ayrımlaşması, bireyin düşünme, kavrama ve duygusal zorluklara karşı ani tepki vermeme becerisi olarak tanımlanmaktadır (Kerr ve Bowen, 1988). Örneğin; öfkeli olunan bir anda duyguya göre değil de mantığı ön plana çıkararak tepki verme becerisidir. Ayrıca bu kurama göre farklılaşma, benliğin hem kişisel hem de kişilerarası boyutlarını kapsamaktadır. Bireyin duygu ve düşünceleri arasında ayırım yapması ve bir karar durumunda hangisinin öncelikli olduğunu belirlemesi benliğin kişisel boyutunu ifade etmektedir. Benliğin kişilerarası boyutu ise bireylerin hem birlikteliği hem de bireyselliği yaşaması ve bu ikisi arasında dengeyi kurabilme yeteneği anlamına gelmektedir (Tuason ve Friedlander, 2000).

Benliğin farklılaşma düzeyi; duygusal tepkisellik, duygusal kopma, diğerleri ile kaynaşma ve ben pozisyonu alma ile açıklanmaktadır (Kerr ve Bowen, 1988). Benliği farklılaşmamış kişilerin duygusal olarak tepkisel oldukları söylenebilir, yani bireyler çoğunlukla duyguların ifadesine ve yoğunluğuna fazla enerji harcarlar. Benliğin farklılaşma düzeyi yüksek olan bireyler ise güçlü duygulara sahip olmalarına rağmen duygu ve düşünce dengesini kurup alternatifler oluşturabilmektedir. Öte yandan kişilerarası ilişkilerde birliktelik çok olduğunda benliği farklılaşmamış kişi, kendini diğerlerinden izole etmektedir. Farklılaşma düzeyi yüksek kişiler ise ilişkilerinde kişiliklerini kaybetmekten korkmazlar ve aile bağlarında aşırılık yaşamazlar. Bu nedenle farklılaşma düzeyleri yüksek olan kişilerin kaynaşma düzeylerinin de düşük olduğu söylenmektedir. Farklılaşma düzeyi düşük olan birey ise diğerlerine daha bağlı ve

diğerleriyle kaynaşmış kişidir. Bu kişilerin ilişkilerinde kendi duygu ve düşüncelerine odaklanma ihtimalleri daha düşüktür. Aksine farklılaşma düzeyi yüksek bireyler kendi duygu ve düşüncelerinin farkındadır ve kendilerini daha rahat ifade etmektedirler. Bu bireylerin ilişkilerinde ben pozisyonu alabildikleri söylenebilir (Tuason ve Friedlander, 2000).

Benliği farklılaşmamış kişiler, duygusal etkiye çok açıktırlar ve hayatları verdikleri tepkiler doğrultusunda devam etmektedir. Verdikleri tepkiler iki uçtan birinde yer alır, yani orta noktaları yoktur. Diğerlerine ya boyun eğerler ya da aşırı zıt bir tepki gösterirler. Duygu ve düşünce ayırımını yapamazlar; çoğunlukla duyguları ön plandadır ve düşüncelerini ifade edemezler. Benliği farklılaşmış kişiler ise tam tersine duyguları ve düşünceleri arasında denge kurabilirler. Duygu ve düşüncelerinin farkındadırlar; bu nedenle daha kontrollü tepkiler verirler. Ayrıca bu farkındalıkları sayesinde kendi bakış açılarını rahatlıkla ortaya koyabilmektedirler (Nichols, 2013). Duygu ve düşünce ayırımını yapabilen, benliği yüksek oranda ayrılmış bireyler yaşam stresiyle başa çıkabilirler, bu konuda daha esnektirler; ek olarak her türlü problemle baş edebilme konusunda daha özgürdürler. Farklılaşma düzeyi yüksek olan bireyler, aşırı bütünleşme endişesi yaşamadan, rahatlıkla diğerleriyle duygusal yakınlık içerisine girebilmektedirler (Bowen, 1976).

Benliğin ayrımlaşma (farklılaşma) düzeyinin düşük olması durumunda duygusallığın ve bireyin birliktelik ihtiyacının baskın olacağı düşünülmektedir (Dokur ve Profeta, 2006). Bir ilişki içinde birlikteliğin ya da kaynaşmanın çok fazla olması durumunda kişi ilişki içinde kendi benliğini korumakta zorlanmaktadır. Benliğini koruyamayan birey kaygı yaşamakta, bu durum ilişkinin zarar görmesine neden olmaktadır. Ayrıca kaynaşmanın çok olması bireyin benliğini karşısındaki kişi ile ilişkili olarak algılamasına, o kişiye daha fazla enerji harcamasına neden olmaktadır. İlişki içinde kaygının çok olması da farklılaşma düzeyine etki eden bir unsur olarak görülmektedir. Yüksek kaygı duygusallığın artmasına neden olmaktadır (Dokur ve Profeta, 2006).

İnsanların kaygı ile başa çıkmak için kullandığı çeşitli mekanizmalar vardır ve benliğin ayrımlaşması, sürekli kaygı ile başa etmede oldukça kullanışlı bir mekanizma olarak görülmektedir. Eğer kaygı ile baş edilemez ve kaygı sürekli bir hal alırsa kişi kendi içinde ya da diğerleriyle olan ilişkilerde gerginlik yaşar, bunun sonucunda ise kişide işlev bozuklukları ve çeşitli rahatsızlıklar ortaya çıkmaktadır. Ayrıca kaygının aileden ya da

diğer sosyal çevreden bulaştığı da düşünölmektedir. Bir aile içinde birbirinden farklı düzeyde benliğı ayrışan bireyler olmasına rağmen bu farklılıklar ortalama düzeydedir. Benliğın ayrımlaşması tüm insanlarda olabilecek, evrensel bir kavram olarak nitelendirilmektedir (Bowen, 1976).

İlişki içinde kaygının artması durumunda benliğı farklılaşmamış kişiler, kaygılarını azaltmak amacıyla diğerleriyle duygusal yakınlık kurma ya da kaygı yaratan kişi ile arasına mesafe koyma eğiliminde olmaktadır. İki kişilik bir ilişkide duygusal yakınlık kurma ihtiyacı duyan kişi, bu ihtiyacını ilişki içinde olduğı diğer kişiden karşılayamadığında yakınlık kurmak istediğı bir başka kişiyi ilişkiye dâhil etmektedir. Var olan kaygı üç kişiye yayıldığı için ilişki içindeki bireylerin hissettikleri kaygı düzeyinde azalma olmaktadır. Kaygıyı azaltan kişi ilişkide kalıcı hale getirilmekte ve ilişkide üçgenleşme görölmektedir. Üçgenleşmiş ilişkide yer alan kişiler benliklerini ortaya koymadan ikili ilişkilere müdahalede bulunmaktadırlar (Nichols, 2013).

Günlük hayatta pek çok üçgenleşme ile karşılaşırız; bir iş yerinde iş arkadaşıyla yaşanan bir problemin diğer iş arkadaşına anlatılması ve iki kişinin onun arkasından konuşması bu duruma örnek verilebilir. Birey sürekli başkalarını ilişkiye dâhil ederek çözüm yolu arıyorsa bu durumun bir sorun olduğunu söylemek mümkündür. Örneğın; eşi ile geçimsizlik yaşayan bir kadının ilişkideki gerilimi azaltmak için çocuğıyla aşırı ilgili bir hale gelmesi, fazla korumacı olması ya da çocuğı için sürekli endişe etmesi çeşitli sorunlara neden olabilir. Öte yandan evliliklerinde sorun yaşayan çiftlerin çocuklarını kendi taraflarına çekmeye çalışması da sıklıkla görölen bir üçgenleşmedir (Gehart, 2017). İkili ilişkilerde yaşanan kaygıların bu yollarla ortadan kaldırılmaya çalışılmasının üçgende yer alan tüm bireylerde bir soruna yol açacağı düşünölmektedir.

Kaygı yaratan kişiden uzaklaşmak ya da araya mesafe koymak ise duygusal kopma kavramına işaret etmektedir. Duygusal kopma genel olarak bireyin kök ailesinden uzaklaşmak, kök ailesi ile arasındaki kaynaşmayı bozmak istemesi sonucunda meydana gelmektedir; ancak kaynaşmaya neden olan durumlara köklü bir çözüm bulunmadığı için birey genellikle bu ihtiyacını kendi çekirdek ailesinden karşılama yolunu aramaktadır. Sonuç olarak çekirdek ailedeki kaynaşma düzeyi artmaktadır (Dokur ve Profeta, 2006).

Aile sistemleri yaklaşımına göre aile bireyleri yani ebeveynler, kardeşler veya kök aile üyeleri, bireylerin benliklerinin farklılaşma düzeylerini etkilemektedir. Farklılaşmamış bir anne ya da baba, duygusal yakınlık kurma ihtiyacını aile içinde kurdukları ilişkilerle

gidermek istemektedir. Böyle bir anne veya babaya sahip olan birey ya onlarla kaynaşmayı ya da araya mesafe koymayı tercih edecektir. Kök aile ile araya mesafe koyan kişi, birliktelik ihtiyacını karşılamak için kendi ailesi ile daha fazla kaynaşmayı tercih etmektedir. Buradan yola çıkarak farklılaşma konusunda kuşaklararası bir aktarımın olduğunu söylemek mümkündür (Nichols, 2013).

Aile sistemleri yaklaşımı, bireylerin kendi farklılaşma düzeylerine benzer farklılaşma düzeyine sahip kişileri eş olarak seçtiğini savunmaktadır. Düşük farklılaşma düzeyine sahip kişilerin birlikteliğe bireysellikten daha fazla önem verdiği düşünüldüğünde, kişilerin birliktelik ihtiyacına yanıt bulabileceği kişileri eş olarak tercih etmesi normal bir durum olarak karşılanmaktadır (Ersevim, 2008). Düşük farklılaşma derecesine sahip biri ile yüksek farklılaşma derecesine sahip birinin gerçekleştirdiği bir evlilikte ise kişiler ihtiyaçlarına tam olarak yanıt bulamayacakları için kaygı, iletişim bozukluğu gibi olumsuz durumların yaşanma ihtimali yüksek görülmektedir.

Benliğin farklılaşma derecesi, eşler arasındaki duygu paylaşımını etkilemektedir. Farklılaşma düzeyi düşük ise evlilikteki duygusal bütünleşme yüksek olmaktadır (Bowen, 1976). Farklılaşma düzeyi düşük bireylerin birliktelik ihtiyaçlarını ön planda tutup bireysellik ihtiyaçlarını göz ardı ettikleri düşünüldüğünde, eşler hem kendi ihtiyaçlarına yanıt bulmuş hem de karşısındaki kişinin ihtiyaçlarına yanıt vermiş olacaktırlar. Ayrıca fazla kaynaşma bireyselliği yok etmeye başladığında yani bireysellik ve birliktelik arasındaki denge bozulduğunda eşler arasında kaygı, herhangi bir eşte işlev bozukluğu, evlilik çatışması ve yaşanan sorunların çocuklara yansımaları gibi olumsuzluklar yaşanabilmektedir. Öte yandan farklılaşma derecesi yüksek ise eşler arası bütünleşmenin düzeyi daha düşüktür ve eşler ilişki içinde bireysellik ve birliktelik dengesini koruyabilmektedirler. Bunun sonucunda ilişkide yaşanan karışıklıklar daha az olmaktadır (Bowen, 1976).

Bu doğrultuda terapinin amacı, aile bağlarını yeniden gözden geçirerek benliğin ayrılaşma düzeyini artırıp kaygıya azaltmaktır. Bu da bireyin özerkliğine katkı sağlar. Bowen'ın yaklaşımını benimseyen terapistler, farklılaşma üzerine yoğunlaşmaktadır. Bunu yaparken tekniğe çok önem vermemekle birlikte genogram, soru sorma, üçgenleme, birebir ilişki gibi teknikler kullanılmaktadır. Burada amaç bireylerin aile köklerinin etkisinin ve kurduğu ilişkilerdeki üçgenleşmenin farkına varmasını sağlamak, ilişkilerini yeniden düzenlemelerine yardımcı olmaktır (Özabacı ve Erkan, 2017).

2.1.4. Benlik Kurguları

İnsanlar, ‘Ben kimim?’ ya da ‘Ben nereye aitim?’ sorularına yanıt ararlar. Bu esnada bireylerin benlikleri gelişmektedir (Oyserman ve Markus, 1998). Benlik kavramı, bireyin kendisine yönelik algısı olarak ifade edilebilmektedir. Ayrıca bireyin geçmiş yaşamı, gelecekte beklenenleri, toplumsal hayat içinde kendini nerede gördüğü konularını kapsayan ve zihninde oluşturduğu kendilik algısı olarak da tanımlanmaktadır. Benlik, bireyin içinde bulunduğu bağlam çerçevesinde çeşitlenmektedir. Örneğin; Akademik benlik, sosyal benlik vb. (Aydın, 1996).

Benlik yapısı; kendimize, diğer insanlara, çevrede olup bitenlere yönelik algımızı belirlemede ve genel olarak duygu, düşünce, davranışı etkilemektedir. Benlik yapısı, içinde bulunan kültürden etkilenmektedir; bu nedenle benlik yapılarında görülen farklılıkların kültürel farklılıklardan etkilendiği söylenebilmektedir. Kültürün etkisi, bireycilik ve toplulukçuluk kavramları çerçevesinde ele alınmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2013). Hofstede (1980), bireyciliğin aile ve toplum ile kurulan bağların gevşek bir yapıda olduğu sosyal çevreyi ifade ettiğini söylemektedir. Öte yandan toplulukçuluğun bireylerin bir gruba sıkı bağlarla bağlı olduğu sosyal çevreyi ifade ettiği belirtilmektedir. Toplulukçu kültürlerde grup içindeki bireyler arasında yaşam boyu devam eden ve sorgulanmayan bir sadakat vardır.

Toplulukçu ya da bireyci kültürden etkilenerek gelişen iki farklı benlik yapısının olduğu savunulmaktadır: Ayrışık (bağımsız/ özerk) benlik yapısı ve ilişkili (ilişkisel) benlik yapısı. Farklı kültürler, kişilerin başkalarıyla olan ilişkilerindeki inançlarını, kendilerini diğer kişilerden ayrı görme derecelerini farklılaştırmaktadır. Bağımsız benlik yapısı, Amerikan kültürü ve Batı Avrupa kültürü; ilişkili benlik yapısı ise başta Japon kültürü olmak üzere Asya kültürleri ile ilişkilendirilmektedir (Markus ve Kitayama, 1991).

Bağımsız benlik yapısı, başkalarının duygu, düşünce ve davranışlarından ziyade bireyin kendi duygu, düşünce ve davranışları doğrultusunda hareket etmesini gerektirmektedir. İlişkili benlik yapısı ise kişi ve diğerleri arasındaki ilişkide kişiler arasındaki farklılaşmanın az olduğu ve kişilerin birbirine bağlı olduğu bir durumu ifade etmektedir. İlişkili benlik yapısının baskın olduğu toplulukçu kültürlerde bireyler; uyumlu olma, diğerleriyle birlikte yaşamının gerekliliklerine uyma, bir grubun parçası olma konusunda yönlendirilmektedir. İlişkili benlikleri olan kişiler, var olan kişilik özellikleri ve

yeteneklerinden çok ilişkili oldukları diğer kişilerin beklentilerine uygun davranışlar sergilemektedirler. Ayrıca bağımsız benliğin aksine ilişkili benlikte diğerlerine verilen önem çok daha fazla olacaktır (Markus ve Kitayama, 1991).

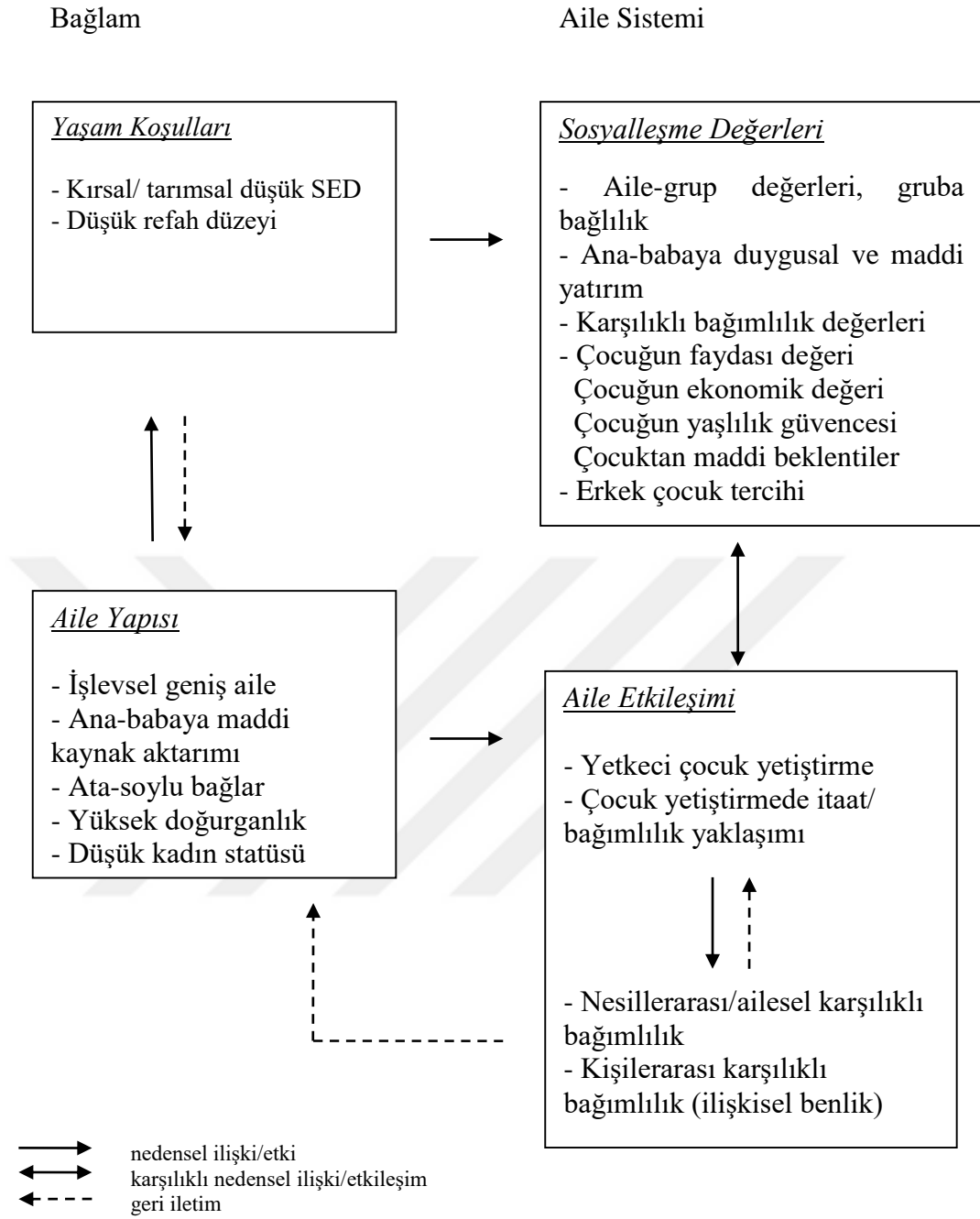
Bağımsız ve ilişkili benlik arasındaki en temel fark bireyin kendine yönelik kurgusunda diğerlerine yer verme derecesidir (Markus ve Kitayama, 1991). Ayrıca bireyci benlik diğerlerinden kesin çizgilerle ayrılmaktadır; ancak ilişkisel benlikte sınırlar duruma göre esnetilebilmektedir. Bireyci benlik daha çok bireyci kültürlerde görülürken ilişkisel benlik daha çok toplulukçu kültürlerde görülmektedir (Dede, 2015). ‘Kendinizi nasıl tanımlarsınız?’ sorusuna ‘Ben bir kadınıym’ ve ‘Ben annemin kızıyım.’ şeklinde cevap veren iki kişi arasındaki farkın, benlik yapılarındaki bahsedilen farklılaşmayı görmek açısından uygun bir örnek olduğu düşünülmektedir.

Kağıtçıbaşı (2005), benliği bağımlı ve bağımsız olarak sınıflandırma ile bireyci ve toplulukçu kültürler üzerinden yapılan kuramsal açıklamaların karmaşıklığa neden olabileceğini, kuramsal açıdan sıkıntılar doğurabileceğini belirtmiş ve bu karmaşıklığı ortadan kaldırmak için farklı bir bakış açısı geliştirmiştir. Batı yönelimli psikoloji yaklaşımları, modernleşmeyi Doğu’nun Batı kültürüne adapte olması olarak ele almakta; Doğu insanının Batı kültürünü benimsemesi ile modernleşeceğini savunmaktadır. Batı ile Doğu arasındaki temel farklılıklardan biri kültürdür. Kültürün etkisinde olan aile sistemi ise bağımsızlık/özerklik ve bağımlılık noktasında farklılaşmaktadır. Batılı ailelerde ayrımsızlık/bağımsızlık ön planda iken, Doğu kültüründe ise ailedeki bireyler arasında bağımlılık ön plandadır. Hem bağımsızlığın hem de bağımlılığın birer ihtiyaç olduğu düşünüldüğünde; Batı kültüründe insanlara bağlanabilmek, Doğu kültüründe ise özerk bir birey olabilmek konusunda eksiklikler ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ve bağımlılığın ön planda olduğu ülkelerde bağımlılığı bozmadan özerk bir birey olabilmenin yolları aranmaktadır. Bu noktada bu bakış açısı, doğrudan Batı kültürüne geçişi kabul eden modernleşme yaklaşımları ile farklılaşmakta ve hem özerk bireyin özelliklerini hem bağımlı bireylerin özelliklerini taşıyan yeni bir yapı ortaya koymaktadır. Bu yapı sayesinde bireyler iki ihtiyacı da karşılamış olacaklardır (Kağıtçıbaşı, 1996).

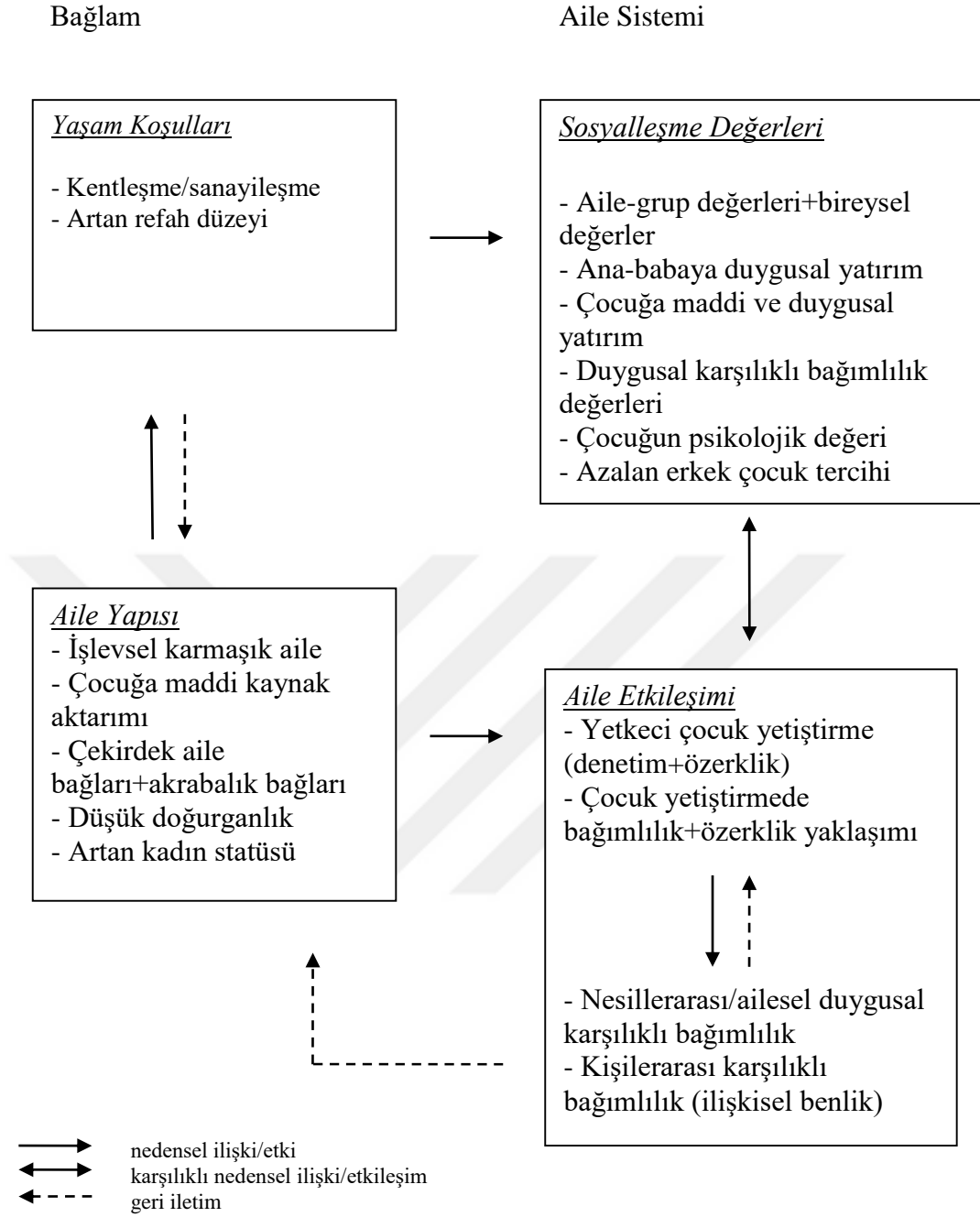
Kağıtçıbaşı (1996), bu farklı bakış açısına yön veren, yapmış olduğu pek çok araştırmadan yola çıkarak aile değişim modelini geliştirmiştir. Modelde aile bir sistem olarak ele alınmaktadır. Aile sistemi, bireyin sosyalleşme sürecinde sahip olduğu değerler

ve aile bireyleri arasındaki etkileşimi ifade etmektedir. Modeldeki bir diğer unsur olan bağlam ise bireyin yaşam koşulları ve aile yapısını kapsamaktadır. Toplumsal hayatta meydana gelen değişiklikler (örneğin; sanayileşme) bireylerin yaşam koşullarını ve aile yapılarını yani bağlamı değiştirmekte; bağlamda meydana gelen değişiklikler ise kişilerarası etkileşimi ve sosyal değerleri etkilemektedir. Ayrıca aile sisteminde meydana gelen değişiklikler de bağlamı etkilemektedir, yani aile sistemi ve bağlam arasında var olan karşılıklı bir etkiden söz edilmektedir. Modelde yer alan tüm unsurlar arasında bir nedensellik vardır. Örneğin, kırsal alanda yaşayan ve maddi yönden daha düşük düzeyde yer alan ailelerde yaşamları güvence altına alınmadığı için çocuk, ana-baba tarafından geleceğe yatırım olarak görülebilmektedir. Böyle bir sistemde ana-baba çocuğunu yaşlılık döneminde kendine bakacak biri olarak görerek kendini güvence altına almış olacaktır. Bu nedenle çocuğa küçük yaşlardan itibaren bu değer kazandırılır. Model Şekil 1, 2 ve 3'de gösterilecek ve daha sonra modelle ilgili daha detaylı açıklamalara yer verilecektir.

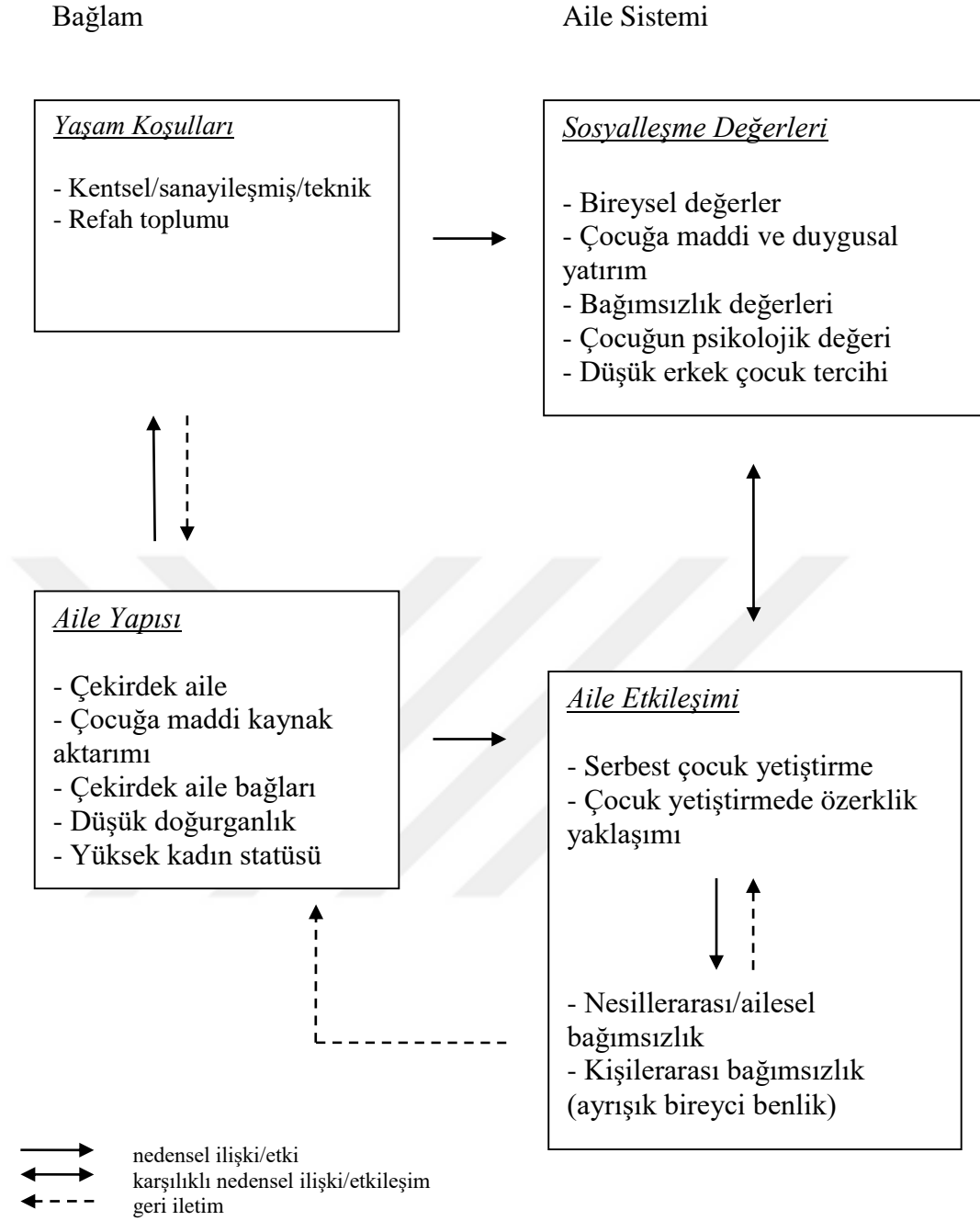

Şekil 1. Karşılıklı bağımlılık

Şekil 2. Karşılıklı duygusal bağımlılık

Şekil 3. Bağımsızlık

(Kağıtçıbaşı'nın (1996) *İnsan, Aile, Kültür* kitabından alınmıştır.)

Şekilden de anlaşılacağı gibi yaşam koşulları, aile yapısı, sosyalleşme değerleri ve kişilerarası etkileşim sonucunda farklı benlik yapıları oluşmaktadır. Bağımlı ve bağımsız başka bir ifade ile ilişkisel ve özerk benlik yapısı iki ayrı uçta bulunmakta, karşılıklı duygusal bağımlılık ise bu iki uçta yer alan benlik yapılarıyla belirli noktalarda örtüşmektedir (Kağıtçıbaşı, 1996).

Karşılıklı bağımlı başka bir ifade ile ilişkisel benlik yapısı, genellikle kırsal kesimde yaşayan, ataerkil toplumlarda ve az gelişmiş bölgelerde görülmektedir. Buralarda yaşayan ailelerde geniş aile yapısı görülür, köklere bağlılık önemlidir. Ataerkil olmalarından dolayı kadına önem verilmez. Ayrıca ana-babalar bir döneme kadar çocuklarına maddi yönden destek olmakta, kendileri yaşlandığı zaman ise hem maddi hem de manevi yönden çocuklarından destek beklemektedirler. Büyük bir kesimi tarımla uğraştığı için erkek çocukların geçimi sağlayacağı düşünülür ve erkek çocuğuna daha fazla önem verilir. Toplumun ve ailenin beklentileri, aile içindeki bireylerin bağlarını sıkı tutmasını gerekli kılmakta ve sonuç olarak karşılıklı bağımlılık söz konusu olmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1996).

Karşılıklı duygusal bağımlılık, bağımlılık ve bağımsızlık boyutlarının orta noktası olarak düşünülebilir. Diğer iki boyut ile benzer özellikleri vardır. Bu benlik yapısı, gelişmekte olan toplumlarda, kentsel nüfusta görülmektedir; bu yönüyle karşılıklı bağımlı benlik boyutu ile farklılaşmaktadır. Çekirdek aile yapısı görülmektedir; ancak çekirdek aile ile aile büyüklüğü arasındaki bağ varlığını korumaktadır. Sanayinin ve endüstrinin gelişmesi ile birlikte kadının eğitim imkânı artmış ve kadın iş hayatına atılmıştır. Bu sayede kadına verilen önemde artış görülmektedir. Gelişen toplumsal yapı, çocuğun maddi desteğine duyulan ihtiyacı, doğum oranını ve erkeğe verilen önemi azalmıştır. Ancak çocuğun psikolojik desteğine olan ihtiyaç varlığını sürdürmektedir. Ebeveynler çocuğun hem özerkliğini hem de aile içi bağlılığını destekleyecek şekilde tutum sergilemektedirler (Kağıtçıbaşı, 1996).

Bağımsız benlik yapısı ise gelişmiş, refaha ulaşmış toplumlarda görülmektedir, Batılı toplumlar buna örnek verilebilir. Bu toplumlarda bireycilik ön plandadır, dolayısıyla aile sistemleri de bu doğrultuda şekillenmiştir. Aileler çekirdek, kökleriyle bağları olmayan bir yapıdadır. Aile içinde çocuğun özerkliğini destekleme, çocuğu psikolojik açıdan değerli görme söz konusudur. Çocuklar, daha serbest yetiştirilir ve ayrılmış bir benliğe sahip olurlar (Kağıtçıbaşı, 1996).

Yapılan araştırmalar sonucunda, benliği ve benlik yapılarını ele alan farklı yaklaşımlar olduğu görülmüştür. Bu bölümün devamında bahsi çeken yaklaşımlar hakkında bilgiler verilecektir.

2.1.4.1. Dengeli bütünleşme ve ayrışma modeli

Dengeli bütünleşme ve ayrışma modeli, İmamoğlu tarafından 1987 yılında önerilmiştir (Dönmezoğulları, 2014). Modelde bireylerin hem bütünleşmeye hem de ayrışmaya yönelik eğilimlerinin olduğu varsayılmaktadır. Bireylerin ayrışmaya yönelik eğilimleri ‘bireysel gelişim eğilimi’ olarak adlandırılmıştır ve iki kutbu vardır. Bir kutbu bireyselleşme ile karakterize edilmiştir; yani birey kendi yönelimleri, kapasitesi ve özgür iradesi ile gelişimini sürdürmektedir. Diğer kutbunda ise birey toplumsal beklentiler doğrultusunda ve diğerlerinin kontrolü altında gelişimini sürdürmektedir. Bireylerin bütünleşmeye yönelik eğilimleri ise ‘karşılıklı ilişki eğilimi’ olarak adlandırılmıştır. Bu eğilim de ayrışma ve ilişkisellik olmak üzere iki boyuta ayrılmıştır. İki eğilimde de ayırıcı kutup bireylerin bireyselleşmesine, ilişkiyel kutup bireylerin bütünleşmesine neden olmaktadır (İmamoğlu, 1998).

İnsanlar bireyselleşmeye ihtiyaç duyduğu gibi diğerleri ile karşılıklı ilişkiler kurmaya da ihtiyaç duymaktadır. Uygun bir gelişim için bireyselleşme ve diğerleriyle ilişki içinde olma ihtiyaçları arasında denge kurulmalıdır. Bireyin kendi potansiyelini geliştirmesi ve var olan potansiyel çerçevesinde diğerleriyle ilişkide bulunması gerekmektedir (İmamoğlu, 1998).

2.1.4.2. Öz belirleme kuramı

Öz belirleme kuramı, insanların motivasyonunu ve kişiliğini özerk veya kontrollü olarak sınıflandıran deneysel bir kuramdır (Deci ve Ryan, 2012). Bu kuram özerkliği yani kişinin duygularının, düşüncelerinin ve davranışlarının kendi kontrolünde olmasını temel bir psikolojik ihtiyaç olarak kabul etmektedir (Chirkov, 2009). Özerklik, istekliliği ve seçim yapma tecrübesini gerektirmektedir. İnsanın kendi isteğiyle gerçekleştirdiği, bir başka ifade ile kendi kendine motive olarak yaptığı davranış özerk davranış olarak tanımlanmaktadır. Kişinin kontrol edilen davranışına yönelik özerklik derecesinin, dışsal motivasyonunun derecesini etkileyeceği düşünülmektedir (Gagne ve Deci, 2005).

Öz belirleme kuramı, bireylerin benlik duygularını geliştirmek için doğuştan gelen bir takım eğilimlere sahip olduğunu varsaymaktadır. Bu eğilimlerden biri, toplumsal hayatta başkalarıyla veya gruplarla ilişkiler kurmaktır. Kendi kendini düzenleme ve özerklik eğiliminin yanı sıra başkalarıyla ilişki içinde olma eğilimi de sağlıklı gelişim için gerekli görülmektedir; ancak diğerleriyle ilişkili olma eğilimi, kişiyi benliğinden taviz verecek konuma getirmemelidir (Deci ve Ryan, 2002). Özerk eğilimler; bazı kültürlerde olumlu,

istenen, desteklenmesi gereken, bazı kültürlerde ise istenmeyen, engellenen, olumsuz bir durum olarak görülmektedir (Chirkov, 2009). Toplumsal etkileşimin bir sonucu olarak aktif, benlik gelişimini tamamlamış ya da tam tersi pasif, kendi benliğine yabancılaşmış kişiler görmek mümkündür (Deci ve Ryan, 2002). Buradan yola çıkarak sosyal süreçlerin benlik gelişimini önemli ölçüde etkilediği söylenebilmektedir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında eş seçimi, toplumsal cinsiyet rolleri, benliğin ayrımlaşması ve benlik kurguları değişkenlerini ele alan yurtdışı ve yurtiçi araştırmalardan bilgiler verilecektir.

2.2.1. İlgili Yurtdışı Araştırmalar

2.2.1.1. Eş seçimi ile ilgili yurtdışı araştırmalar

Sprecher, Sullivan ve Hatfield (1994) tarafından Amerika’da cinsiyete göre eş seçim tercihlerinin incelendiği bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada ulusal bir alan araştırması için toplanan veriler kullanılmış olup beyaz ve siyah ırktan, 35 yaş ve altı, bekâr, 648 erkek ve 681 kadın olmak üzere toplam 1329 katılımcı vardır. Katılımcılara olası eş hakkında 12 özellik verilmiş ve katılımcılardan bu özelliklere yönelik tercihlerini 1 ile 7 arasında derecelendirmeleri istenmiştir. Elde edilen veriler yaş, ırk ve cinsiyet değişkenlerinin eş seçim tercihlerine etkisini incelemek amacıyla ANOVA ile analiz edilmiştir; ancak araştırmada kuramsal olarak cinsiyete odaklanıldığı için cinsiyetin diğer değişkenlerle olan etkileşimleri ele alınmıştır. Cinsiyet ve eş seçim tercihleri arasındaki etkileşime bakıldığında katılımcıların fiziksel çekicilik, gelir ve gençlik tercihlerinde farklılaşma olabileceği sonucuna varılmıştır. Kadınların kendilerinden 5 yaş daha büyük, geliri fazla olan ve eğitim seviyesi daha fazla olan biriyle erkeklerin ise kendilerinden 5 yaş daha küçük, kendisine kıyasla daha düşük eğitim ve gelir düzeyine sahip biriyle evlenme konusunda istekli oldukları görülmüştür. Öte yandan kadınların çocuk sahibi olan biriyle evlenmeye erkeklere kıyasla daha istekli oldukları, erkeklerin ise farklı ırktan biriyle evlenmeye kadınlara kıyasla daha istekli oldukları bulunmuştur. Daha önce evlenmiş olmak ya da farklı dini inanca sahip olmak konusunda cinsiyetler arasında farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Amerika’da 20, 30, 40, 50 ve 60 yaş grubundaki 80 erkek ve 67 kadından oluşan 147 kişilik çalışma grubunda yer alan bireylerin; yaş grubuna, cinsiyetine, ilişki boyutuna göre eş seçim tercihlerini incelemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. İlişki boyutu evlilik, ciddi romantik ilişkiler, âşık olmak, günü birlik ilişki ve cinsel fantezi olmak üzere beş; eş tercihleri ise gelir, eğitim, fiziksel çekicilik, baskın olup olmama, özgüven, zekâ ve sosyal statü olmak üzere yedi boyutta ele alınmıştır. Elde edilen veriler katılımcıların yaş, cinsiyet, ilişki boyutu ve eş seçim tercihleri doğrultusunda MANOVA ile analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda katılımcıların cinsiyetleri ile ilişki boyutlarının eş tercihlerini etkilediği, yaşlarının ise eş tercihlerine herhangi bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Ayrıca cinsiyet, yaş ve ilişki boyutları birlikte değerlendirildiğinde bu değişkenlerin arasında herhangi bir etkileşime rastlanılmamıştır. Ek olarak eş seçim tercihlerinin her biri için ANOVA yapılmıştır. Analiz sonucunda cinsiyete göre farklılaşmalara bakıldığında erkeklerin fiziksel olarak çekici eşleri tercih ettiği, kadınların ise eş seçiminde gelir düzeyi, eğitim seviyesi, özgüven gibi kriterleri daha fazla ön plana aldıkları görülmüştür. Tercih edilen yaş aralığına bakıldığında ise potansiyel eş ile katılımcıların arasında birkaç yaş farkın olduğu bulunmuştur. Ayrıca ilişkinin seviyesi azaldıkça eğitim, fiziksel çekicilik, zekâ gibi özellikler için bireylerin kendilerine kıyasla daha düşük seviyede olan bireyleri tercih ettikleri sonucuna varılmıştır (Buunk, Dijkstra, Fetchenhauer ve Kenrick, 2002).

Sırbistan’da ise Todosijeviç, Ljubinkoviç ve Aranciç (2003) tarafından cinsiyete göre eş seçim kriterlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla araştırma yapılmıştır. Araştırmaya 15-42 yaş aralığında yer alan 74’ü kadın 53’ü erkek olmak üzere toplam 127 kişi katılmıştır. Potansiyel eşin 60 özelliğinin belirtildiği anket formunda, katılımcılardan belirtilen özellikleri istenirliğe göre 1’den 7’ye kadar derecelendirmeleri istenmiştir. Ek olarak katılımcılardan sosyo-demografik özellikleri ile ilgili bilgiler de alınmıştır. Elde edilen veriler üzerinden belirtilen değişkenler arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırma sonucunda kadınlar ile eş adaylarının karakter özellikleri arasında daha fazla ilişki olduğu; erkeklerin ise eş adaylarının karakter özelliklerinden daha çok, fiziksel özellikleri ile ilişkili oldukları görülmüştür. Ek olarak kadınların sosyal statüleri ile eş adaylarının sosyo-ekonomik statülerine yönelik beklentileri arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Fisman, Iyengar, Kamenica ve Simonson (2006) tarafından Amerika’da cinsiyet ve eş seçimi konulu bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada kullanılan veriler ‘Hızlı Flört’ adlı

bir deneyden elde edilmiştir. Bu deneyde Columbia Üniversitesinden rastgele seçilen 200 kadın ve 201 erkek katılımcıya konuşmaları için dört dakika verilmiş ve katılımcılara birbirleriyle tekrar buluşmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. İki tarafın da buluşmak istediği durumda kişilerin iletişim bilgileri iki tarafla da paylaşılmıştır. Daha sonra katılımcılara eşleştikleri kişilerle ilgili özellikleri belirlemek için hazırlanan formlar dağıtılarak veriler toplanmıştır. Seçilen eşin özelliklerinin seçim sürecine etkisini belirlemek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda çekicilik, hırs ve zekânın seçim sürecinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna varılmış ve bu özellikler üzerinden cinsiyetler arasındaki farklılaşma incelenmiştir. Eş seçim sürecinde kadınların erkeklere kıyasla zekâyâ, erkeklerin ise kadınlara kıyasla fiziksel çekiciliğe daha fazla önem verdikleri bulunmuştur. Bu durum cinsiyet açısından değerlendirildiğinde erkeklerin zeki ve hırslı olma arzusunun yanında, kadınlara yönelik böyle bir talepleri olmadıkları şeklinde yorumlanmaktadır. Yani erkek kendisinden daha hırslı ve zeki bir kadınla birlikte olmayı tercih etmemektedir. Bu çalışmada ayrıca kadınların zengin erkeklerle birlikte olmayı tercih ettikleri, erkeklerin ise bu yönde bir tercihlerinin olmadığı görülmüştür.

Schwarz ve Hassebrauck (2012) tarafından romantik ilişki içinde olmayan 18-65 yaş aralığında toplam 21.245 heteroseksüel katılımcının yer aldığı bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada kullanılmak üzere daha önceki çalışmalarda önemli görülen eş seçme kriterleri göz önünde bulundurularak 10 evet/hayır sorusu hazırlanmış ve katılımcılardan eş adaylarında kabul edilebilir bulduklarını seçmeleri istenmiştir. Kişilerin eş seçimine yönelik tutumlarını ortaya koymak amacıyla yapılan bu araştırmada erkekler, potansiyel eşte aradıkları özellikler arasından fiziksel çekiciliğe kadınlara göre daha fazla önem vermişler ve kadınları daha zorlayıcı olarak nitelendirmişlerdir. Bu araştırmada bireylerin eş seçim tercihlerinin cinsiyetlerine göre farklılaştığı; ancak yaş ve eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yurtdışı alan yazın incelendiğinde eş seçiminin pek çok araştırmaya konu olduğu görülmüştür. Bireylerin eş seçim tercihlerini belirlemek için çalışmalar yapılmış, genellikle eş seçim tercihlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı konusunda bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Araştırmaların sonuçlarından yola çıkarak bireylerin eş seçme kriterlerinin cinsiyete göre farklılaştığını söylemek mümkündür. Genel olarak erkeklerin kadınlara kıyasla fiziksel çekiciliğe, eş adayının kendisinden

genç olmasına daha çok; eş adayının hırs, zekâ vb. özelliklerine ise daha az önem verdikleri söylenebilmektedir. Öte yandan kadınlar açısından değerlendirme yapıldığında ise kadınların potansiyel eşlerinin gelir seviyesine, sosyal statüsüne, karakter özelliklerine erkeklere kıyasla daha fazla önem verdikleri söylenebilmektedir.

2.2.1.2. Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili yurtdışı araştırmalar

Amerika’ da iş yaşamında yönetici olan veya olmayan kadın ve erkeklerin yaşadıkları cinsiyet rol çatışmasını, işle ilgili tutumlarını ve sonuçları incelemek amacıyla araştırma yapılmıştır. Araştırmaya 112 kadın ve 88 erkek, toplam 200 kişi katılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla korelasyon; değişkenler arasındaki cinsiyet farklılıklarını ortaya koymak amacıyla diskriminant (ayırma) analizi kullanılmıştır. Analiz sonunda kadınların erkeklere kıyasla daha fazla cinsiyet rol çatışması yaşadıkları; ancak iş doyumları, işe alım seviyeleri, mesleki bağlılıkları arasında kadınların ve erkeklerin puanlarının farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. Öte yandan sadece kadınlar arasında bir değerlendirme yapıldığında ise yönetici olan kadınların olmayan kadınlara göre daha fazla cinsiyet rol çatışması yaşadıkları görülmüştür (Koberg ve Chusmir, 1989).

Amerika’da bireylerin cinsiyet rolleri, aile tutumları ve evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Amerikan ailelerin katılımıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma verileri ‘Ulusal Aile ve Hane Anketi’ kullanılarak, toplam 13.017 katılımcıdan toplanmıştır. Değişkenler kadın ve erkek katılımcılar olmak üzere iki grup ayrı ayrı, korelasyon yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda geleneksel olmayan tutum sergileyen erkeklerin ve kadınların, geleneksel tutum sergileyen eşlerinden duydukları memnuniyetin az olduğu bulunmuştur. Öte yandan aile hayatında geleneksel olmayan tutumlara sahip kadının ve erkeğin de evlilik doyumlarının az olduğu bulunmuştur (Lye ve Biblarz, 1993).

Thompson ve Zerbinos (1995) tarafından 1970 yılında yayımlanan çocuk karikatürlerinde ve çizgi filmlerde cinsiyet rollerinin ifade ediliş şeklini anlamaya yönelik yapılan bir çalışma revize edilmiştir. Bu çalışmada 41 karikatürün 175 bölümündeki karakterlerin davranışları, iletişim özellikleri, toplam konuşma süreleri ve ait oldukları ülkeler kodlanmıştır. Çalışma çizgi filmlerdeki erkek ve kadın tasvirlerinde farklılıkların olduğunu ortaya koymuştur. Erkek ve kadın davranışlarının belirli kalıplara sokularak

işlendiği, bu dönemdeki çizgi filmlerde erkek karakterlerin ön plana alındığı ve onlara daha fazla önem verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ardından 1980 öncesinde ve sonrasında yayımlanan çizgi filmler karşılaştırılmış, 1980 sonrasında kadın karakterlerin kendilerine atfedilen kalıplaşmış davranışlarla ön plana çıkarıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

İsrail’de boşanma arabuluculuk programlarına katılan 30 İsraili çift ile çiftlerin anlaşma sürecindeki tutumlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Veriler arabuluculuk seanslarına katılan çiftlerin konuşma içerikleri ve tarzları gözlemlenerek toplanmıştır. Gözlem sonuçlarının güvenilirliğini anlamak için beş çift ile iki danışman birlikte görüşmüştür. Kayıt altına alınan gözlem sonuçları içerik analizi ile incelenmiş ve iki rapor arasında yüksek ilişki bulunmuştur. Anlaşmazlığa düşülen noktalarda karar vermeyi kolaylaştırmak için üçüncü gözlemci devreye girmiştir. Yapılan incelemeler ve görüşmeler sonucunda gözlemciler uzlaşmaya varmış ve boşanma sürecindeki eşlerin tutum farkının cinsiyet farklılıkları ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmaya göre kadınlar daha duygusal ve ifade edici, erkekler ise duygusuz ve sessiz bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonuç cinsiyet rollerinin farklı olmasıyla açıklanmış ve erkekler genel olarak duyarsız, kadınlar ise genel olarak duygusal olarak nitelendirilmiştir (Pines, Gat ve Tal, 2002).

Diaz ve Bui (2016) tarafından Kaliforniya’da yaşayan 194 Meksikalı ve Meksika kökenli Amerikalı kadının katıldığı; hem etnik kültürü hem de yaşanılan toplumda egemen olan kültürü benimsemiş olmanın, yüksek etnik kimliğin, androjen cinsiyet rolünün, aile sosyal desteğinin yüksek düzeyde algılanıyor olmasının yaşam doyumuna etkisini ortaya koymak amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Katılımcıların yaşları 18-74 arasında değişmektedir. Veriler e-mail ve sosyal medya yoluyla elektronik ortamda toplanmıştır. Ardından yapılan bir ön analizden sonra veriler çoklu regresyon analizi ile analiz edilmiştir. Yaşam doyumunu bağımlı, bahsi geçen diğer değişkenler bağımsız değişken olarak analize dâhil edilmiştir. Araştırma sonucunda yüksek etnik kimliğin, yüksek aile sosyal destek algısının Meksika ve Meksika kökenli Amerikalı kadınların yaşam doyumunu yüksek düzeyde anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Ayrıca yüksek etnik kimliğin, yüksek düzeyde kadınsılığın, yüksek androjenliğin ve yüksek aile sosyal destek algısının yaşam doyumuna olumlu yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyalleşme süreci ile insan hayatında yerini almaya başlayan toplumsal cinsiyet rolleri uzun yıllardan beri araştırmacıların dikkatini çeken bir konu olmuştur. Alan yazın

incelendiğinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geçmişten günümüze pek çok araştırma yapıldığı görülmüştür. Araştırmalardan yola çıkarak toplumsal cinsiyetin kadınlara ve erkeklere farklı etkilerinin olduğunu söylemek mümkündür. Toplumsal cinsiyet ve bu doğrultuda benimsenen roller; bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerini, iletişim tarzlarını, iş hayatlarını, yaşamdan duydukları memnuniyeti önemli ölçüde etkilemektedir. Bu nedenle bireylerin küçük yaşlardan itibaren sosyal çevre, medya vb. tarafından kendilerine atfedilen bu roller konusunda farkındalık kazanmasının ve beklentilerini bu yönde şekillendirmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

2.2.1.3. Benliğin ayrışması ile ilgili yurtdışı araştırmalar

Jenkins, Buboltz, Schwartz ve Johnson (2005) tarafından benliğin ayrışması ile Erikson'un psikososyal gelişim evreleri arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla Amerika'da bir araştırma yapılmıştır. Araştırmaya 67 kadın ve 245 erkek, toplam 314 üniversite öğrencisi katılmıştır ve katılımcılar farklı etnik kimliğe sahiptirler. Veri toplama aracı olarak Benliğin Ayrışması Ölçeği ve Psikososyal Gelişim Ölçeği kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizi, çoklu regresyon analizi ile yapılmıştır. Yapılan analizde benliğin farklılaşma düzeyinin psikososyal gelişim üzerinde açıklayıcı etkisinin olduğu bulunmuştur. Buna göre benliğin farklılaşma düzeyi düşük olan bireylerin daha düşük psikososyal uyum göstermeleri beklenmektedir.

Bohlander (1999) evli erkekler ile benliğin ayrışması, etkileşimsel-duygusal ve cinsel ihtiyaçların karşılanması ve psikolojik iyi oluş üzerine Amerika'da bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın amacı, benliğin ayrışmasının ve ihtiyaçların karşılanma düzeyinin psikolojik iyi oluşa katkısını ortaya koymaktır. Araştırmada yaşları 26-86 arasında değişen, 95 evli erkek yer almaktadır. Elde edilen veriler çoklu regresyon analizi ile test edilmiştir. Analiz sonucunda erkeklerin benliklerinin ayrışması, duygusal ve cinsel ihtiyaçlarının karşılanması ile psikolojik iyi oluş arasında yüksek ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca sırasıyla duygusal ihtiyaçların karşılanmasının, benliğin ayrışmasının ve cinsel ihtiyaçların karşılanmasının psikolojik iyi oluşun önemli yordayıcıları olduğu sonucuna varılmıştır. Üç değişken birlikte, psikolojik iyi oluşun %27'sini açıklamaktadır. Duygusal, etkileşimsel ve cinsel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak eş adaylarını kendilerine uygun bulan ve partnerleriyle karşılıklı bir

iletişim içine girebilen erkeklerin ruhsal açıdan sağlıklı olma ihtimalleri yüksek bulunmuştur.

Amerika'da Murdock ve Gore (2004) tarafından benliğin ayrılaşması, stres ve işlev bozukluğu arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada 78 kız ve 41 erkek toplam 119 üniversite öğrencisi yer almıştır. Katılımcıların yaşları 18-52 arasında değişmektedir. Veriler, korelasyon ve hiyerarşik regresyon analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler sonucunda; benliğin farklılaşmasının, stresin psikolojik işlevsellik üzerindeki etkisini hafiflettiği görülmüştür. Buradan yola çıkarak benliğin ayrılaşma düzeyi yükseldikçe kişinin stresle baş etme düzeyinin artacağı ve bu durumun kişinin psikolojik işlevselliğine olumlu yansıtacağı söylenebilir.

Peleg (2008) tarafından benliğin ayrılaşması ile evlilik doyumu arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmaya evli, 64'ü kadın, 57'si erkek toplam 121 İsraili katılmıştır. Katılımcılar arasında çift olmamakla birlikte katılımcıların yaşları 27-50 aralığında değişmektedir. Veri toplama aracı olarak demografik bilgileri öğrenmek amacıyla hazırlanan bilgi formu, Benliğin Ayrılaşması Ölçeği ve Evlilik Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Toplanan veriler; Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu, Spearman rho ve regresyon analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada evlilik doyumu ile duygusal kopma arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca evlilik doyumu erkekler için duygusal tepkisellik ve duygusal kopma ile olumsuz, ben pozisyonu alma ile olumlu yönde, anlamlı ilişkili iken; kadınlarda sadece duygusal kopma ile olumsuz yönde, anlamlı ilişkili bulunmuştur.

Bu araştırmalarda benliğin ayrılaşmasının bireyin psikososyal gelişimini, psikolojik iyi oluşunu, stresle baş etme düzeyini ve evlilik doyumunu önemli ölçüde etkilediği görülmektedir. Bireylerin benliklerinin ayrılaşma düzeyi arttıkça daha mutlu, daha uyumlu ve psikolojik olarak daha sağlıklı bir hayat yaşayacakları söylenebilir. Bu nedenle benliğin ayrılaşmasının insanın hayat kalitesini arttıran, önemli bir unsur olduğu ve benliğin ayrılaşmasına yönelik uygulamaların yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

2.2.1.4. Benlik kurguları ile ilgili yurtdışı araştırmalar

Yamaguchi, Kim ve Akutsu (2014) tarafından benlik kurgusu, öz eleştiri, öz duyarlık ve depresyon belirtileri arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla araştırma yapılmıştır. Araştırma iki farklı grubun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. İlk grupta Japonya’da öğrenim gören 437 kadın ve 763 erkek, toplam 1200 üniversite öğrencisi; ikinci grupta ise Amerika’da öğrenim gören 318 kadın ve 102 erkek, toplam 420 üniversite öğrencisi bulunmaktadır. Veri toplama aracı olarak Leung ve Kim (1997) tarafından geliştirilen Benlik Kurgusu Ölçeği, Thompson ve Zuroff (2004) tarafından geliştirilen Öz Eleştiri Ölçeği, Neff (2003) tarafından geliştirilen Öz Duyarlık Ölçeği ve Radoff (1997) tarafından geliştirilen Depresyon Çalışmaları Ölçeği (Studies of Depression Scale) kullanılmıştır. Araştırmada Little’ın modelleme yaklaşımı kullanılmıştır. Analiz sonucunda; bireyci ve ilişkisel benlik kurgusunun karşılaştırmalı öz eleştiri ile olumsuz; içselleştirilmiş öz eleştiri ile olumlu yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ek olarak öz eleştirinin her iki boyutu ile öz duyarlılık arasında olumsuz bir ilişki olduğu ve öz duyarlılığın depresif belirtileri azalttığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca bu çalışmada Japon ve Amerikan katılımcılardan elde edilen veriler de kıyaslanmıştır. Buna göre Amerika’da bireyci benliğin, Japonya’da ise ilişkisel benliğin öz eleştirinin her iki boyutunu da güçlü bir şekilde açıkladığı bulunmuştur. Bu sonuçtan yola çıkarak yaşanılan kültürde baskın gelen benlik kurgusunun öz eleştirinin önemli bir açıklayıcısı olduğu söylenebilir.

Santamaria, de la Mata, Hansen ve Ruiz (2010) tarafından Meksikalı, İspanyol ve Danimarkalı üniversite öğrencilere kendilerini tanıtmalarına yönelik test uygulanmış ve ifadelerden yola çıkarak öğrencilerin benlik kurgularına ilişkin kültürel karşılaştırma yapılmıştır. Araştırmaya Danimarka’da öğrenim gören 37 kadın, 37 erkek; İspanya’da öğrenim gören 40 kadın, 38 erkek; Meksika’da öğrenim gören 40 kadın, 40 erkek olmak üzere toplam 232 üniversite öğrencisi dâhil olmuştur. Katılımcıların yaşları 18 ile 25 yaş aralığında değişmektedir. Verilerin analiz aşamasında tekyönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Analiz sonucunda Danimarkalı katılımcıların Meksikalı ve İspanyol katılımcılara göre daha az kişisel niteliklerden bahsettikleri ve diğerleri ile kurdukları ilişkileri daha çok ön planda tuttukları görülmüştür.

Holland, Roeder, Rick B. van, Brandt ve Hannover (2004) Hollanda’da benlik kurgularının kişilerarası yakınlık üzerine etkisini ortaya koymak amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda etkileşim sırasında bağımsız benlik kurgusu daha baskın olan kişiler ile diğerleri arasında daha fazla mekânsal mesafenin olduğu

görülmüştür. Ayrıca benlik kurgusunun kişi ile diğerleri arasındaki mekânsal mesafeyi etkilediği gibi kişilerarası davranışı da otomatik olarak etkilediği sonucuna varılmıştır.

Elliott ve Coker (2008) tarafından bağımsız (bireyci) benlik kurgusu ile öznel mutluluk arasındaki ilişkide öz yansıtma ve öz ruminasyonun rolünü ortaya koymak amacıyla bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya Avustralya’da yaşayan 87 kadın ve 34 erkek, toplam 123 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaşları 18-82 arasında değişmektedir. Öz yansıtmanın ve öz ruminasyonun bağımsız benlik kurgusu ile öznel mutluluk arasındaki aracılık etkisi bir yol (path) modeli ile incelenmiştir. Verilerin analizinde ilk olarak betimsel istatistikler, korelasyon ve regresyon analizi yapılmıştır. Ardından aracı değişkenlerin etkisini görmek amacıyla yol analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, kişilerin öz yansıtma ve öz ruminasyon eğilimlerinin bağımsız benlik kurgusu üzerinde bir etkisi olmadığı görülmüştür. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre yüksek düzeydeki bağımsız benlik kurgusu, yüksek mutluluk düzeyi ile ilişkilidir.

Araştırmalar incelendiğinde benlik kurgusunun kültürel unsurlardan etkilendiği açıkça görülmektedir. Bireyci ya da toplulukçu kültürlerde yaşayan kişiler içinde buldukları kültüre göre farklı benlik kurgularına sahip olmaktadır. Bireyci topluluklarda bağımsız benliğin, toplulukçu topluluklarda ise ilişkisel benliğin daha baskın olduğu söylenebilir. Ayrıca bağımsız benlik kurgusunun mutlulukla ilişkili olduğu da görülmektedir.

2.2.2. İlgili Yurtiçi Araştırmalar

2.2.2.1. Eş seçimi ile ilgili yurtiçi araştırmalar

Bacanlı (2001) tarafından üniversite öğrencilerinin eş adayında aradıkları özellikleri belirlemek ve evrimci psikolojinin eş seçimi ile ilgili hipotezlerini test etmek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma iki farklı grup üzerinden yapılmıştır. Bir grupta Konya’da öğrenim gören 51 kız ve 49 erkek, toplam 100; diğer grupta ise Ankara’da öğrenim gören 59 kız ve 61 erkek, toplam 120 üniversite öğrencisi bulunmaktadır. Katılımcılara eş adaylarında tercih ettikleri özelliklere, bu özelliklerin sıralamasına ve evliliğin anlamına yönelik soru listeleri verilmiştir. Veriler, eş seçim tercihleri üzerinde hem cinsiyetin hem de bulunulan şehir açısından farklılaşıp farklılaşmadığını görmek amacıyla 2×2 çift yönlü varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Yapılan analizlerin sonucunda kızların evlenecekleri kişide toplumsal statü ve ekonomik güç, erkeklerin ise

evlenecekleri kişide doğurgan olma özelliği aradığı görülmüştür. Ayrıca her iki taraf da erkeğin yaş olarak daha büyük olmasını tercih etmektedir. Bir diğer bulguya göre ise erkekler kızlara kıyasla sayıca daha çok çocuk istemektedir. Öte yandan araştırmaya katılan öğrencilerden eş adayında aradıkları özellikleri önem sırasına koymaları istenmiş; erkeklerin iyi yemek yapmayı, fiziksel çekiciliği, bekâreti, çocuk arzusunu ve dini benzerliği kızlardan daha çok önemseydiği bulunmuştur. Buna ek olarak kızların da benzer eğitim düzeyini, güvenilirliği, sosyalliği, iyi bir maddi geliri, toplumsal statüyü ve zeki olmayı erkeklerden daha çok önemseydiği bulunmuştur. Evliliğin anlamına göre bakıldığında ise erkeklerin evliliği cinsel ilişki ve dini gereklilik; kızların ise yalnızlıktan kurtulma olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Mermer (2011) tarafından Kayseri'nin İncesu ilçesinde 15- 29 yaş arasındaki, 131 evlenmemiş genç kız ile bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmada İncesu'da yaşayan genç kızların evliliğe yönelik tutumlarını ve değerlerini belirlemek, bu değer ve tutumların etkisiyle kızların evlilikten beklentilerinin ne olduğunu anlamak amaçlanmıştır. Veriler, hazırlanan anket formu ile toplanmış ve öncelikle frekans değerleri ortaya konmuştur, ardından çapraz tablo ve Ki-Kare testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda genç kızların toplumsal statü açısından eş adaylarının eğitilmiş olmasını ve iyi bir aileden gelmesini, fiziki ve kişilik özellikler açısından eş adayının sadakatli ve toplumda nasıl davranması gerektiğini biliyor olmasını istediklerini belirttikleri görülmüştür. Boşanma konusundaki tutumlarına bakıldığında ise aldatmanın boşanmayı gerektiren bir durum olduğunu düşündükleri görülmüştür. Ayrıca kızların çoğu eş adayı istenilen özelliklere sahip olsa bile din, mezhep ya da siyasi görüş farklılığı olması durumunda evlilik düşünmediklerini belirttikleri görülmüştür.

Bozgeyikli ve Toprak (2013) üniversite öğrencilerinin eş seçim kriterlerini sıralama yargılarıyla ölçeklendirmek amacıyla çalışma yapmışlardır. Çalışma grubunu Erciyes Üniversitesinde öğrenim gören 372 kadın ve 184 erkek, toplam 556 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların yaşları 21-26 arasında değişim göstermektedir. Veri toplama aracı araştırmacılar tarafından yapılan diğer araştırmalardan faydalanılarak geliştirilmiştir. Verilerin analizinde sıralama yargılarıyla ölçekleme yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre kişilerin eş seçim sürecinde sırasıyla kişilik, dini inanç, sevgi/aşk, ailelerin uyumu, eğitim seviyesi, fiziksel çekicilik, bekâret, maddi gelir düzeyi, benzer ırktan ve siyasi görüşten olma özelliklerine önem verdikleri söylenmektedir. Cinsiyetler arası karşılaştırma yapıldığında ise önem sırasında bir takım

farklılıklar olduğu görülmüştür. Kadınlar kişilik, dini inanç, sevgi/aşk, eğitim seviyesi, ailelerin uyumu, fiziksel çekicilik, bekâret, maddi gelir düzeyi, benzer ırktan ve siyasi görüşten olma şeklinde bir sıralama yaparken erkekler kişilik, dini inanç, bekâret, fiziksel çekicilik, ailelerin uyumu, sevgi/aşk, maddi gelir, benzer ırktan olmak, eğitim seviyesi ve benzer siyasi görüş şeklinde bir sıralama yapmaktadır.

Günay ve Bener (2013) tarafından üniversite öğrencilerinin evlilik ve aile yaşamına yönelik tutumlarının yaş, sınıf düzeyi gibi sosyo-demografik değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymaya yönelik bir araştırma yapılmıştır. Katılımcılar Karabük Üniversitesinde öğrenim gören 403 kız ve 528 erkek, toplam 931 kişidir. Katılımcıların yaşları 17-27 yaş arasında değişmektedir. Veri toplama aşamasında araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Veriler, t testi ve ANOVA ile analiz edilmiştir. Ek olarak bireylerin cinsiyetlerinin ve sınıf düzeylerinin evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumları üzerindeki ortak etkisini ortaya koymak amacıyla İki Faktörlü ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde öğrencilerin cinsiyetlerinin ve sınıf düzeylerinin evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumlarında farklılaşmaya neden oldukları görülmüştür. Yapılan araştırmada gençlerin evliliğe olumlu baktıkları; ancak kızların evliliğe yönelik daha geleneksel bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. Sınıf düzeyi açısından bakıldığında ise hazırlık ve birinci sınıf öğrencilerinin bakış açılarının diğer sınıf düzeylerindeki öğrencilere göre daha geleneksel olduğu görülmektedir. Sınıf ve cinsiyetin ortak etkisine bakıldığında ise öğrencilerin evliliğe ve aile yaşamına ilişkin bakış açılarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamaktadır.

Kasapkara ve Kasapkara (2014) tarafından 20- 30 yaş aralığında yer alan bekar erkeklerin eş seçimlerine yönelik tutumlarını ve eşten beklentilerini incelemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Çalışma grubu bekâr, erkek ve memur 100 kişiden oluşmaktadır. Betimsel bir araştırma olduğu için araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda erkeklerin çoğunlukla evlilik öncesi birlikte yaşamaya olumsuz baktıkları, eş adaylarına sevgi duyma isteklerinin olduğu ve ailelerini bu sevgi üstüne kurmak istedikleri, evlilik kararı verirken aceleci davranmanın aksine mantıklı hareket etmeyi tercih ettikleri ve eş adayı olarak kendi özelliklerine zıt özelliklere sahip kişileri tercih etmedikleri görülmüştür. Öğrenim durumu, gelir düzeyi, doğum yeri ve yaş değişkenleri açısından bireylerin eş seçimine yönelik tutumlarında herhangi bir farklılaşma olup olmadığına bakıldığında ise sadece yaş değişkenine göre bir farklılaşmanın olduğu

söylenmektedir. Buna göre bireylerin 20-22 yaşlarında eş seçimi konusunda sınırlarının olduğu, 29-30 yaşlarında ise bu sınırların yok olmaya başladığı görülmektedir.

Çalışkan, Taşhan, Orhan ve Nacar (2015) partneri olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin eş seçim tercihlerini karşılaştırmak amacıyla bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma grubu 20-25 yaş arasındaki 750 kız ve 696 erkek, toplam 1446 kişiden oluşmaktadır. Ayrıca çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin 702'sinin partnerinin olduğu, geri kalan 744'ünün ise partnerinin olmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Katılımcıların demografik bilgileri, eş adaylarında aradıkları özellikleri ve eş adaylarını seçme şekilleri hakkında bilgi alabilmek için araştırmacılar tarafından bir form hazırlanmıştır. Verilerin yüzde ve frekans dağılımlarına bakıldıktan sonra veriler Ki-Kare ile analiz edilmiştir. Bulgular incelendiğinde partneri olan öğrencilerin eş adaylarının kişiliğinin iyi olmasını, partneri olmayan öğrencilerin ise eş adayının dindar olmasını öncelikli olarak tercih ettiği görülmüştür. Ayrıca partneri olmayan öğrencilerin partneri olan öğrencilere kıyasla eş seçim sürecinde daha çok mantıklarını kullandıkları, eş adayının farklı siyasi görüşe sahip olmasını daha olumsuz olarak gördükleri, aileler arasında uyumun olmamasını daha fazla sorun olarak gördükleri sonucuna varılmıştır.

Usluoğlu, Atıcı ve Avcıbay (2015) tarafından kadınların eş seçimi hakkındaki görüşlerini ortaya koymaya yönelik nitel bir çalışma yapılmıştır. Çalışma grubu farklı meslekler yapan, 20-33 yaşları arasındaki, 15 kadından oluşmaktadır. Veriler görüşme yöntemi ile toplanmış olup toplanan bu veriler, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Görüşmeler incelendiğinde kadınların kendisi ile eş adayı arasında yaş farkı olmasını istediği, eş adayının kendisinden daha uzun olmasını, eş adayının ortalama fiziksel görünümüne sahip olmasını, eş adayının bakımlı olmasını istediği, bunlara ek olarak esmer olma ya da olmama şeklinde ten rengi ile ilgili görüş belirttikleri görülmüştür. Kişilik özellikleri açısından incelendiğinde kadınların eş adaylarının öncelikle dürüst olmasını istedikleri, buna ek olarak esprili, neşeli, olgun, mütevazı, güvenilir, kıskanç, fedakâr, sakin olma gibi özellikleri belirttikleri görülmüştür. Ayrıca yapılan aktiviteler, zevkler, eğitim düzeyi, çocuk bakımı, kişilik özellikleri, dini ve siyasi tercih gibi konularda da eş adaylarıyla uyumlu olmak istedikleri görülmektedir.

Keldal (2015) Malatya'da üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının cinsiyet, cinsiyet rolü, ilişki durumu değişkenleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını ve evliliğe ilişkin tutumları ile cinsiyet rolleri, eş seçme stratejileri, demografik değişkenler

arasındaki ilişkiyi incelemek için bir araştırma yapmıştır. Araştırma, ilişkisel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 418'i kız, 300'ü erkek olmak üzere toplam 718 kişiden oluşmaktadır. Veriler, gruplar arasındaki farklılıkları ortaya koymak amacıyla t-testi ve One-Way ANOVA ile analiz edilmiştir; ek olarak değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla da Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon ve Hiyerarşik Regresyon analizi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda eş seçme stratejileri, cinsiyet rolleri ve sosyo-demografik değişkenlerin evliliğe yönelik tutumların %19'unu açıkladığı görülmüştür. Öte yandan erkeksilik ile aile kurumu ve güven, fiziksel özellik, bekâret, çocuk bakımı ve aşk; kadınsılık ile aile kurumu ve güven, sosyoekonomik düzey, dini ve siyasi benzerlik, bekâret, çocuk bakımı ve aşk boyutları arasında düşük, olumlu, anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Ekşi, Özgen ve Kardeş (2017) bekarların eş seçme stratejilerinin, mükemmeliyetçi tutumlarının, değer tercihlerinin duygusal ilişki tercihlerine etkisini incelemek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Çalışma grubunda 174 kadın ve 39 erkek olmak üzere toplam 213 kişi bulunmaktadır. Veriler çevrimiçi anket formu ile toplanmış ve lojistik regresyon analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda eş seçme stratejilerinden olan aile kurumu ve güven ile fiziksel çekiciliğin duygusal ilişki tercihinin yordadığı bulunmuştur. Etki yönlerine bakıldığında ise aile kurumuna ve eş adayına güvenen bir kişinin duygusal bir ilişkiye başlama olasılığı yükselmektedir denebilirken, fiziksel çekicilik ön plana alınarak yapılan bir seçimde ise duygusal ilişkiye başlama olasılığı düşmektedir denebilir.

Eş seçim tercihleri, stratejileri ya da genel anlamıyla eş seçimi, pek çok değişken ile birlikte incelenmiştir. Yurtiçinde yapılan araştırmalara bakıldığında yurtdışı araştırmalarında olduğu gibi bireylerin eş seçim tercihlerinde cinsiyete göre farklılaşmaların olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Genel olarak ailelerin uyumu, fiziksel çekicilik, sevgi ya da aşk, sosyoekonomik düzey, dini veya siyasi benzerlik, hoşgörü, sadakat eş adaylarında aranan özellikler arasında yer almaktadır. Cinsiyetler açısından ele alındığında farklı araştırmalarda farklı sıralamalar görülse de genel olarak erkeklerin fiziksel çekiciliğe, kadınların ise sosyoekonomik düzeye ve kişisel özelliklere daha fazla önem verdikleri görülmüştür.

2.2.2.2. Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili yurtiçi araştırmalar

Bal (2007); bağlanma stilleri, cinsiyet rolleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Mersin’de yaşayan 100 evli çiftten oluşmaktadır. Ölçme aracı olarak Evlilikte Uyum Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Bem Cinsiyet Rolü Değerlendirme Envanteri kullanılmıştır. Toplanan veriler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada kadınların evlilik uyumlarının cinsiyet rollüne göre farklılaşmadığı bulunurken erkeklerin evlilik uyum puanlarının cinsiyet rollerine göre farklılaştığı bulunmuştur. Bu farklılaşmanın kaynağına bakıldığında ise kadınsı ve belirsiz cinsiyet rolüne sahip erkeklerin puanlarının farklılaştığı görülmüştür. Kadınsı cinsiyet rolüne sahip erkeklerin puanları belirsiz cinsiyet rolüne sahip erkeklerin puanlarından daha yüksektir. Ayrıca tüm cinsiyet rollerine göre bakıldığında da belirsiz cinsiyet rolüne sahip erkeklerin evlilik uyum puanlarının en düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Vatandaş (2007) Türk toplumundaki bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini algılayış biçimlerini incelemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmaya 41 kentteki 197 yerleşim yerindeki 3454 kişi katılmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Veriler incelendiğinde katılımcıların, ev işlerini kadınsı bulduğu, ‘ev kadını’ tabirinin sosyal hayatta yerini koruduğu görülmüştür. Bu çalışmada hem kadınlar hem de erkekler tarafından temizlik yapmak, çocuğa bakmak, yemek yapmak, çamaşır yıkamak, ütü yapmak, oturulacak yere karar vermek gibi işler kadınsı; tamirat yapmak, evin geçimini sağlamak, resmi kurumlardaki işlerle ilgilenmek gibi işler ise erkeksi bulunmuştur. Bulgular mesleki açıdan değerlendirildiğinde gündelikçilik, kasiyerlik, sekreterlik gibi işlerin kadınsı; amelelik, şoförlük, muhtarlık, müftülük, yöneticilik gibi işlerin erkeksi; avukatlık, öğretmenlik, mühendislik, doktorluk, mimarlık gibi işlerin ise her iki cinsiyete uygun bulunduğu sonucuna varılmıştır. Davranış ve görünüm açısından bakıldığında ise el işi yapmak, uzun saç olmak, ağlamak, çocuğu taşımak, parfüm kullanmak, takı kullanmak gibi özelliklerin kadınsı; silah kullanmak, alkol kullanmak, sigara içmek, tatile yalnız çıkmak, argo ve küfürlü konuşmak, evlilik teklifinde bulunmak, karşı cinsle ilişki başlatmak gibi özelliklerin ise erkeksi bulunduğu görülmüştür. Bunlara ek olarak pantolon giymek, bisiklete binmek gibi özellikler katılımcılar tarafından her iki cinse de uygun bulunmuştur.

Eryılmaz ve Atak (2011) tarafından beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin romantik yakınlığı başlatmalarının özsaygı düzeyi, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rolleri değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını görmek amacıyla araştırma yapılmıştır. Bu araştırma ilişkisel tarama modeline göre yapılmış, kesitsel bir araştırmadır. Katılımcılar Ankara'da öğrenim görmekte olan 148 kadın, 108 erkek, toplam 256 üniversite öğrencisidir. Verilerin analizinde romantik yakınlığı başlatmanın cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını görmek için t-testi, toplumsal cinsiyet rollerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını görmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve öz saygının, kadınsılığın ve erkeksiliğin romantik yakınlığı başlatmanın ne kadarını açıkladığını görmek için de regresyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda erkeklerin kadınlara göre romantik yakınlığı başlatma konusunda daha rahat olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Toplumsal cinsiyet açısından farklılaşmaya bakıldığında ise androjen ve erkeksi bireylerin kadınsı ve belirsiz bireylere göre romantik yakınlığı başlatmada daha rahat oldukları sonucuna varılmıştır. Erkeksi özelliklere sahip olmanın romantik yakınlığı başlatma sürecinde önemli olduğu görülmüştür. Öz saygının, kadınsılığın ve erkeksiliğin romantik yakınlığı başlatmaya etkisi incelendiğinde ise erkeksiliğin ve öz saygının romantik ilişkiyi başlatmayı önemli ölçüde açıkladığı görülmüştür.

Günay ve Bener (2011) tarafından kadınların toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında aile içi yaşamı algılama biçimlerini araştırmak için bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaya Ankara'da yaşayan 575 kadın dâhil olmuştur. Veriler katılımcılarla yapılan yüz yüze görüşmeler ve araştırmacılar tarafından hazırlanan bir anket formu ile toplanmıştır. Toplanan veriler Ki-Kare analizi ile analiz edilmiştir. Analizler sonucunda, kadınların aile içindeki sosyal ve parasal konuları toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında ele almadıkları görülmüştür. Katılımcılar kadının ve erkeğin evde yapacağı belli faaliyetlerin olduğu, aile içi iletişimi sağlayanın kadın olduğu görüşleri dışındaki erkek egemen görüşlere katılmadıklarını belirtmişlerdir. Toplum yapısında meydana gelen değişimler (kadınların iş hayatına atılması, eğitim seviyelerinin artması gibi) neticesinde bu sonuca ulaşıldığı düşünülmektedir.

Gök (2013) tarafından evli erkeklerin ve kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili tutumlarının aile işlevine etkisini araştırmak amacıyla yapmış olduğu çalışmada katılımcıların kök ailelerindeki toplumsal cinsiyet rolleri, kendi ailelerindeki toplumsal cinsiyet rolleri ve ideal buldukları toplumsal cinsiyet rolleri incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Ankara'nın bir mahallesindeki 6-12 yaş arasında çocuğu olan ve çekirdek aile

yapısına sahip, 201 kadın ve 170 erkek, toplam 371 kişiden oluşmaktadır. Verilerin analizinde ortalamaları karşılaştırmak için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Katılımcıların kök ailelerindeki rol dağılımına bakıldığında para kazanma konusunda kadın ve erkek arasında farklılık görülmemekle birlikte; ev ihtiyaçlarını belirleme, ev giderlerine yön verme, pahalı eşyalar alınacağı zaman karar verme gibi konularda kadınların daha baskın olduğu söylenebilmektedir. Çocuk bakımı konusunda elde edilen sonuçlara bakıldığında ise yemek yedirme, oyun oynama, çocukla ilgili kararlar verme gibi konularda kadınların daha ön planda olduğu görülmektedir. Ev işleri konusunda değerlendirme yapıldığında tamirat işleri dışında sorumluluğu kadınların üstlendiği görülmüştür. Katılımcıların kendi ailelerindeki rol dağılımlarına bakıldığında ev işleri konusunda kök ailedeki roller ile benzerlik taşıdıkları görülmüştür. Ele alınan diğer alanlarda ise kök aileden farklı olarak her iki tarafın da sorumluluk aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre toplumsal cinsiyet rollerinin kök aileden gelecek devam ettirildiği; ancak zaman içinde esnek davranılarak bazı noktalarda tutumların değişmeye başladığı söylenebilmektedir.

Özmete ve Yanardağ (2016) tarafından erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Ankara'da yaşayan 18-65 yaş arasındaki 780 erkekle görüşülmüştür. Katılımcılara demografik bilgileri öğrenmek için araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmaya göre katılımcıların tutumlarının eşitlikçi ve geleneksel olmak üzere iki uç arasında ortalarında yer aldıkları görülmektedir. Öte yandan bu çalışmada erkeklerin çocuk sahibi olmaya karar verme, maddi gelir, ev işlerinin paylaşımı gibi konularda daha eşitlikçi davrandıkları; aldatmanın normalleştirilmesi, evde erkeğin dediğinin yapılması, doğum kontrolü konusunda kadının daha baskın olması gibi konularda ise daha geleneksel bir bakış açısına sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Yaş değişkenine göre kıyaslama yapıldığında ise 25 yaş altı erkeklerin 25 yaş üstü erkeklere göre daha eşitlikçi bir yaklaşım içinde oldukları söylenebilmektedir.

Çelikkaleli ve Avcı (2016) tarafından üniversite öğrencilerinin biyolojik cinsiyetlerine ve toplumsal cinsiyet rollerine göre bağlanma stillerinin farklı olup olmadığını ortaya koymak amacıyla araştırma yapılmıştır. Araştırmaya 281 kadın ve 164 erkek, toplam 445 üniversite öğrencisi katılmıştır. Veri toplama sürecinde Bem Cinsiyet Rollerini Envanteri ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri kullanılmıştır. Toplanan veriler kay-kare analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda biyolojik cinsiyetin tek başına bağlanma

stilllerinde farklılığa neden olmadığı; ancak toplumsal cinsiyet rolleriyle birlikte değerlendirildiğinde erkek ve kadın biyolojik cinsiyetine sahip olup kadınsı ve erkeksi bireylerin güvenli ve korkulu bağlanma stiline sahip olduğu, androjen bireylerin ise güvenli bağlanma stiline sahip olduğu bulunmuştur. Sadece toplumsal cinsiyet rollerine göre bakıldığında ise kadınsı bireylerin korkulu, erkeksi bireylerin hem korkulu hem güvenli, androjen bireylerin ise güvenli bağlanma stiline sahip oldukları bulunmuştur.

Yurtiçi çalışmalar incelendiğinde toplumsal cinsiyet rollerinin uzun yıllardan beri araştırılan bir konu olduğu görülmüştür, ancak son yıllarda yapılan araştırmalara bakıldığında değişen toplum yapısı nedeniyle bireylerin algıladıkları rollerin esneklik göstermeye başladığı görülmektedir. Kadına yönelik ev işi yapma, çocuk bakımını üstlenme vb. roller; erkeklere yönelik ise para kazanma, geçimi sağlama, tamirat yapma vb. roller ön plana çıkarılmaya devam etse de yaş açısından farklılığa bakıldığında genç kuşağın rol dağılımlarında daha esnek davrandığı görülmektedir. Yapılan incelemede kadınların ve erkeklerin cinsiyet rollerine ilişkin algılarında da birtakım farklılıklar olduğu görülmüştür. Toplumsal cinsiyet rollerinin aile ve evlilik hayatını etkilediği düşünüldüğünde eşler arasındaki algı farkının çok olması durumunda uyumsuzluğun ve çatışmaların olması da kaçınılmaz bir durum olarak görülmektedir.

2.2.2.3. Benliğin ayrımlaşması ile ilgili yurtiçi araştırmalar

Polat ve İlhan (2018) tarafından evli kişilerde çift uyumunu ve depresyon, kaygı ve stres gibi psikolojik belirtileri, benliğin farklılaşması açısından incelemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada uygun örnekleme yöntemiyle bulunan 362 evli katılımcıdan çevrimiçi form kullanılarak veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler basit doğrusal regresyon, çoklu doğrusal regresyon, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu analizi ve bağımsız gruplar için t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgulara bakıldığında benliğin farklılaşma düzeyinin evli kişilerde çift uyumunu, depresyonu, kaygıyı ve stresi anlamlı derecede yordadığı görülmektedir. Ayrıca erkeklerin ayrımlaşma düzeylerinin kadınlarınkine kıyasla daha yüksek olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Ek olarak severek, flört ederek evlenen kişiler ile görücü usulüyle evlenen kişilerin farklılaşma düzeyleri karşılaştırıldığında severek evlenen kişilerin farklılaşma düzeylerinin anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Mert ve Topal (2018) tarafından üniversite öğrencilerinin benliğinin ayrımlaşması ile manevi yönelim düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve bazı demografik değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla araştırma yapılmıştır. Araştırmaya Uşak Üniversitesinde öğrenim gören 183 kadın ve 73 erkek, toplam 256 öğrenci katılmıştır. Katılımcılara Manevi Yönelim Ölçeği (MYÖ), Benlik Ayrımlaşması Ölçeği (BAÖ) ve araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve regresyon analizi kullanılmıştır. Bulgular incelendiğinde kadın ve erkeklerin ben pozisyonu alma ve duygusal kopma alt ölçekleri toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmezken duygusal tepkisellik ve başkalarına bağımlılık alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Hem duygusal tepkisellik hem de başkalarına bağımlılık boyutlarında kadınların erkeklerden daha yüksek puan aldığı ve bu farkın anlamlı olduğu ortaya konmaktadır. Öğrencilerin ekonomik durumlarına göre benliğinin ayrımlaşması incelendiğinde ise duygusal kopma boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır, buna göre ekonomik gelir arttıkça duygusal kopma düzeyinde de artış görülmektedir. Ek olarak benliğinin ayrımlaşması ile manevi yönelim arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal kopma alt boyutu ile manevi yönelim arasında olumsuz, diğer ayrımlaşma boyutları ile manevi yönelim arasında olumlu bir ilişki olduğu görülmektedir.

Mert ve Çetiner (2018) tarafından üniversite öğrencilerinin üniversite hayatına uyumu ile benlik ayrımlaşma düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla çalışma yapılmıştır. Araştırmaya Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 189 kadın ve 87 erkek, toplam 276 öğrenci katılmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Veriler Benliğinin Ayrımlaşması Ölçeği (BAÖ) ve Üniversite Yaşamına Uyum Ölçeği (ÜYUÖ) ile toplanmıştır. Veriler korelasyon ve doğrusal regresyon analizleri ile analiz edilmiştir. Bulgular, öğrencilerin benliğinin ayrımlaşma düzeyleri ve üniversiteye uyum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını göstermektedir. Ek olarak üniversiteye uyum düzeyleri ile benliğinin ayrımlaşması arasında olumlu, anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ayrımlaşma düzeyleri arttıkça, üniversiteye uyum sağlama kapasiteleri de artmaktadır. Bu ilişkinin yanı sıra, araştırmada benliğinin ayrımlaşmasının akademik, kişisel ve sosyal uyumu yordadığı sonucuna da ulaşılmıştır.

Yurtiçi alan yazın incelendiğinde benliğin ayrımlaşmasına yönelik yapılan çok fazla çalışmaya rastlanmamış olup bu konunun yavaş yavaş alan yazına girmeye başladığı görülmüştür. Yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırmaların daha çok benliğin ayrımlaşmasının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymaya yönelik olduğu ve genel olarak kadınların ayrımlaşma düzeylerinin erkeklere kıyasla daha düşük olduğu görülmektedir. Toplum tarafından kadınlara atfedilen roller ve beklentiler nedeniyle sonucun böyle olması anlamlı bulunmaktadır. Ayrıca benliğin ayrımlaşmasının uyum, psikolojik belirtiler gibi değişkenler üzerinde görülen etkisi, bu kavramın insan hayatında önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

2.2.2.4. Benlik kurguları ile ilgili yurtiçi araştırmalar

Kuyumcu (2012) üniversite öğrencilerinin benlik kurguları ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya Gazi Üniversitesinde öğrenim gören 147 kadın, 105 erkek, toplam 252 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaşları 18-23 yaş aralığında değişmektedir. Veri toplama aşamasında Benlik Kurgusu Ölçeği ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada betimsel yöntemden, verilerin analizinde ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu, t-testi ve regresyon analizinden faydalanılmıştır. Analizler sonucunda psikolojik iyi oluş ile ilişkisel benlik kurgusu arasında olumlu yönde, düşük düzeyde; özerk benlik kurgusu ile arasında olumlu, orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Ayrıca ilişkisel benlik kurgusunun tek başına, özerk ve ilişkisel benlik kurgusunun birlikte psikolojik iyi oluşu yordadığı bulunmuştur.

Ercan (2013), genç yetişkinlerin benlik kurgularını cinsiyet, eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik duruma göre karşılaştırmak amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırma ilişkisel tarama modeline dayanmaktadır. Araştırmaya Ankara'nın farklı semtlerinde yaşayan 299 kadın ve 291 erkek, toplam 590 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaşları 24-30 yaş aralığında değişmektedir. Katılımcılara kişisel bilgi formu ve Toplulukçu-İlişkisel-Bireyci Benlik Ölçeği uygulanarak veriler toplanmıştır. Veriler t-testi, ANOVA ve kümeleme analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda benlik kurgularının cinsiyet, eğitim seviyesi ve sosyoekonomik duruma (SED) göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre kadınların bireycilik ve ilişkisellik alt boyutlarından aldıkları puanlar erkeklerin aldıkları puanlardan daha fazladır. Toplulukçu

benlik puanları arasında ise cinsiyete göre bir farklılaşma görülmemiştir. SED'e göre ele alındığında ise bireyci benlik puanlarının yüksekten düşüğe doğru orta, üst ve alt düzey şeklinde sıralandığı görülmüştür. Toplulukçu benlik ile SED arasındaki farklılaşmaya bakıldığında ise sıralamanın yüksekten düşüğe doğru alt, üst ve orta şeklinde sıralandığı görülmüştür. Öte yandan ilişkisel benlik ile SED arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Eğitim seviyeleri açısından bakıldığında üç boyut için anlamlı bir farklılaşmanın olduğu bulunmuştur. Bireyci benlik puanları için büyükten küçüğe üniversite, lisansüstü, lise, ilköğretim şeklinde; ilişkisel benlik için büyükten küçüğe lise, ilköğretim, üniversite, lisansüstü şeklinde; toplulukçu benlik için ise büyükten küçüğe ilköğretim, lise, üniversite, lisansüstü şeklinde bir farklılaşma vardır. Buradan yola çıkarak eğitim seviyesi düşük olan bireylerin toplulukçu benliğe sahip olma olasılıkları yüksektir denebilir.

Yöntem ve İlhan (2013) yapmış oldukları çalışmada benlik kurguları ve otantikliğin özgecilik üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya 20-52 yaş arasındaki 104 kadın ve 116 erkek, toplam 220 kişi katılmıştır. Katılımcılara kişisel bilgi formu, Otantiklik Ölçeği, Özgecilik Ölçeği ve Toplulukçu-İlişkisel-Bireyci Benlik Ölçeği uygulanarak veriler toplanmıştır. Verilerin analizinde t-testi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ve aşamalı doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda özgecilik ile bireyci, ilişkisel ve toplulukçu benlik arasında olumlu yönde, anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca toplulukçu benliğin ele alınan diğer değişkenler içerisinde özgeciliği yordama derecesi en yüksek değişken olduğu görülmektedir. Bu sonuç toplulukçu benliği baskın olan kişilerin özgeci davranışlarının daha fazla olacağını göstermektedir. Bu çalışmadan yola çıkarak aile ve diğerleriyle olan güçlü bağların özgeciliği açıklayan bir faktör olduğu söylenebilmektedir.

Başay (2015) üniversite öğrencilerinin benlik yapıları ile eş seçme kriterleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Yapmış olduğu bu çalışmada Selçuk Üniversitesinde öğrenim görmekte olan 171 erkek ve 374 kadın, toplam 545, 3. ve 4. sınıf öğrencisi yer almaktadır. Veriler kişisel bilgi formu, Eş Seçmede Öncelikler Anketi ve Hülya Ercan tarafından uyarlanan İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin ardından, eş seçmede öncelikler için temel bileşenler analizi, benlik yapılarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını görmek için Mann Whitney U testi ve benlik yapıları arasındaki ilişkiyi incelemek için Spearman rho korelasyon testi kullanılmıştır. Yapılan

analizler sonucunda kadınların bireyci benlik, erkeklerin ise toplulukçu benlik yapısına sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Eş seçme kriterleri açısından bakıldığında ise kadınların dini nitelik ve aile onayına, erkeklerin ise bekârete daha fazla önem verdiği görülmüştür. Ayrıca bireyci ve ilişkisel benlik yapısına sahip bireylerin eş seçmede fiziksel özelliklere kıyasla duygusal özelliklere daha fazla önem verdiği; toplulukçuların ise eş seçim sürecinde dini özelliklere daha fazla önem verdikleri bulunmuştur.

Dede (2015) tarafından psikolojik doğum sırasının bireyci-toplulukçu-ilişkisel benlik kurgularına etkisini incelemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Çalışmaya İstanbul'da çalışan 200 kişi katılmıştır. Bireylerin doğum sırasını belirlemek için White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri ve benlik yapısını belirlemek için ise Toplulukçu-İlişkisel-Bireyci Benlik Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde Mann Whitnet U, Kruskall Wallis, Kolmogorov Smirnov testleri; korelasyon ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Analiz sonucunda erkeklerde, ilişkisel benlik ile büyük çocuk (memnun edici) arasında olumlu yönde, düşük düzeyde; toplulukçu benlik ile küçük çocuk (sevimli ve ikna eden) arasında olumlu yönde, düşük düzeyde; toplulukçu benlik ile tek çocuk (üzerine titrenilen) arasında olumlu yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Kadınlarda ise bireyci benlik ile büyük çocuk arasında olumlu yönde, düşük düzeyde; ilişkisel benlik ile ortanca çocuk (ihmal edilmiş) arasında olumlu yönde, düşük düzeyde; ilişkisel benlik ile tek çocuk arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde; toplulukçu benlik ile ortanca çocuk arasında olumlu yönde, düşük düzeyde; toplulukçu benlik ile ortanca çocuk arasında olumsuz yönde, düşük, anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.

Karaşar ve Öğülmüş (2016) tarafından üniversite öğrencilerinin sosyal onay ihtiyacı ile mükemmeliyetçilik, benlik kurguları, sosyal kaygı ve mutluluk değişkenleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Çalışmaya Amasya Üniversitesinde öğrenim gören 257 kız ve 30 erkek toplam 287 öğrenci katılmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmış olup analiz aşamasında sosyal onay ihtiyacının cinsiyete göre farklılığını incelemek amacıyla ilişkisiz örneklem için t-testi, sınıf düzeyi ve doğum sırasına göre farklılaşmayı incelemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA), ayrıca değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi ve yordayıcı değişkenleri görmek için regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda; sosyal onay ihtiyacının, benlik kurgularının bireyci, toplulukçu ve ilişkisel olmak üzere

tüm alt boyutlarıyla ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca toplulukçu benlik kurgusunun sosyal kaygı ile birlikte sosyal onay ihtiyacını yordadığı bulunmuştur.

Çuhadaroğlu ve Akfırat (2017) üniversite öğrencilerinin benlik kurguları ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın örneklemini Kocaeli ve Maltepe Üniversitesinde öğrenim görmekte olan 305 kadın ve 110 erkek, toplam 415 kişi yer almaktadır. Veri toplama sürecinde kişisel bilgi formu, Aile Bağlamında Benlik Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde, benlik kurgusu ve toplumsal cinsiyet algısı ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA), benlik kurguları ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkiyi görmek için ise Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Analiz sonucunda, benlik kurgularının özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel olmak üzere tüm boyutları ile toplumsal cinsiyet algıları arasında olumlu yönde, anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca bu çalışmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının olumlu yönde olduğu görülmüştür. Özerk-ilişkisel benlik kurgusuna sahip olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının diğer iki boyuta göre daha olumlu olduğu; özerk benlik kurgusuna sahip olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının ilişkisel benlik kurgusuna sahip olanlara göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde özerk, ilişkisel ve toplulukçu benlik yapılarının insan hayatında farklı etkilerinin olduğu görülmektedir. Benlik kurgusu, bireylerin davranışlarını, duygularını etkilemekte ve toplum veya aile yapısından etkilenmektedir. Benlik kurgularını etkileyen ve benlik kurgularından etkilenen özelliklerin daha detaylı bir şekilde oraya koyulmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, veri toplama araçları ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum, benliğin ayrımlaşması, benlik kurguları ve eş seçme stratejileri arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. İlişkisel tarama yönteminde iki değişken arasındaki ilişki ortaya konmaktadır, ancak bu ilişki nedensellik açısından bilgi vermemektedir (Köklü ve Büyüköztürk, 2000).

Araştırmanın bağımsız değişkenleri, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum, benliğin ayrımlaşması, özerk benlik, ilişkili benlik ve özerk-ilişkili benlik olup bağımlı değişkenleri ise eş seçme stratejilerinden aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, fiziksel özellik, bekâret, çocuk bakımı, aşktır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın hedef evrenini Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim, Edebiyat, Fen, İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislik, Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde 2018–2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Hedef evrenin ulaşılabilirliğinin güç olması nedeniyle evrenin tüm

özelliklerini yansıtan çalışma grubu ise uygun/kazara örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012).

Çalışma grubu için bahsi geçen fakültelerin çeşitli bölümlerinde öğrenim görmekte olan 961 kişiye ulaşılmıştır. Yapılan uygulama sonucunda 18-25 yaş aralığında olmayan, tüm veri toplama araçlarını yanıtlamayan ya da ölçme araçlarında yer alan maddelerin %5'inden fazlasını boş bırakan katılımcılardan elde edilen veriler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Çalışma grubunda yer alan kişilere ait cinsiyet, yaş, fakülte, bölüm, sınıf, ilişki durumu ve evlilik planı ile ilgili değerler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1.

Çalışma Grubunda Yer Alan Kişilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kadın	460	65.6
Erkek	241	34.4
Toplam	701	100.0

Çalışma grubunda yer alan kişilerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, grubun %65,6'sını kadınların (n=460), %34,4'ünü ise erkeklerin (n=241) oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kişilerin yaşa göre dağılımları Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2.

Çalışma Grubunda Yer Alan Kişilerin Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	n	%
18	13	1.9
19	92	13.1
20	215	30.7
21	190	27.1
22	103	14.7
23	57	8.1
24	22	3.1
25	9	1.3
Toplam	701	100.0

Tablo 2'ye bakıldığında çalışma grubunda yer alan kişilerin %1.9'unun 18 (n=13), %13.1'inin 19 (n=92), %30.7'sinin 20 (n=215), %27.1'inin 21 (n=190), %14.7'sinin 22

(n=103), %8.1'inin 23 (n=57), %3.1'inin 24 (n=22) ve %1.3'ünün (n=9) 25 yaşında olduğu görülmektedir. Ek olarak katılımcıların yaş ortalaması 20.83, standart sapması ise 1.39 olarak bulunmuştur. Cinsiyet değişkenine göre yaş ortalamalarına bakıldığında ise kadınların yaş ortalamasının 20.66, standart sapmasının 1.37; erkeklerin yaş ortalamasının 21.15, standart sapmasının ise 1.38 olduğu görülmüştür. Kişilerin öğrenim gördükleri fakülteye göre dağılımları Tablo 3'te verilmektedir.

Tablo 3.

Çalışma Grubunda Yer Alan Kişilerin Fakülteleere Göre Dağılımı

Fakülte	n	%
Eğitim	179	25.5
İktisadi ve İdari Bilimler	148	21.1
Edebiyat	119	17.0
Mühendislik	95	13.6
Fen	84	12.0
Sağlık Bilimleri	76	10.8
Toplam	701	100.0

Tablo 3'te görüldüğü üzere çalışma grubunda yer alan kişilerin %25.5'i Eğitim Fakültesi'nde (n=179), %21.1'i İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde (n=148), %17'si Edebiyat Fakültesi'nde (n=119), %13.6'sı Mühendislik Fakültesi'nde (n=95), %12'si Fen Fakültesi'nde (n=84) ve %10.8'i Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim görmektedir. Kişilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre dağılımları Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4.

Çalışma Grubunda Yer Alan Kişilerin Bölümlere Göre Dağılımı

Bölüm	n	%
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	123	17.5
İktisat	88	12.6
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	76	10.8
Moleküler Biyoloji ve Genetik	64	9.1
Bilgisayar Mühendisliği	63	9.0
Sınıf Öğretmenliği	56	8.0
Sosyoloji	49	7.0
Psikoloji	48	6.8
İşletme	41	5.8
İnşaat Mühendisliği	33	4.7
Felsefe	22	3.1
İstatistik	19	2.7
Uluslararası Ticaret ve Finansman	19	2.7
Toplam	701	100.0

Tablo 4'te görüldüğü üzere çalışma grubunda yer alan kişilerin %17.5'i Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü'nde (n=123), %12.6'sı İktisat Bölümü'nde (n=88), %10.8'i Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü'nde (n=76), %9.1'i Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü'nde (n=64), %9'u Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nde (n=63), %8'i Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde (n=56), %7'si Sosyoloji Bölümü'nde (n=49), %6.8'i Psikoloji Bölümü'nde (n=48), %5.8'i İşletme Bölümü'nde (n=41), %4.7'si İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde (n=33), %3.1'i Felsefe Bölümü'nde (n=22) ve %2.7'si İstatistik Bölümü'nde (n=19) öğrenim görmektedir. Kişilerin buldukları sınıf düzeyine göre dağılımları Tablo 5'te verilmektedir.

Tablo 5.

Çalışma Grubunda Yer Alan Kişilerin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Sınıf Düzeyi	n	%
1. Sınıf	109	15.5
2. Sınıf	317	45.2
3. Sınıf	189	27.0
4. Sınıf	83	11.8
Lisansüstü	3	0.4
Toplam	701	100.0

Tablo 5'te görüldüğü üzere çalışma grubunda yer alan kişilerin %15.5'i birinci sınıfta (n=109), %45.2'si ikinci sınıfta (n=317), %27'si üçüncü sınıfta (n=189), %11.8'i dördüncü sınıfta (n=83) ve %0.4'ü de lisansüstü düzeyde (n=3) öğrenim görmektedir. Çalışma grubunda yer alan kişilerin ilişki durumlarının cinsiyet değişkenine göre dağılımı Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6.

Çalışma Grubunda Yer Alan Kişilerin İlişki Durumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Var		Yok	
	n	%	n	%
Kadın	203	44.1	257	55.9
Erkek	74	30.7	167	69.3
Toplam	277	39.5	424	60.5

Tablo 6'da görüldüğü gibi çalışma grubunda yer alan toplam 460 kadının %44.1'inin (n=203), toplam 241 erkeğin ise %30.7'sinin (n=74) romantik ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan bakıldığında ise kadınların %55.9'unun (n=257) ve erkeklerin %69.3'ünün (n=167) romantik ilişkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma grubunun tamamı değerlendirildiğinde ise kişilerin %39.5'inin (n=277) romantik ilişkisinin olduğu, %60.5'inin (n=424) ise romantik ilişkisinin olmadığı görülmektedir. Ek olarak kişilerin partneriyle evlilik planı yapıp yapmamalarının cinsiyete göre dağılımı Tablo 7'de verilmektedir.

Tablo 7.

Çalışma Grubunda Yer Alan Kişilerin Evlilik Planı Yapıp Yapmamalarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Kadın	150	32.6	310	67.4
Erkek	53	22.0	188	78.0
Toplam	203	29.0	498	71.0

Tablo 7’de görüldüğü gibi çalışma grubunda yer alan kadın katılımcıların %32.6’sı (n=150) evlilik planı yaparken %67.4’ünün (n=310) ise evlilik planı yapmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışma grubunda yer alan erkeklerin ise %22’sinin (n=53) evlilik planı yaptığı, %78’inin (n=188) de evlilik planı yapmadığı görülmektedir. Çalışma grubunun tamamı değerlendirildiğinde ise kişilerin %29’unun (n=203) evlilik planı yaptığı, %71’inin (n=498) ise evlilik planı yapmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışma grubunda yer alan romantik ilişkisi olan kişilerin evlilik planı yapıp yapmama durumuna ilişkin değerler Tablo 8’de verilmektedir.

Tablo 8.

Çalışma Grubunda Yer Alan Romantik İlişkisi Olan Kişilerin Evlilik Planı Yapıp Yapmama Durumuna İlişkin Değerler

Cinsiyet	Evet		Hayır		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Kadın	150	73.89	53	26.11	203	100.00
Erkek	53	71.62	21	28.38	74	100.00

Tablo 8’e bakıldığında romantik ilişkisi olan kadınların %73.89’unun (n=150), erkeklerin ise %71.62’sinin (n=53) partneriyle evlilik planı yaptığını söylemek mümkündür. Öte yandan romantik ilişkisi olan kadınların %26.11’inin (n=53), erkeklerin ise %28.38’inin (n=21) partneriyle evlilik planı yapmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Veri toplama aşamasına geçmeden önce veri toplama aracı olarak kullanılacak ölçek ve envanterlerin geliştiricilerinden ya da uyarlayıcılarından ölçme araçlarını kullanmak için izin alınmıştır. İlgili kişilerden izinler alındıktan sonra kişisel bilgi formunun, Eş Seçme Stratejileri Envanteri'nin, Benliğin Ayrışması Ölçeği'nin, Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum Ölçeği'nin ve Özerklik-İlişkiselilik Ölçeği'nin yer aldığı bir uygulama formu hazırlanmıştır. Hazırlanan bu formun Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde uygulanabilmesi için Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Rektörlüğünden ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan izin alınmıştır. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Rektörlüğünden alınan 28677689-302.08-E.285 sayılı izin yazısı EK-6'da ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna ait 04.02.2019 tarihli ve 180204 sayılı kurul kararı ise EK-7'de verilmektedir. Resmi izinlerin alınmasının ardından veri toplanılması planlanan fakültelerin öğretim üyeleri ile görüşülmüş ve kendilerinden ders saatleri içerisinde uygulama yapabilmek için izin alınmıştır. Uygun görülen saatlerde tesadüfi bir şekilde seçilen sınıflara girilmiş, öğrencilere uygulamanın amacıyla ilgili kısaca bilgi verilmiştir. Ardından araştırmaya katılma konusunda gönüllü olan öğrencilere uygulama formu dağıtılmıştır. Uygulama ortalama 25 dakika sürmüştür. Hedeflenen sayıya ulaşılmasının ardından veri toplama işlemine son verilmiş, verilerin analizi için çalışmalara başlanmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada kullanılmak üzere araştırmacı tarafından özel olarak hazırlanan bu form; katılımcının cinsiyeti, yaşı, öğrenim gördüğü üniversite, bölüm, sınıf düzeyi hakkında bilgi vermektedir. Belirtilen bilgilerin dışında katılımcının medeni durumu ya da varsa romantik ilişkisi hakkında bilgi edinmek amacıyla hazırlanan sorular da bu formda yer almaktadır.

3.4.2. Eş Seçme Stratejileri Envanteri

Eş Seçme Stratejileri Envanteri, üniversite öğrencilerinin eş seçme stratejilerinin belirlenmesinde kullanılabilmesi için Altuntaş ve Atlı (2015) tarafından geliştirilmiştir.

Envanter, 812 öğrenciye uygulanmış ve bu veriler üzerinden geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda ‘Aile kurumu ve güven’, ‘Sosyoekonomik durum’, ‘Dini ve siyasi benzerlik’, ‘Fiziksel özellik’, ‘Bekâret’, ‘Çocuk Bakımı’ ve ‘Aşk’ olmak üzere yedi alt boyuttan oluşan, toplam varyansın % 62.52’sini açıklayan, toplam 28 maddelik bir yapı elde edilmiştir. Var olan bu yapıyı doğrulamak için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve uyum değerleri uygun bulunmuştur (X^2 / sd : 2,837, GFI: .86, CFI: .90, TLI: .89, RMSEA: .06). Boyutlara göre Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları ise ‘aile ve güven’ için .84, ‘sosyoekonomik durum’ için .89, ‘dini ve siyasi benzerlik’ için .82, ‘fiziksel özellik’ için .70, ‘bekâret’ için .73, ‘çocuk bakımı’ için .69 ve ‘aşk’ için .58 olarak bulunmuştur. Bu ölçme aracı, ‘Hiç katılmıyorum (1) ve ‘Tamamen katılıyorum (9)’ olmak üzere 9’lu Likert tipi derecelendirmeye sahiptir. Envanterin alt boyutlarının toplam puanı alınarak kişinin eş seçme stratejilerine yönelik hiyerarşik bir sıralama yapılmakta ve envanterden toplam puan alınmamaktadır. Alt boyutlardan elde edilen puanlar sıralanarak bireylerin eş seçiminde hangi kriterleri daha çok önemseydiği ortaya konulmaktadır (Altuntaş ve Atlı, 2015).

Ek olarak bu araştırma için toplanan verilerle de güvenilirlik analizi yapılmış, envanterin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayılarına bakılmıştır. Boyutlara göre Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları ‘aile ve güven’ için .73, ‘sosyoekonomik durum’ için .88, ‘dini ve siyasi benzerlik’ için .72, ‘fiziksel özellik’ için .79, ‘bekâret’ için .87, ‘çocuk bakımı’ için .65 ve ‘aşk’ için .67 olarak bulunmuştur.

3.4.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği

Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği, Zeyneloğlu ve Terzioğlu tarafından 2008 yılında üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek ‘eşitlikçi cinsiyet rolü’, ‘kadın cinsiyet rolü’, ‘evlilikte cinsiyet rolü’, ‘geleneksel cinsiyet rolü’ ve ‘erkek cinsiyet rolü’ olmak üzere beş boyuttan oluşmaktadır. Ayrıca ölçek ‘erkek cinsiyet rolü’ alt boyutu 6 madde, diğer alt boyutlar 8’er madde olmak toplam 38 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin puanlama kısmında ‘Kesinlikle katılmıyorum (1)’ ve ‘Tamamen katılıyorum (5)’ ifadeleri arasında değişen 5’li Likert tipi derecelendirme kullanılmaktadır. Ölçeğe ait yapılan güvenilirlik çalışmasında elde edilen Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları ‘eşitlikçi cinsiyet rolü’ için .78, ‘kadın cinsiyet rolü’ için .80, ‘evlilikte cinsiyet rolü’ için .78, geleneksel cinsiyet

rolü' için .78, 'erkek cinsiyet rolü' için .72 ve ölçeğin tümü için .92 olarak bulunmuştur (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Ek olarak bu araştırma için toplanan verilerle de ölçeğin güvenirlik analizi yapılmış, iç tutarlılık katsayılarına bakılmıştır. Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı, ölçeğin tümü için .92 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin yorumlanmasına yönelik bilgiler incelendiğinde ölçekte geleneksel ve eşitlikçi ifadeler yer verildiği ve yer alan geleneksel ifadelerin puanlamasının tersten yapılarak ölçekten toplam puan alındığı belirtilmiştir. Ayrıca alt boyutlardan ve ölçeğin tamamından alınan minimum ve maksimum puanlar ile bu puanların toplamının ortalamasına bakılarak katılımcıların geleneksel ya da eşitlikçi tutuma sahip olduğu yorumunun yapılabildiği söylenmektedir. Bu durumda ölçekten alınan puanların yüksek olması, katılımcıların eşitlikçi tutuma; düşük olması ise katılımcıların geleneksel tutuma sahip oldukları şeklinde yorumlanmaktadır (Zeyneloğlu, 2008).

3.4.4. Benliğin Ayrışması Ölçeği

Skowron ve Friedlander (1998) tarafından geliştirilen, Skowron ve Schmitt (2003) tarafından yenilenen bu ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmaları; Işık ve Bulduk tarafından 2013 yılında yapılmıştır. Ölçek, 'Duygusal Tepkisellik', 'Ben Pozisyonu', 'Duygusal Kopma' ve 'Başkalarına Bağımlılık' olmak üzere 4 alt boyuttan ve toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin puanlama kısmında 'Hiç uygun değil (1)' ve 'Çok uygun (6)' ifadeleri arasında değişen 6'lı Likert tipi derecelendirme kullanılmaktadır. Ölçekte yer alan ters maddelerin çevrilmesinden sonra elde edilen toplam puan, benliğin ayrışma düzeyini göstermektedir (Işık ve Bulduk, 2015).

Skowron ve Friedlander (1998) tarafından yapılan çalışmada Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı (α); ölçeğin tamamı için .88, duygusal tepkisellik (Emotional Reactivity) alt boyutu için .84, 'ben' pozisyonu (I Position) alt ölçeği için .85, duygusal kopma (Emotional Cutoff) alt boyutu için .82, başkalarına bağımlılık (Fusion With Others) alt boyutu için .74 olarak bulunmuştur. Skowron ve Schmitt (2003), 'Başkalarına bağımlılık (Fusion With Others) boyutuna ait değerlerin iyileştirilmesi için yeni bir çalışma yapmışlardır. Düzenlemelerden sonra yapılan çalışmada Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı (α); ölçeğin tamamı için .92, duygusal tepkisellik (Emotional Reactivity) alt boyutu için .89, 'ben' pozisyonu (I Position) alt ölçeği için .81, duygusal kopma

(Emotional Cutoff) alt boyutu için .84, başkalarına bağımlılık (Fusion With Others) alt boyutu için .86 olarak bulunmuştur.

Işık ve Bulduk (2015) tarafından yapılan uyarlama çalışmasında ise Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı (α); ölçeğin tamamı için .81, duygusal tepkisellik alt boyutu için .78, 'ben' pozisyonu alt ölçeği için .75, duygusal kopma alt boyutu için .74, başkalarına bağımlılık boyutu için .77 olarak bulunmuş. Ayrıca geçerlik çalışması kapsamında yapılan yapı geçerliği çalışmasında dört faktörlü yapı doğrulanmıştır. Ek olarak bu araştırma için toplanan verilerle de ölçeğin güvenirlik analizi yapılmış, iç tutarlık katsayılarına bakılmıştır. Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı (α), ölçeğin tamamı için .74 olarak bulunmuştur.

3.4.5. Özerklik-İlişkisellik Ölçeği

Özerklik-İlişkisellik Ölçeği, Kağıtçıbaşı, Baydar ve Cemalcılar (2006) tarafından kişilerin benlik kurgularını ortaya koymak amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin 'Özerk Benlik', 'İlişkisel Benlik' ve 'Özerk-İlişkisel Benlik' olmak üzere üç alt boyutu vardır. Ölçek, her bir boyutta 9 madde olmak üzere toplam 27 maddeden oluşmakta ve toplam 14 madde tersten yazılarak hesaplanmaktadır. Ölçeğin puanlama kısmında 'Kesinlikle katılmıyorum (1)' ve 'Tamamen katılıyorum (5)' ifadeleri arasında değişen 5'li Likert tipi derecelendirme kullanılmaktadır. Ölçeğe ait yapılan güvenirlik çalışmasında elde edilen Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları 'Özerk Benlik' için .74, 'İlişkisel Benlik' için .78, 'Özerk-İlişkisel Benlik' için .84 olarak bulunmuştur. Ayrıca 'Özerk Benlik' alt ölçeği ve 'İlişkisel Benlik' alt ölçeği kullanılarak da kişilerin benlik kurgularının belirlenebileceği belirtilmektedir. Kişinin her iki ölçekten de ortalamanın üstünde bir değer alması durumunda kişinin 'özerk-ilişkisel' benlik kurgusuna sahip olduğu, ortalamanın altında puan alınması durumunda ise kişinin 'bağımlı-ayrık' benlik kurgusuna sahip olduğu söylenebilmektedir. Kişi, ilişkisellik ölçeğinden ortanca değer üstünde, özerklik ölçeğinden ortanca değer altında bir puan alması durumunda bağımlı-ilişkisel benliğe sahip; tam tersi bir durumda ise özerk-ayrık benliğe sahip olarak değerlendirilmektedir (Kağıtçıbaşı, Baydar ve Cemalcılar, 2006 akt. Kağıtçıbaşı, 2010).

Tüm bunlara ek olarak bu araştırma için toplanan verilerle de ölçeğin güvenirlik analizi yapılmış, iç tutarlık katsayılarına bakılmıştır. Ölçeğe ait yapılan güvenirlik çalışmasında

elde edilen Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları ‘Özerk Benlik’ için .72, ‘İlişkisel Benlik’ için .65, ‘Özerk-İlişkisel Benlik’ için .68 olarak bulunmuştur.

3.5. Verilerin Analizi

Veriler toplandıktan sonra beliren yetişkinlik dönemi için yaş kriterini karşılamayan ya da boş bırakılan madde sayısı çok olan veriler analize dâhil edilmemiştir. Nitekim Tabachnick ve Fidell (2014), büyük veri kümelerinde rastgele bir düzende verilerin %5’inin veya daha azının eksik olması durumunda eksik verilerin işlenmesinin hemen hemen aynı sonuç vereceğini belirtmiştir. Gerekli elemeler yapıldıktan sonra 726 kişilik çalışma grubu üzerinden uç değerler incelenmiştir. Uç değerlerin çok olması, dağılımın normallliğini bozan bir etken olarak değerlendirilmektedir (Can, 2016). Bu nedenle normal dağılımı bozan uç değerler çalışmadan çıkarılmış, 701 kişilik çalışma grubundan elde edilen veriler çalışmaya dâhil edilmiştir. Analize uygun bulunan veriler SPSS.20 (Statistical Package for Social Sciences) paket programına girilmiştir. Analize başlamadan önce kayıp veriler tespit edilmiş, değerler dizisinin ortalaması alınarak bu veriler tamamlanmıştır. Ardından ölçme araçlarında yer alan tersten puanlanan maddeler yeniden kodlama işlemi ile düzenlenmiştir. Tersine çevirme işleminin ardından değişkenlere ait toplam puanlar alınmış ve analiz aşamasına geçilmiştir. Değişkenlere ait değerleri ve yüzdeleri görmek amacıyla betimsel istatistikler yapılmış. Dağılımın normal olup olmadığını görmek için basıklık ve çarpıklık katsayıları incelenmiştir. Dağılımın normallliğini sağlamak için uç değerler incelenmiş ve bu veriler analizden çıkarılmıştır.

Dağılımın normallığının sağlanmasının ardından çalışma kapsamında ele alınan değişkenlerin toplam puanlarının cinsiyet ve romantik ilişki durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla Bağımsız Örneklemeler için t-testi yapılmıştır. Daha sonra değişkenler arasındaki ilişkiyi görmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon tekniği kullanılmıştır. Korelasyon, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin yönünü ve miktarını görmemizi sağlayan istatistiksel bir işlemidir. Korelasyon sonucunda elde edilen ilişki karşılıklı ilişkisidir, bu nedenle ortaya konan ilişki neden sonuç ilişkisi olarak değerlendirilemez (Can, 2016).

Korelasyon analizinin ardından aralarında anlamlı ilişki bulunan bağımsız ve bağımlı değişken ile basit doğrusal regresyon analizi, bağımlı değişken ile arasında ilişki bulunan bağımsız değişkenler ile de çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi,

bağımsız değişken ya da değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki yordamadaki rolünü, bağımlı değişkendeki değişimin ne kadarını açıkladığını belirlemek amacıyla kullanılan istatistiksel bir işlemdir. Basit doğrusal regresyon analizi ile tek bir bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni yordamadaki rolü incelenmektedir. Çoklu regresyon analizinde ise bir değişken üzerinde yordayıcı rolü olan birden çok değişkenin arasındaki ilişkileri ortaya koymak, bu değişkenlerin bağımlı değişkeni ne derece yordadığını belirlemek amaçlanmaktadır. Çoklu regresyon analizinde değişkenler sırayla analize dâhil edilebildiği gibi, değişkenlerin tümü birden de dâhil edilebilmektedir. Yordayıcı değişkenlerin tümünün dâhil edildiği yaklaşım ‘Standart Yöntem (ENTER)’ olarak ifade edilmektedir. Bu yaklaşımda amaç, tüm yordayıcı değişkenlerin yordanan değişken üzerindeki etkisini ortaya koymaktır (Can, 2016). Araştırma kapsamında yapılan çoklu regresyon analizlerinde standart yöntem (ENTER) kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde çalışma grubundan elde edilen verilere yönelik betimsel istatistik sonuçlarına yer verilmiştir. Ardından araştırma kapsamında ele alınan bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait toplam puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan bağımsız örneklem için t-testi sonuçlarına, araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon değerlerine ve son olarak aralarında anlamlı ilişki olduğu görülen bağımlı ve bağımsız değişkenlerin birbirlerine etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. Betimsel İstatistiklere Ait Sonuçlar

Çalışma kapsamında ele alınan değişkenlere ait betimsel istatistik sonuçları Tablo 9'da verilmektedir.

Tablo 9.

Çalışmada Yer Alan Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri

Değişkenler	$\bar{x}$	Ss	Ortanca	Mod	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
1- Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum	168.79	17.99	173.00	190.00	- 1.28	1.92
2- Benliğin Ayrışması	79.56	11.97	79.00	75.00	- 0.08	0.12
3- Aile Kurumu ve Güven	68.37	4.73	71.00	72.00	- 1.48	1.76
4- Sosyoekonomik Durum	21.09	7.98	22.00	23.00	- 0.35	- 0.45
5- Dini - Siyasi Benzerlik	17.29	7.96	17.00	4.00	0.17	- 0.73
6- Fiziksel Özellik	18.08	5.07	18.00	15.00	- 0.35	- 0.15
7- Bekâret	16.08	8.28	17.00	27.00	- 0.12	- 1.36
8- Çocuk Bakımı	20.93	4.68	22.00	27.00	- 0.74	0.14
9- Aşk	23.44	3.75	25.00	27.00	- 1.29	1.54
10- İlişkisel Benlik	31.85	4.77	32.00	31.00	- 0.46	0.78
11- Özerk Benlik	28.04	5.05	28.00	28.00	0.21	0.19
12- Özerk- İlişkisel Benlik	37.52	4.38	38.00	39.00	- 0.53	0.75

Tablo 9’da görüldüğü gibi ilk olarak katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ($\bar{x}$: 168.79, Ss: 17.99), benliğin ayrışması ($\bar{x}$: 79.56, Ss: 11.97), aile kurumu ve güven ($\bar{x}$: 68.37, Ss: 4.73), sosyoekonomik durum ($\bar{x}$: 21.09, Ss: 7.98), dini ve siyasi benzerlik ($\bar{x}$: 17.29, Ss: 7.96), fiziksel özellik ($\bar{x}$: 18.08, Ss: 5.07), bekâret ($\bar{x}$: 16.08, Ss: 8.28), çocuk bakımı ($\bar{x}$: 20.93, Ss: 4.68), aşk ($\bar{x}$: 23.44, Ss: 3.75), ilişkisel benlik ($\bar{x}$: 31.85, Ss: 4.77), özerk benlik ($\bar{x}$: 28.04, Ss: 5.05) ve özerk-ilişkisel benlik ($\bar{x}$: 37.52, Ss: 4.38) değişkenlerine ait değerler ortaya konmuştur.

Değişkenlere ait puanların dağılımını belirlemek için ortalama, ortanca ve mod değerleri incelenebileceği gibi, çarpıklık ve basıklık katsayılarının da incelenmesi gerektiği belirtilmektedir. Belirtilen iki katsayının sıfır olması durumunda dağılımın standart normal dağılım olduğu, sıfırdan uzaklaşması durumunda ise dağılımın standart normal dağılımdan uzaklaştığı anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2013). Yapılan incelemeler sonucunda çarpıklık ve basıklık katsayılarına göre dağılımın normalliği hakkında yorum yapabilmek için pek çok araştırmacının farklı değer aralığı öne sürdüğü görülmüştür. Çarpıklık katsayısının ± 1.0 sınırında kalması durumunda

dağılımın normal sayılabileceği belirtildiği gibi (Büyüköztürk ve diğerleri, 2013; Hair, Black, Babin ve Anderson, 2014); ± 1.5 sınırında olan değerlerin de normal dağılım olarak yorumlanabileceği belirtilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2014). Ek olarak George ve Mallery (2010), ± 1 değer aralığının mükemmel kabul edilmesinin yanında bazı durumlarda ± 2 değer aralığının da kabul edilebilir olduğunu belirtmiştir. Bu görüşlerden yola çıkarak bu araştırma için toplanan verilerin normal dağılımın dışında olmadığını söylemek mümkün olmaktadır.

4.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının, Benlik Kurgularının ve Eş Seçme Stratejilerinin Cinsiyete Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan T Testi Sonuçları

Çalışma kapsamında ele alınan bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait toplam puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaşım farklılaşmadığını incelemek amacıyla bağımsız örneklem için t-testi yapılmıştır. İlk olarak normallik varsayımı test edilmiş, kadınlara ve erkeklere ait puanların normal dağılım dağılmadığını ortaya koymak için cinsiyet değişkeninin betimsel istatistikleri incelenmiştir. Kadınların ve erkeklerin betimsel istatistik sonuçları Tablo 10'da verilmektedir.

Tablo 10.

Kadınlara ve Erkeklerle Ait Puanların Betimsel İstatistikleri

Değişkenler	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	Ss	Ortanca	Mod	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum	Kadın	460	174.36	13.47	178.00	190.00	-1.21	1.97
	Erkek	241	158.18	20.60	162.53	180.00	-0.83	0.58
Benliğin Ayrışması	Kadın	460	78.30	11.77	78.00	75.00	0.09	0.01
	Erkek	241	81.97	12.01	82.00	79.00	-0.44	0.79
Aile Kurumu ve Güven	Kadın	460	69.01	4.47	71.00	72.00	-1.83	3.11
	Erkek	241	67.13	4.97	68.00	72.00	-1.02	0.59
Sosyoekonomik Durum	Kadın	460	23.32	7.06	24.00	23.00	-0.53	0.22
	Erkek	241	16.83	7.92	17.00	4.00	0.13	-0.67
Dini- Siyasi Benzerlik	Kadın	460	18.57	7.88	19.00	12.00	0.06	-0.70
	Erkek	241	14.84	7.55	14.00	4.00	0.38	-0.60
Fiziksel Özellik	Kadın	460	17.54	5.08	18.00	15.00	-0.34	-0.21
	Erkek	241	19.11	4.91	19.00	15.00	-0.38	-0.01
Bekâret	Kadın	460	15.28	8.40	15.00	27.00	-0.01	-1.40
	Erkek	241	17.62	7.82	19.00	27.00	-0.30	-1.21
Çocuk Bakımı	Kadın	460	21.20	4.67	22.00	27.00	-0.83	0.24
	Erkek	241	20.41	4.67	21.00	27.00	-0.61	0.09
Aşk	Kadın	460	23.96	3.52	25.00	27.00	-1.54	2.56
	Erkek	241	22.44	3.98	23.00	27.00	-0.95	0.59
İlişkisel Benlik	Kadın	460	32.18	4.75	32.00	31.00	-0.58	1.29
	Erkek	241	31.21	4.76	31.00	31.00	-0.25	0.05
Özerk Benlik	Kadın	460	28.13	4.83	28.00	28.00	0.19	0.22
	Erkek	241	27.89	5.46	27.10	26.00	0.24	0.08
Özerk-İlişkisel Benlik	Kadın	460	37.88	4.18	38.00	39.00	-0.40	-0.13
	Erkek	241	36.83	4.66	37.00	36.00	-0.63	1.61

Bağımsız gruplar t- testi için homojenlik varsayımının cinsiyete göre toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, bekâret, aşk ve özerk benlik değişkenleri için karşılanmadığı sonucuna ulaşılmış ve bu değişkenlere ait varyansların eşit olmadığı durumlar için hesaplanan t değerleri dikkate alınmıştır. Tablo 11’de yapılan bu analize ait sonuçlara yer verilmiştir.

Tablo 11.

Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler ile Cinsiyet Değişkenine Ait n, $\bar{x}$, Ss, Sd ve t Değerleri

Değişkenler	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	Ss	t	Sd	p																																																																																																																																
Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum	Kadın	460	174.36	13.47	11.02	350.368	.000																																																																																																																																
	Erkek	241	158.18	20.60				Benliğin Ayrışması	Kadın	460	78.30	11.77	-3.90	699	.000	Erkek	241	81.97	12.01	Aile Kurumu ve Güven	Kadın	460	69.01	4.47	4.92	445.218	.000	Erkek	241	67.13	4.97	Sosyoekonomik Durum	Kadın	460	23.32	7.06	10.69	441.056	.000	Erkek	241	16.83	7.92	Dini- Siyasi Benzerlik	Kadın	460	18.57	7.88	6.03	699	.000	Erkek	241	14.84	7.55	Fiziksel Özellik	Kadın	460	17.54	5.08	-3.94	699	.000	Erkek	241	19.11	4.91	Bekâret	Kadın	460	15.28	8.40	-3.66	518.746	.000	Erkek	241	17.62	7.82	Çocuk Bakımı	Kadın	460	21.20	4.67	2.14	699	.033	Erkek	241	20.41	4.67	Aşk	Kadın	460	23.96	3.52	5.01	438.666	.000	Erkek	241	22.44	3.98	İlişkisel Benlik	Kadın	460	32.18	4.75	2.57	699	.010	Erkek	241	31.21	4.76	Özerk Benlik	Kadın	460	28.13	4.83	0.58	438.514	.564	Erkek	241	27.89	5.46	Özerk-İlişkisel Benlik	Kadın	460	37.88	4.18	3.04	699	.002
Benliğin Ayrışması	Kadın	460	78.30	11.77	-3.90	699	.000																																																																																																																																
	Erkek	241	81.97	12.01				Aile Kurumu ve Güven	Kadın	460	69.01	4.47	4.92	445.218	.000	Erkek	241	67.13	4.97	Sosyoekonomik Durum	Kadın	460	23.32	7.06	10.69	441.056	.000	Erkek	241	16.83	7.92	Dini- Siyasi Benzerlik	Kadın	460	18.57	7.88	6.03	699	.000	Erkek	241	14.84	7.55	Fiziksel Özellik	Kadın	460	17.54	5.08	-3.94	699	.000	Erkek	241	19.11	4.91	Bekâret	Kadın	460	15.28	8.40	-3.66	518.746	.000	Erkek	241	17.62	7.82	Çocuk Bakımı	Kadın	460	21.20	4.67	2.14	699	.033	Erkek	241	20.41	4.67	Aşk	Kadın	460	23.96	3.52	5.01	438.666	.000	Erkek	241	22.44	3.98	İlişkisel Benlik	Kadın	460	32.18	4.75	2.57	699	.010	Erkek	241	31.21	4.76	Özerk Benlik	Kadın	460	28.13	4.83	0.58	438.514	.564	Erkek	241	27.89	5.46	Özerk-İlişkisel Benlik	Kadın	460	37.88	4.18	3.04	699	.002	Erkek	241	36.83	4.66								
Aile Kurumu ve Güven	Kadın	460	69.01	4.47	4.92	445.218	.000																																																																																																																																
	Erkek	241	67.13	4.97				Sosyoekonomik Durum	Kadın	460	23.32	7.06	10.69	441.056	.000	Erkek	241	16.83	7.92	Dini- Siyasi Benzerlik	Kadın	460	18.57	7.88	6.03	699	.000	Erkek	241	14.84	7.55	Fiziksel Özellik	Kadın	460	17.54	5.08	-3.94	699	.000	Erkek	241	19.11	4.91	Bekâret	Kadın	460	15.28	8.40	-3.66	518.746	.000	Erkek	241	17.62	7.82	Çocuk Bakımı	Kadın	460	21.20	4.67	2.14	699	.033	Erkek	241	20.41	4.67	Aşk	Kadın	460	23.96	3.52	5.01	438.666	.000	Erkek	241	22.44	3.98	İlişkisel Benlik	Kadın	460	32.18	4.75	2.57	699	.010	Erkek	241	31.21	4.76	Özerk Benlik	Kadın	460	28.13	4.83	0.58	438.514	.564	Erkek	241	27.89	5.46	Özerk-İlişkisel Benlik	Kadın	460	37.88	4.18	3.04	699	.002	Erkek	241	36.83	4.66																				
Sosyoekonomik Durum	Kadın	460	23.32	7.06	10.69	441.056	.000																																																																																																																																
	Erkek	241	16.83	7.92				Dini- Siyasi Benzerlik	Kadın	460	18.57	7.88	6.03	699	.000	Erkek	241	14.84	7.55	Fiziksel Özellik	Kadın	460	17.54	5.08	-3.94	699	.000	Erkek	241	19.11	4.91	Bekâret	Kadın	460	15.28	8.40	-3.66	518.746	.000	Erkek	241	17.62	7.82	Çocuk Bakımı	Kadın	460	21.20	4.67	2.14	699	.033	Erkek	241	20.41	4.67	Aşk	Kadın	460	23.96	3.52	5.01	438.666	.000	Erkek	241	22.44	3.98	İlişkisel Benlik	Kadın	460	32.18	4.75	2.57	699	.010	Erkek	241	31.21	4.76	Özerk Benlik	Kadın	460	28.13	4.83	0.58	438.514	.564	Erkek	241	27.89	5.46	Özerk-İlişkisel Benlik	Kadın	460	37.88	4.18	3.04	699	.002	Erkek	241	36.83	4.66																																
Dini- Siyasi Benzerlik	Kadın	460	18.57	7.88	6.03	699	.000																																																																																																																																
	Erkek	241	14.84	7.55				Fiziksel Özellik	Kadın	460	17.54	5.08	-3.94	699	.000	Erkek	241	19.11	4.91	Bekâret	Kadın	460	15.28	8.40	-3.66	518.746	.000	Erkek	241	17.62	7.82	Çocuk Bakımı	Kadın	460	21.20	4.67	2.14	699	.033	Erkek	241	20.41	4.67	Aşk	Kadın	460	23.96	3.52	5.01	438.666	.000	Erkek	241	22.44	3.98	İlişkisel Benlik	Kadın	460	32.18	4.75	2.57	699	.010	Erkek	241	31.21	4.76	Özerk Benlik	Kadın	460	28.13	4.83	0.58	438.514	.564	Erkek	241	27.89	5.46	Özerk-İlişkisel Benlik	Kadın	460	37.88	4.18	3.04	699	.002	Erkek	241	36.83	4.66																																												
Fiziksel Özellik	Kadın	460	17.54	5.08	-3.94	699	.000																																																																																																																																
	Erkek	241	19.11	4.91				Bekâret	Kadın	460	15.28	8.40	-3.66	518.746	.000	Erkek	241	17.62	7.82	Çocuk Bakımı	Kadın	460	21.20	4.67	2.14	699	.033	Erkek	241	20.41	4.67	Aşk	Kadın	460	23.96	3.52	5.01	438.666	.000	Erkek	241	22.44	3.98	İlişkisel Benlik	Kadın	460	32.18	4.75	2.57	699	.010	Erkek	241	31.21	4.76	Özerk Benlik	Kadın	460	28.13	4.83	0.58	438.514	.564	Erkek	241	27.89	5.46	Özerk-İlişkisel Benlik	Kadın	460	37.88	4.18	3.04	699	.002	Erkek	241	36.83	4.66																																																								
Bekâret	Kadın	460	15.28	8.40	-3.66	518.746	.000																																																																																																																																
	Erkek	241	17.62	7.82				Çocuk Bakımı	Kadın	460	21.20	4.67	2.14	699	.033	Erkek	241	20.41	4.67	Aşk	Kadın	460	23.96	3.52	5.01	438.666	.000	Erkek	241	22.44	3.98	İlişkisel Benlik	Kadın	460	32.18	4.75	2.57	699	.010	Erkek	241	31.21	4.76	Özerk Benlik	Kadın	460	28.13	4.83	0.58	438.514	.564	Erkek	241	27.89	5.46	Özerk-İlişkisel Benlik	Kadın	460	37.88	4.18	3.04	699	.002	Erkek	241	36.83	4.66																																																																				
Çocuk Bakımı	Kadın	460	21.20	4.67	2.14	699	.033																																																																																																																																
	Erkek	241	20.41	4.67				Aşk	Kadın	460	23.96	3.52	5.01	438.666	.000	Erkek	241	22.44	3.98	İlişkisel Benlik	Kadın	460	32.18	4.75	2.57	699	.010	Erkek	241	31.21	4.76	Özerk Benlik	Kadın	460	28.13	4.83	0.58	438.514	.564	Erkek	241	27.89	5.46	Özerk-İlişkisel Benlik	Kadın	460	37.88	4.18	3.04	699	.002	Erkek	241	36.83	4.66																																																																																
Aşk	Kadın	460	23.96	3.52	5.01	438.666	.000																																																																																																																																
	Erkek	241	22.44	3.98				İlişkisel Benlik	Kadın	460	32.18	4.75	2.57	699	.010	Erkek	241	31.21	4.76	Özerk Benlik	Kadın	460	28.13	4.83	0.58	438.514	.564	Erkek	241	27.89	5.46	Özerk-İlişkisel Benlik	Kadın	460	37.88	4.18	3.04	699	.002	Erkek	241	36.83	4.66																																																																																												
İlişkisel Benlik	Kadın	460	32.18	4.75	2.57	699	.010																																																																																																																																
	Erkek	241	31.21	4.76				Özerk Benlik	Kadın	460	28.13	4.83	0.58	438.514	.564	Erkek	241	27.89	5.46	Özerk-İlişkisel Benlik	Kadın	460	37.88	4.18	3.04	699	.002	Erkek	241	36.83	4.66																																																																																																								
Özerk Benlik	Kadın	460	28.13	4.83	0.58	438.514	.564																																																																																																																																
	Erkek	241	27.89	5.46				Özerk-İlişkisel Benlik	Kadın	460	37.88	4.18	3.04	699	.002	Erkek	241	36.83	4.66																																																																																																																				
Özerk-İlişkisel Benlik	Kadın	460	37.88	4.18	3.04	699	.002																																																																																																																																
	Erkek	241	36.83	4.66																																																																																																																																			

Tablo 11’de görüldüğü gibi kadınların ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır [$t_{(350.37)} = 11.02$, $p < 0.05$]. Buna göre kadınların ($\bar{x} = 174.36$) erkeklere ($\bar{x} = 158.18$) kıyasla toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutuma daha fazla sahip oldukları söylenebilir. Ek olarak kadınların ve erkeklerin benliklerinin ayrışma düzeylerinde de anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$t_{(699)} = -3.90$, $p < 0.05$]. Bu durumda erkeklerin

($\bar{x}$ = 81.97) benliklerinin ayrımlaşma düzeylerinin kadınlarınkinden ($\bar{x}$ = 78.30) daha yüksek olduğunu söylemek mümkün olmaktadır.

Kadın ve erkeklerin eş seçme stratejilerinin farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında ise; kadınların ($\bar{x}$ = 69.01) erkeklere ($\bar{x}$ = 67.13) kıyasla aile kurumu ve güven boyutuna daha fazla önem verdiği ve aralarındaki bu farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır [$t_{(445.22)} = 4.92, p < 0.05$]. Sosyoekonomik durum açısından değerlendirildiğinde ise kadınların ve erkeklerin puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$t_{(441.06)} = 10.69, p < 0.05$]. Buna göre kadınların ($\bar{x}$ = 23.32) eş seçiminde sosyoekonomik duruma erkeklere ($\bar{x}$ = 16.83) kıyasla daha fazla önem verdiği söylenebilir. Dini ve siyasi benzerlik boyutuna bakıldığında da bu kritere kadınların ($\bar{x}$ = 18.57) erkeklere ($\bar{x}$ = 14.84) kıyasla daha fazla önem verdiği ve aradaki bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur [$t_{(699)} = 6.03, p < 0.05$]. Öte yandan fiziksel özellik boyutuna bakıldığında erkeklerin ve kadınların puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$t_{(699)} = -3.94, p < 0.05$]. Buna göre eş seçim sürecinde erkeklerin ($\bar{x}$ = 19.11) kadınlara ($\bar{x}$ = 17.54) kıyasla fiziksel özelliğe daha fazla önem verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde bekâret boyutuna bakıldığında da erkeklerin ($\bar{x}$ = 17.62) kadınlara ($\bar{x}$ = 15.28) kıyasla bekârete daha fazla önem verdiği sonucuna ulaşılmış ve aradaki bu fark anlamlı bulunmuştur [$t_{(518.75)} = -3.66, p < 0.05$]. Eş seçme stratejilerinden çocuk bakımına bakıldığında kadınların ($\bar{x}$ = 21.20) erkeklerden ($\bar{x}$ = 20.41) daha yüksek puana sahip olduğu ve ikisi arasındaki puan farkının anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır [$t_{(699)} = 2.14, p < 0.05$]. Aşk boyutuna göre bakıldığında da kadınların ($\bar{x}$ = 23.96) erkeklerden ($\bar{x}$ = 22.44) daha yüksek puana sahip oldukları ve bu puan farkının anlamlı olduğu görülmektedir [$t_{(438.67)} = 5.01, p < 0.05$].

Son olarak kadınların ve erkeklerin benlik kurguları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Kadınların ($\bar{x}$ = 32.18) ilişkisel benlik kurgusu puanlarının erkeklerinkinden ($\bar{x}$ = 31.21) daha fazla olduğu görülmüştür. İki grup arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına bakıldığında ise farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır [$t_{(699)} = 2.57, p < 0.05$]. Özerk benlik kurgusu açısından değerlendirildiğinde ise kadınların puanları ($\bar{x}$ = 28.13) ile erkeklerin puanları ($\bar{x}$ = 27.89) arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t_{(438.51)} = 0.58, p > 0.05$]. Özerk-ilişkisel benlik kurgusuna göre bir karşılaştırma yapıldığında ise kadınların ($\bar{x}$ = 37.88) erkeklerden ($\bar{x}$ = 36.83) daha yüksek puan aldığı ve aralarındaki bu farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır [$t_{(699)} = 3.04, p < 0.05$].

4.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının, Benlik Kurgularının ve Eş Seçme Stratejilerinin Romantik İlişki Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan T Testi Sonuçları

Çalışma kapsamında ele alınan bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait toplam puanların kişilerin romantik ilişkisi olup olmama durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla bağımsız örneklem için t-testi yapılmıştır. İlk olarak normallik varsayımı test edilmiş, romantik ilişkisi olan ve olmayan katılımcılara ait puanların normal dağılıp dağılmadığını ortaya koymak için ilişki durumu değişkeninin betimsel istatistikleri incelenmiştir, betimsel istatistik sonuçları Tablo 12’de verilmektedir.

Tablo 12.

Romantik İlişkisi Olan ve Olmayan Kişilere Ait Puanların Betimsel İstatistikleri

Değişkenler	İlişki Durumu	n	$\bar{x}$	Ss	Ortanca	Mod	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
Toplumsal Cinsiyet Rollerine	Var	277	171.19	17.18	177.00	190.00	-1.53	3.07
Yönelik Eşitlikçi Tutum	Yok	424	167.23	18.35	171.00	190.00	-1.13	1.47
Benliğin Ayrışması	Var	277	80.90	11.92	81.00	76.00	-0.09	0.40
	Yok	424	78.68	11.93	78.89	75.00	-0.08	-0.04
Aile Kurumu ve Güven	Var	277	68.52	4.61	71.00	72.00	-1.58	2.26
	Yok	424	68.26	4.81	70.00	72.00	-1.42	1.51
Sosyoekonomik Durum	Var	277	21.38	8.01	23.00	23.00	-0.50	-0.27
	Yok	424	20.89	7.96	21.00	20.00	-0.25	-0.54
Dini- Siyasi Benzerlik	Var	277	17.19	8.32	17.00	4.00	0.21	-0.81
	Yok	424	17.35	7.73	17.00	12.00	0.14	-0.67
Fiziksel Özellik	Var	277	17.44	5.33	18.00	18.00	-0.43	-0.12
	Yok	424	18.50	4.86	19.00	15.00	-0.24	-0.33
Bekâret	Var	277	15.82	8.53	15.00	27.00	-0.03	-1.42
	Yok	424	16.26	8.11	17.00	27.00	-0.18	-1.31
Çocuk Bakımı	Var	277	21.16	4.59	22.00	27.00	-0.71	-0.09
	Yok	424	20.79	4.74	21.00	27.00	-0.76	0.26
Aşk	Var	277	24.06	3.29	25.00	27.00	-1.37	1.84
	Yok	424	23.03	3.98	24.00	27.00	-1.20	1.19
İlişkisel Benlik	Var	277	32.01	4.68	32.00	32.00	-0.31	0.49
	Yok	424	31.73	4.83	32.00	31.00	-0.55	0.93
Özerk Benlik	Var	277	28.10	4.98	28.00	28.00	0.07	0.40
	Yok	424	28.01	5.11	28.00	26.00	0.29	0.08
Özerk-İlişkisel Benlik	Var	277	37.73	4.41	38.00	39.00	-0.44	-0.20
	Yok	424	37.39	4.36	37.00	36.00	-0.59	1.40

Bağımsız gruplar t- testi için homojenlik varsayımının romantik ilişki durumuna göre aşk değişkeni için karşılanmadığı sonucuna ulaşılmış ve bu değişkene ait varyansların eşit olmadığı durumlar için hesaplanan t değerleri dikkate alınmıştır. Tablo 13'te yapılan bu analize ait sonuçlara yer verilmiştir.

Tablo 13.

Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler ile Romantik İlişki Durumu Değişkenine Ait n, $\bar{x}$, Ss, Sd ve t Değerleri

Değişkenler	İlişki Durumu	n	$\bar{x}$	Ss	t	Sd	p																																																																																																																																
Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum	Var	277	171.19	17.18	2.87	699	.004																																																																																																																																
	Yok	424	167.23	18.35				Benliğin Ayrışması	Var	277	80.90	11.92	2.41	699	.016	Yok	424	78.68	11.93	Aile Kurumu ve Güven	Var	277	68.52	4.61	0.72	699	.473	Yok	424	68.26	4.81	Sosyoekonomik Durum	Var	277	21.38	8.01	0.79	699	.430	Yok	424	20.89	7.96	Dini- Siyasi Benzerlik	Var	277	17.19	8.32	-0.25	699	.802	Yok	424	17.35	7.73	Fiziksel Özellik	Var	277	17.44	5.33	-2.70	699	.007	Yok	424	18.50	4.86	Bekâret	Var	277	15.82	8.53	-0.69	699	.491	Yok	424	16.26	8.11	Çocuk Bakımı	Var	277	21.16	4.59	1.04	699	.299	Yok	424	20.79	4.74	Aşk	Var	277	24.06	3.29	3.71	661.37	.000	Yok	424	23.03	3.98	İlişkisel Benlik	Var	277	32.01	4.68	0.75	699	.455	Yok	424	31.73	4.83	Özerk Benlik	Var	277	28.10	4.98	0.22	699	.826	Yok	424	28.01	5.11	Özerk-İlişkisel Benlik	Var	277	37.73	4.41	1.00	699	.318
Benliğin Ayrışması	Var	277	80.90	11.92	2.41	699	.016																																																																																																																																
	Yok	424	78.68	11.93				Aile Kurumu ve Güven	Var	277	68.52	4.61	0.72	699	.473	Yok	424	68.26	4.81	Sosyoekonomik Durum	Var	277	21.38	8.01	0.79	699	.430	Yok	424	20.89	7.96	Dini- Siyasi Benzerlik	Var	277	17.19	8.32	-0.25	699	.802	Yok	424	17.35	7.73	Fiziksel Özellik	Var	277	17.44	5.33	-2.70	699	.007	Yok	424	18.50	4.86	Bekâret	Var	277	15.82	8.53	-0.69	699	.491	Yok	424	16.26	8.11	Çocuk Bakımı	Var	277	21.16	4.59	1.04	699	.299	Yok	424	20.79	4.74	Aşk	Var	277	24.06	3.29	3.71	661.37	.000	Yok	424	23.03	3.98	İlişkisel Benlik	Var	277	32.01	4.68	0.75	699	.455	Yok	424	31.73	4.83	Özerk Benlik	Var	277	28.10	4.98	0.22	699	.826	Yok	424	28.01	5.11	Özerk-İlişkisel Benlik	Var	277	37.73	4.41	1.00	699	.318	Yok	424	37.39	4.36								
Aile Kurumu ve Güven	Var	277	68.52	4.61	0.72	699	.473																																																																																																																																
	Yok	424	68.26	4.81				Sosyoekonomik Durum	Var	277	21.38	8.01	0.79	699	.430	Yok	424	20.89	7.96	Dini- Siyasi Benzerlik	Var	277	17.19	8.32	-0.25	699	.802	Yok	424	17.35	7.73	Fiziksel Özellik	Var	277	17.44	5.33	-2.70	699	.007	Yok	424	18.50	4.86	Bekâret	Var	277	15.82	8.53	-0.69	699	.491	Yok	424	16.26	8.11	Çocuk Bakımı	Var	277	21.16	4.59	1.04	699	.299	Yok	424	20.79	4.74	Aşk	Var	277	24.06	3.29	3.71	661.37	.000	Yok	424	23.03	3.98	İlişkisel Benlik	Var	277	32.01	4.68	0.75	699	.455	Yok	424	31.73	4.83	Özerk Benlik	Var	277	28.10	4.98	0.22	699	.826	Yok	424	28.01	5.11	Özerk-İlişkisel Benlik	Var	277	37.73	4.41	1.00	699	.318	Yok	424	37.39	4.36																				
Sosyoekonomik Durum	Var	277	21.38	8.01	0.79	699	.430																																																																																																																																
	Yok	424	20.89	7.96				Dini- Siyasi Benzerlik	Var	277	17.19	8.32	-0.25	699	.802	Yok	424	17.35	7.73	Fiziksel Özellik	Var	277	17.44	5.33	-2.70	699	.007	Yok	424	18.50	4.86	Bekâret	Var	277	15.82	8.53	-0.69	699	.491	Yok	424	16.26	8.11	Çocuk Bakımı	Var	277	21.16	4.59	1.04	699	.299	Yok	424	20.79	4.74	Aşk	Var	277	24.06	3.29	3.71	661.37	.000	Yok	424	23.03	3.98	İlişkisel Benlik	Var	277	32.01	4.68	0.75	699	.455	Yok	424	31.73	4.83	Özerk Benlik	Var	277	28.10	4.98	0.22	699	.826	Yok	424	28.01	5.11	Özerk-İlişkisel Benlik	Var	277	37.73	4.41	1.00	699	.318	Yok	424	37.39	4.36																																
Dini- Siyasi Benzerlik	Var	277	17.19	8.32	-0.25	699	.802																																																																																																																																
	Yok	424	17.35	7.73				Fiziksel Özellik	Var	277	17.44	5.33	-2.70	699	.007	Yok	424	18.50	4.86	Bekâret	Var	277	15.82	8.53	-0.69	699	.491	Yok	424	16.26	8.11	Çocuk Bakımı	Var	277	21.16	4.59	1.04	699	.299	Yok	424	20.79	4.74	Aşk	Var	277	24.06	3.29	3.71	661.37	.000	Yok	424	23.03	3.98	İlişkisel Benlik	Var	277	32.01	4.68	0.75	699	.455	Yok	424	31.73	4.83	Özerk Benlik	Var	277	28.10	4.98	0.22	699	.826	Yok	424	28.01	5.11	Özerk-İlişkisel Benlik	Var	277	37.73	4.41	1.00	699	.318	Yok	424	37.39	4.36																																												
Fiziksel Özellik	Var	277	17.44	5.33	-2.70	699	.007																																																																																																																																
	Yok	424	18.50	4.86				Bekâret	Var	277	15.82	8.53	-0.69	699	.491	Yok	424	16.26	8.11	Çocuk Bakımı	Var	277	21.16	4.59	1.04	699	.299	Yok	424	20.79	4.74	Aşk	Var	277	24.06	3.29	3.71	661.37	.000	Yok	424	23.03	3.98	İlişkisel Benlik	Var	277	32.01	4.68	0.75	699	.455	Yok	424	31.73	4.83	Özerk Benlik	Var	277	28.10	4.98	0.22	699	.826	Yok	424	28.01	5.11	Özerk-İlişkisel Benlik	Var	277	37.73	4.41	1.00	699	.318	Yok	424	37.39	4.36																																																								
Bekâret	Var	277	15.82	8.53	-0.69	699	.491																																																																																																																																
	Yok	424	16.26	8.11				Çocuk Bakımı	Var	277	21.16	4.59	1.04	699	.299	Yok	424	20.79	4.74	Aşk	Var	277	24.06	3.29	3.71	661.37	.000	Yok	424	23.03	3.98	İlişkisel Benlik	Var	277	32.01	4.68	0.75	699	.455	Yok	424	31.73	4.83	Özerk Benlik	Var	277	28.10	4.98	0.22	699	.826	Yok	424	28.01	5.11	Özerk-İlişkisel Benlik	Var	277	37.73	4.41	1.00	699	.318	Yok	424	37.39	4.36																																																																				
Çocuk Bakımı	Var	277	21.16	4.59	1.04	699	.299																																																																																																																																
	Yok	424	20.79	4.74				Aşk	Var	277	24.06	3.29	3.71	661.37	.000	Yok	424	23.03	3.98	İlişkisel Benlik	Var	277	32.01	4.68	0.75	699	.455	Yok	424	31.73	4.83	Özerk Benlik	Var	277	28.10	4.98	0.22	699	.826	Yok	424	28.01	5.11	Özerk-İlişkisel Benlik	Var	277	37.73	4.41	1.00	699	.318	Yok	424	37.39	4.36																																																																																
Aşk	Var	277	24.06	3.29	3.71	661.37	.000																																																																																																																																
	Yok	424	23.03	3.98				İlişkisel Benlik	Var	277	32.01	4.68	0.75	699	.455	Yok	424	31.73	4.83	Özerk Benlik	Var	277	28.10	4.98	0.22	699	.826	Yok	424	28.01	5.11	Özerk-İlişkisel Benlik	Var	277	37.73	4.41	1.00	699	.318	Yok	424	37.39	4.36																																																																																												
İlişkisel Benlik	Var	277	32.01	4.68	0.75	699	.455																																																																																																																																
	Yok	424	31.73	4.83				Özerk Benlik	Var	277	28.10	4.98	0.22	699	.826	Yok	424	28.01	5.11	Özerk-İlişkisel Benlik	Var	277	37.73	4.41	1.00	699	.318	Yok	424	37.39	4.36																																																																																																								
Özerk Benlik	Var	277	28.10	4.98	0.22	699	.826																																																																																																																																
	Yok	424	28.01	5.11				Özerk-İlişkisel Benlik	Var	277	37.73	4.41	1.00	699	.318	Yok	424	37.39	4.36																																																																																																																				
Özerk-İlişkisel Benlik	Var	277	37.73	4.41	1.00	699	.318																																																																																																																																
	Yok	424	37.39	4.36																																																																																																																																			

Tablo 13'te görüldüğü gibi romantik ilişkisi olan ve olmayan kişilerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır [$t_{(699)} = 2.87, p < 0.01$]. Buna göre romantik ilişkisi olanların ($\bar{x} = 171.19$) romantik ilişkisi olmayanlara ($\bar{x} = 167.23$) kıyasla toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutuma daha fazla sahip oldukları söylenebilir. Ek olarak romantik ilişkisi

olanların ve olmayanların benliklerinin ayrılaşma düzeylerinde de anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$t_{(699)} = 2.41, p < 0.05$]. Bu durumda romantik ilişkisi olanların ($\bar{x} = 80.90$) benliklerinin ayrılaşma düzeylerinin romantik ilişkisi olmayanlardan ($\bar{x} = 78.68$) daha yüksek olduğunu söylemek mümkün olmaktadır.

Romantik ilişkisi olanların ve olmayanların eş seçme stratejilerinin farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında ise romantik ilişkisi olanların ($\bar{x} = 68.52$) ve olmayanların ($\bar{x} = 68.26$) aile kurumu ve güven boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark görülmemiştir [$t_{(699)} = 0.72, p > 0.05$]. Sosyoekonomik durum açısından değerlendirildiğinde romantik ilişkisi olanların ($\bar{x} = 21.38$) ve olmayanların ($\bar{x} = 20.89$) puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir [$t_{(699)} = 0.79, p > 0.05$]. Dini ve siyasi benzerlik boyutuna bakıldığında da romantik ilişkisi olanların ($\bar{x} = 17.19$) ve olmayanların ($\bar{x} = 17.35$) puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir [$t_{(699)} = -0.25, p > 0.05$]. Öte yandan fiziksel özellik boyutuna bakıldığında romantik ilişkisi olmayanların ($\bar{x} = 17.44$), romantik ilişkisi olanlardan ($\bar{x} = 18.50$) daha yüksek puana sahip oldukları ve bu puan farkının anlamlı olduğu görülmektedir [$t_{(699)} = -2.70, p < 0.05$]. Aynı şekilde bekâret boyutuna bakıldığında da romantik ilişkisi olanların ($\bar{x} = 15.82$) ve olmayanların ($\bar{x} = 16.26$) puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir [$t_{(699)} = -0.69, p > 0.05$]. Eş seçme stratejilerinden çocuk bakımına bakıldığında romantik ilişkisi olanların ($\bar{x} = 21.16$) ve olmayanların ($\bar{x} = 20.78$) puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir [$t_{(699)} = 1.04, p > 0.05$]. Aşk boyutuna göre bakıldığında da romantik ilişkisi olanların ($\bar{x} = 24.06$) romantik ilişkisi olmayanlardan ($\bar{x} = 23.03$) daha yüksek puana sahip oldukları ve bu puan farkının anlamlı olduğu görülmektedir [$t_{(661.37)} = 3.71, p < 0.01$].

Son olarak romantik ilişkisi olanların ve olmayanların benlik kurguları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Romantik ilişkisi olanların ($\bar{x} = 32.01$) ve olmayanların ($\bar{x} = 31.73$) ilişkisel benlik boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark görülmemiştir [$t_{(699)} = 0.75, p > 0.05$]. Özerk benlik kurgusu açısından değerlendirildiğinde ise romantik ilişkisi olanların puanları ($\bar{x} = 28.10$) ile romantik ilişkisi olmayanların puanları ($\bar{x} = 28.01$) arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t_{(699)} = 0.22, p > 0.05$]. Özerk-ilişkisel benlik kurgusuna göre bir karşılaştırma yapıldığında ise romantik ilişkisi olanların puanları ($\bar{x} = 37.72$) ile romantik ilişkisi olmayanların puanları ($\bar{x} = 37.39$) arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t_{(699)} = 1.00, p > 0.05$].

4.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum, Benliğin Ayrışması, Benlik Kurguları ve Eş Seçme Stratejileri Arasında Anlamli İlişki Olup Olmadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları

Çalışma kapsamında ele alınan ve değerlendirilen değişkenlere ait korelasyon analizi sonuçları Tablo 14'te verilmektedir.

Tablo 14.

Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlere Ait Korelasyon Değerleri

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1-Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum	1											
2-Benliğin Ayrışması	.081*	1										
3-Aile Kurumu ve Güven	-.080*	-.048	1									
4-Sosyoekonomik Durum	.042	-.188**	.167**	1								
5-Dini ve Siyasi Benzerlik	-.176**	-.214**	.238**	.408**	1							
6-Fiziksel Özellik	-.076*	-.034	.020	.370**	.190**	1						
7-Bekâret	-.483**	-.127**	.367**	.134**	.358**	.079*	1					
8-Çocuk Bakımı	-.181**	-.142**	.469**	.189**	.270**	.135**	.369**	1				
9-Aşk	.042	-.049	.458**	.124**	.131**	.103**	.175**	.250**	1			
10-İlişkisel Benlik	.099**	-.199**	.108**	.005	.136**	.050	.010	.043	.173**	1		
11-Özerk Benlik	.215**	.424**	-.098**	-.063	-.213**	-.039	-.224**	-.100**	-.148**	-.513**	1	
12-Özerk İlişkisel Benlik	.359**	.203**	.088*	-.067	-.091*	.002	-.093*	-.025	.076*	.283**	.083*	1

* P< 0.05

** p< 0.01

Tablo 14’te görüldüğü gibi değişkenlerin bazıları arasında anlamlı ilişki bulunmazken bazıları arasındaki ilişkilerin de anlamlı olduğu görülmektedir. Bu kısımda ortaya konan bu ilişkiler hakkında detaylı bilgi verilecektir. İlk olarak toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum puanlarına bakılmış ve bu puanlar ile benliğin ayrılaşması puanları arasında olumlu yönde, düşük düzeyde anlamlı ($r = .08, p < 0.05$) ilişki olduğu görülmüştür.

Ardından toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ile eş seçme stratejileri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ile eş seçme stratejilerinden olan aile kurumu ve güven alt boyutu ile arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde anlamlı ($r = -.08, p < 0.05$); dini ve siyasi benzerlik ile arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde anlamlı ($r = -.18, p < 0.01$); fiziksel özellik ile arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde anlamlı ($r = -.08, p < 0.05$); bekâret ile arasında olumsuz yönde, orta düzeyde anlamlı ($r = -.48, p < 0.01$); çocuk bakımı ile arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde anlamlı ($r = -.18, p < 0.01$) ilişki olduğu görülmüştür. Öte yandan beliren yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumları ile eş seçme stratejilerinden olan sosyoekonomik durum ($r = .04, p > 0.05$) ve aşk ($r = .04, p > 0.05$) değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ile benlik kurguları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun ilişkisel benlik ile arasında olumlu yönde, düşük düzeyde anlamlı ($r = .10, p < 0.01$); özerk benlik ile arasında olumlu yönde, düşük düzeyde anlamlı ($r = .22, p < 0.01$); özerk ilişkisel benlik ile arasında olumlu yönde, orta düzeyde anlamlı ($r = .36, p < 0.01$) ilişki olduğu görülmüştür.

Benliğin ayrılaşması ile eş seçme stratejileri arasındaki ilişkiye bakıldığında benliğin ayrılaşması puanları ile sosyoekonomik durum ($r = -.19, p < 0.01$), dini ve siyasi benzerlik ($r = -.21, p < 0.01$), bekâret ($r = -.13, p < 0.01$), çocuk bakımı ($r = -.14, p < 0.01$) ile arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ek olarak benliğin ayrılaşması ile eş seçme stratejilerinden olan aile kurumu ve güven ($r = -.05, p > 0.05$), fiziksel özellik ($r = -.03, p > 0.05$) ve aşk ($r = -.05, p > 0.05$) arasında anlamlı ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Benliğin ayrılaşması ile benlik kurguları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise benliğin ayrılaşmasının ilişkisel benlik ile arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde ($r = -.20, p < 0.01$); özerk benlik ile arasında olumlu yönde, orta düzeyde ($r = .42, p < 0.01$); özerk-

ilişkisel benlik ile arasında olumlu yönde, düşük düzeyde ($r = .20, p < 0.01$) anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Benlik kurguları ile eş seçme stratejileri arasındaki ilişkiye bakıldığında; ilişkisel benlik kurgusu ile aile kurumu ve güven ($r = .10, p < 0.01$), dini ve siyasi benzerlik ($r = .14, p < 0.01$) ve aşk ($r = .17, p < 0.01$) arasında olumlu yönde, düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca ilişkisel benlik ile sosyoekonomik durum ($r = .00, p > 0.05$), fiziksel özellik ($r = .05, p > 0.05$), bekâret ($r = .01, p > 0.05$) ve çocuk bakımı ($r = .04, p > 0.05$) arasında anlamlı ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Özerk benlik ile aile kurumu ve güven ($r = -.10, p < 0.01$), dini ve siyasi benzerlik ($r = -.21, p < 0.01$), bekâret ($r = -.22, p < 0.01$), çocuk bakımı ($r = -.10, p < 0.01$), aşk ($r = -.15, p < 0.01$) arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öte yandan özerk benlik ile sosyoekonomik durum ($r = -.06, p > 0.05$) ve fiziksel özellik ($r = -.04, p > 0.05$) arasında anlamlı ilişki olmadığı görülmektedir. Özerk-ilişkisel benlik ile aile kurumu ve güven ($r = .09, p < 0.05$) ve aşk ($r = .08, p < 0.05$) arasında olumlu yönde, düşük düzeyde; dini ve siyasi benzerlik ($r = -.09, p < 0.05$) ve bekâret ($r = -.09, p < 0.05$) arasında ise olumsuz yönde, düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Ek olarak özerk-ilişkisel benlik ile sosyoekonomik durum ($r = -.07, p > 0.05$), fiziksel özellik ($r = .00, p > 0.05$) ve çocuk bakımı ($r = -.03, p > 0.05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Benlik kurguları kendi içinde değerlendirildiğinde ise ilişkisel benlik ile özerk benlik arasında olumsuz yönde, orta düzeyde ($r = -.51, p < 0.01$); özerk-ilişkisel benlik arasında da olumlu yönde, düşük düzeyde ($r = .28, p < 0.01$) anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Özerk benlik ile özerk-ilişkisel benlik arasındaki ilişkiye bakıldığında da ikisi arasında olumlu yönde, düşük düzeyde ($r = .08, p < 0.05$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

4.5. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Aile Kurumu ve Güveni Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucu

Yapılan analizlere ait sonuçlar incelendiğinde eş seçme stratejilerinden olan aile kurumu ve güven ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, ilişkisel benlik, özerk benlik ve özerk-ilişkisel benlik arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tüm

bu değişkenlerin aile kurumu ve güven üzerindeki yordayıcı rolünü ortaya koymak amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmış, regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında ilişkili benliğin ($p > 0.05$) ve özerk benliğin ($p > 0.05$) aile kurumu ve güven üzerinde anlamlı birer yordayıcı olmadığı görülmüştür. Bu nedenle bu değişkenler analizden çıkarılmış ve çoklu regresyon analizi toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, özerk-ilişkisel benlik ve aile kurumu ve güven değişkenleri ile yeniden yapılmıştır. Analize ait sonuçlar Tablo 15'te verilmektedir.

Tablo 15.

Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum, Özerk-İlişkisel Benlik ve Aile Kurumu ve Güven Değişkenlerine Ait Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	R	R ²
Sabit	68.617	1.939		35.380	.000		
Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum	-.034	.011	-.128	-3.184	.002	.148	.022
Özerk-İlişkisel Benlik	.144	.043	.134	3.332	.001		

$F_{(2-698)} = 7.819, p = .000$

Tablo 15'e bakıldığında toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ve özerk-ilişkisel benlik değişkenlerinin birlikte, aile kurumu ve güven değişkeni ile aralarında anlamlı bir ilişki ($R = .148, R^2 = .022$) olduğu görülmektedir [$F_{(2-698)} = 7.819, p < 0.01$]. Söz konusu iki değişken birlikte aile kurumu ve güven değişkeninin varyansının %2'sini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yordayıcı değişkenlerin aile kurumu ve güven üzerindeki görelî önem sırası, özerk-ilişkisel benlik ($\beta = .134$), toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ($\beta = -.128$) şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında ise yordayıcı değişkenlerden toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun ($p < 0.01$) ve özerk-ilişkisel benliğin ($p < 0.01$) aile kurumu ve güven üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir.

4.6. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Sosyoekonomik Durumu Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucu

Eş seçme stratejilerinden olan sosyoekonomik durum ile bağımsız değişkenlerden sadece benliğin ayrılaşması ile arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Benliğin ayrılaşmasının sosyoekonomik durumu üzerindeki yordayıcı rolünü ortaya koymak amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Basit doğrusal regresyon analizine ait sonuçlar Tablo 16'da verilmektedir.

Tablo 16.

Benliğin Ayrılaşması ve Sosyoekonomik Durum Değişkenlerine Ait Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	R	R ²
Sabit	31.086	1.993		15.600	.000		
Benliğin Ayrılaşması	-.126	.025	-.188	-5.075	.000	.188	.036

$F_{(1-699)} = 25.752, p = .000$

Tablo 16'ya bakıldığında benliğin ayrılaşmasının sosyoekonomik durumu anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($\beta = -.188, p < 0.01$). Benliğin ayrılaşmasının sosyoekonomik durum değişkeninin varyansının %4'ünü açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.7. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrılaşmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Dini ve Siyasi Benzerliği Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucu

Eş seçme stratejilerinden olan dini ve siyasi benzerlik ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin ayrılaşması, ilişkisel benlik, özerk benlik ve özerk-ilişkisel benlik arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Buradan yola çıkarak tüm bu bağımsız değişkenlerin dini ve siyasi benzerliği yordadığı düşünülmüş ve bu değişkenlerin dini ve siyasi benzerlik üzerindeki yordayıcı rolünü ortaya koymak için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında özerk benliğin ($p > 0.05$) ve özerk-ilişkisel benliğin ($p > 0.05$) dini ve

siyasi benzerlik üzerinde anlamlı birer yordayıcı olmadığı görülmüştür. Bu nedenle bu değişkenler analizden çıkarılmış ve çoklu regresyon analizi; toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin ayrılaşması, ilişkisel benlik ve dini ve siyasi benzerlik değişkenleri ile yeniden yapılmıştır. Çoklu regresyon analizine ait sonuçlar Tablo 17’de verilmektedir.

Tablo 17.

Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum, Benliğin Ayrılaşması, İlişkisel Benlik ve Dini ve Siyasi Benzerlik Değişkenlerine Ait Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	R	R ²
Sabit	33.343	3.819		8.730	.000		
Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum	-.077	.016	-.174	-4.743		.291	.085
Benliğin Ayrılaşması	-.118	.025	-.177	-4.754	.000		
İlişkisel Benlik	.197	.062	.118	3.166	.002		

$F_{(3-697)} = 21.455, p = .000$

Tablo 17’ye bakıldığında toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin ayrılaşması, ilişkisel benlik değişkenlerinin birlikte, dini ve siyasi benzerlik değişkeni ile aralarında anlamlı bir ilişki ($R = .291, R^2 = .085$) olduğu görülmektedir [$F_{(3-697)} = 21.455, p < 0.01$]. Söz konusu üç değişken birlikte dini ve siyasi benzerlik değişkeninin varyansının %9’unu açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yordayıcı değişkenlerin dini ve siyasi benzerlik üzerindeki görece önem sırası; benliğin ayrılaşması ($\beta = -.177$), toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ($\beta = -.174$), ilişkisel benlik ($\beta = .118$) şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında ise yordayıcı değişkenlerden toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun ($p < 0.01$), benliğin ayrılaşmasının ($p < 0.01$) ve ilişkisel benliğin ($p < 0.01$) dini ve siyasi benzerlik üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir.

4.8. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Fiziksel Özelliği Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucu

Eş seçme stratejilerinden olan fiziksel özellik ile bağımsız değişkenlerden sadece toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ile arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum değişkeninin fiziksel özellik üzerindeki yordayıcı rolünü ortaya koymak amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Basit doğrusal regresyon analizine ait sonuçlar Tablo 18’de verilmektedir.

Tablo 18.

Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum ve Fiziksel Özellik Değişkenlerine Ait Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	R	R ²
Sabit	21.713	1.806		12.025	.000		
Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum	-.022	.011	-.076	-2.022	.044	.076	.006

$F_{(1-699)} = 25.752, p = .000$

Tablo 18’e bakıldığında toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun fiziksel özelliği anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($\beta = -.076, p < 0.05$). Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun fiziksel özellik değişkeninin varyansının %1’ini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.9. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Bekâreti Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucu

Eş seçme stratejilerinden olan bekâret ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin ayrışması, özerk benlik ve özerk-ilişkisel benlik arasında anlamlı

ilişki olduğu görülmektedir. Buradan yola çıkarak tüm bu bağımsız değişkenlerin bekâreti yordadığı düşünülmüş ve bu değişkenlerin bekâret üzerindeki yordayıcı rolünü ortaya koymak için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında benliğin ayırmaşmasının ($p > 0.05$) bekâret üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür. Bu nedenle bu değişken analizden çıkarılmış ve çoklu regresyon analizi; toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, özerk benlik, özerk-ilişkisel benlik ve bekâret değişkenleri ile yeniden yapılmıştır. Çoklu regresyon analizine ait sonuçlar Tablo 19’da verilmektedir.

Tablo 19.

Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum, Özerk Benlik, Özerk-İlişkisel Benlik ve Bekâret Değişkenlerine Ait Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	R	R ²
Sabit	53.296	3.116		17.103	.000		
Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum	-.225	.016	-.490	-13.705	.000	.506	.256
Özerk Benlik	-.206	.055	-.126	-3.769	.000		
Özerk- İlişkisel Benlik	.175	.066	.093	2.652	.008		

$$F_{(3-697)} = 79.986, p = .000$$

Tablo 19’a bakıldığında toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, özerk benlik, özerk-ilişkisel benlik değişkenlerinin birlikte, bekâret değişkeni ile aralarında anlamlı bir ilişki ($R = .506$, $R^2 = .256$) olduğu görülmektedir [$F_{(3-697)} = 79.986$, $p < 0.01$]. Söz konusu üç değişken birlikte bekâret değişkeninin varyansının %26’sını açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yordayıcı değişkenlerin bekâret üzerindeki göreceli önem sırası; toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ($\beta = -.490$), özerk benlik ($\beta = -.126$), özerk-ilişkisel benlik ($\beta = .093$) şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında ise yordayıcı değişkenlerden toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun ($p < 0.01$), özerk benliğin ($p < 0.01$) ve özerk-ilişkisel benliğin ($p < 0.05$) bekâret üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir.

4.10. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Çocuk Bakımını Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucu

Eş seçme stratejilerinden olan çocuk bakımı ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin ayrışması, özerk benlik arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Buradan yola çıkarak tüm bu bağımsız değişkenlerin çocuk bakımını yordadığı düşünülmüş ve bu değişkenlerin çocuk bakımı üzerindeki yordayıcı rolünü ortaya koymak için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında özerk benliğin ($p > 0.05$) çocuk bakımı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür. Bu nedenle bu değişken analizden çıkarılmış ve çoklu regresyon analizi; toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin ayrışması ve çocuk bakımı değişkenleri ile yeniden yapılmıştır. Çoklu regresyon analizine ait sonuçlar Tablo 20'de verilmektedir.

Tablo 20.

Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum, Benliğin Ayrışması ve Çocuk Bakımı Değişkenlerine Ait Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	R	R ²
Sabit	32.410	1.923		16.855	.000		
Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Eşitlikçi Tutum	-.044	.010	-.170	-4.603	.000	.222	.049
Benliğin Ayrışması	-.050	.014	-.128	-3.470	.001		

$F_{(2-698)} = 18.028, p = .000$

Tablo 20'ye bakıldığında toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ve benliğin ayrışması değişkenlerinin birlikte, çocuk bakımı değişkeni ile aralarında anlamlı bir ilişki ($R = .222, R^2 = .049$) olduğu görülmektedir [$F_{(2-698)} = 18.028, p < 0.01$]. Söz konusu iki değişken birlikte çocuk bakımı değişkeninin varyansının %5'ini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yordayıcı değişkenlerin çocuk bakımı üzerindeki göreceli önem sırası; toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ($\beta = -.170$), benliğin ayrışması ($\beta = -.128$) şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında ise yordayıcı değişkenlerden toplumsal cinsiyet rollerine

yönelik eşitlikçi tutumun ($p < 0.01$) ve benliğin ayrımlaşmasının ($p < 0.01$) çocuk bakımı üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir.

4.11. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrımlaşmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Aşk Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucu

Eş seçme stratejilerinden olan aşk ile ilişkisel benlik, özerk benlik, özerk-ilişkisel benlik arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Buradan yola çıkarak tüm bu bağımsız değişkenlerin aşkı yordadığı düşünülmüş ve bu değişkenlerin aşk üzerindeki yordayıcı rolünü ortaya koymak için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında özerk-ilişkisel benliğin ($p > 0.05$) aşk üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür. Bu nedenle bu değişken analizden çıkarılmış ve çoklu regresyon analizi; ilişkisel benlik ve özerk benlik değişkenleri ile yeniden yapılmıştır. Yapılan ikinci analize ait regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında özerk benliğin ($p > 0.05$) aşk üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmasının anlamsız hale geldiği görülmüştür. Bu durumda ilişkisel benliğin aşk üzerindeki yordayıcılığını ortaya koymak amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Basit doğrusal regresyon analizine ait sonuçlar Tablo 21’de verilmektedir.

Tablo 21.

İlişkisel Benlik ve Aşk Değişkenlerine Ait Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	R	R ²
Sabit	19.092	.944		20.225	.000		
İlişkisel Benlik	.137	.029	.173	4.657	.000	.173	.030

$F_{(1-699)} = 21.688, p = .000$

Tablo 21’e bakıldığında ilişkisel benliğin aşkı anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($\beta = .173, p < 0.01$). İlişkisel benliğin aşk değişkeninin varyansının %3’ünü açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmaya konu olan değişkenlere ilişkin analiz sonuçları değerlendirilip çıkan sonuçlar yorumlanmıştır. Ardından araştırmanın sonuçları özetlenmiş ve bu konuda araştırma yapmak isteyen araştırmacılara yol göstermek amacıyla önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Alt Amaçlara İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması

5.1.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının, Benlik Kurgularının ve Eş Seçme Stratejilerinin Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan T Testi Sonuçlarının Tartışılması ve Yorumlanması

Araştırma kapsamında ele alınan bağımlı ve bağımsız değişkenlerin cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymaya yönelik yapılan bağımsız örneklem için t testi analizinde, özerk benliğin dışındaki tüm değişkenlerin kadınlara ve erkeklere ait puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Toplumun kadın ve erkek olmaya yüklediği anlamların, bireylerin yetiştiriliş tarzlarının ve var olan kültürel yapının bu farklılıkları açıklamada büyük bir öneme sahip olacağı düşünülmektedir.

Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum değişkenine ait puanların ortalamasına ($\bar{x}= 168.79$) bakıldığında çalışma grubunun eşitlikçi tutuma sahip olduğunu söylemek mümkündür. Kadınların ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum puanlarının ortalamalarına bakıldığında ise kadınların erkeklere kıyasla

daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öngen ve Aytaç'ın (2013) yapmış olduğu çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu araştırmada hem kadınların hem de erkeklerin eşitlikçi tutuma sahip oldukları; ancak erkeklerin kadınlara kıyasla daha gelenekçi oldukları belirtilmektedir. Aynı şekilde Yılmaz ve Öz (2018) tarafından üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada da kadınların eşitlikçi cinsiyet rolüne ait puanlarının erkeklerin puanlarından daha fazla olduğu görülmektedir. Yapılan bu incelemeler sonucunda kadınların iş hayatına katılımı, toplumun eğitim seviyesinin artması gibi nedenlerden dolayı sosyal rollerin daha eşit şekilde dağıtılmaya başlandığı ve sosyal hayattaki bu değişikliklerin toplumun kültürel yapısını, bireylerin bakış açısını değiştirdiği düşünülmektedir. Ayrıca geleneksel toplum yapısı içinde erkeklerin kendilerini daha güçlü hissettikleri ve bu gücü korumaya yönelik tutum sergiledikleri, aksine kadınların da bu durumdan hoşnut olmayarak değişme ve gelişme konusunda daha istekli oldukları düşünülmektedir (Yılmazçoban, 2010). Rol dağılımlarına bakıldığında kadın erkek arasındaki dengenin erkek lehine bozulduğu düşünüldüğünde kadınların eşitliği sağlama konusunda daha istekli olmaları normal karşılanmaktadır.

Çalışma grubunda yer alan kişilerin benliklerinin ayrımlaşma puanlarına bakıldığında erkeklerin benliklerinin ayrımlaşma düzeylerinin kadınlarınkinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Polat ve İlhan'ın (2018) evli çiftlerle yapmış olduğu araştırma, bu bulguyu desteklemektedir. Araştırmada erkeklerin benliklerinin ayrımlaşma düzeyleri kadınlarınkinden yüksek bulunmuştur. Ayrıca İspanya'da heteroseksüel çiftler ile yapılan bir çalışmada da erkeklerin benliklerinin ayrımlaşma düzeyleri, kadınlarınkinden yüksek bulunmuştur (Rodríguez-González ve diğerleri, 2016). Genel olarak erkeklerin daha çok bireyselliğe, kadınların ise daha çok birlikteliğe önem veren yapıda olması yönünde teşvik edildiği düşünüldüğünde ortaya çıkan bu sonuç şaşırtıcı bulunmamaktadır. Erkekler doğdukları andan itibaren aileden ve çevreden daha bağımsız, daha özgür yetiştirilmektedir. Aynı şekilde Türk toplumunun genelinde erkek çocuğa daha fazla önem verilmesi ve erkek çocuğun ailede daha çok değer görmesinin de bu durumda etkili olduğu düşünülmektedir. Hem ailede daha çok değer gören hem de bağımsızlığı daha çok desteklenen bir bireyin birliktelik ve bireysellik ihtiyacı karşılanmış olacak ve birey bu iki uç arasında daha az dengesizlik yaşamış olacaktır. Bu durumun bireylerin daha sağlıklı ilişkiler kurmasını ve benliklerinin ayrımlaşma düzeylerinin artmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Öte yandan Mert ve Çetiner (2018) tarafından üniversite öğrencilerinin

üniversite yaşamına uyumları ile benliklerinin ayrılaşma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmada kadınların ve erkeklerin benliğin ayrılaşması puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak Wong (2010) benliğin ayrılaşmasının çeşitli boyutlarında cinsiyete göre farklılıklar olduğunu; ancak genel benliğin ayrılaşması puanına bakıldığında cinsiyete göre farklılık olmadığını belirtmektedir.

Kişilerin eş seçme stratejileri incelendiğinde aile kurumu ve güven, sosyoekonomik düzey, dini ve siyasi benzerlik, çocuk bakımı ve aşk boyutlarına kadınların erkeklere kıyasla daha fazla önem verdiği görülmektedir. Erkeklerin ise fiziksel özellik ve bekâret boyutlarına kadınlara kıyasla daha fazla önem verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bu bulguların eş seçimi üzerine yapılan diğer araştırmalar ile tutarlı olduğu görülmektedir. Nitekim Ankara ve Konya’da üniversite öğrencilerinin eş tercihlerini araştırmak amacıyla yapılan bir çalışmada erkeklerin eş seçim sürecinde bekâret, ev işlerinde iyi olma, fiziksel çekicilik ve benzer dini inanç; kızların ise güvenilir olma, iyi maddi gelir, yüksek sosyal statü, zeki olma, eğitim seviyesinin benzerliği gibi özelliklere öncelik verdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Bacanlı, 2001). Bu konuda yapılan başka bir araştırmada da eş seçme sürecinde kadınların erkeklere göre aşka; erkeklerin ise kadınlara göre bekârete ve fiziksel özelliğe daha fazla önem verdikleri görülmektedir (Bozgeyikli ve Toprak, 2013). Ayrıca Schwarz ve Hassebrauck (2012) tarafından bireylerin eş adaylarına yönelik tutumlarının araştırıldığı bir çalışmada erkeklerin fiziksel çekiciliğe kadınlara kıyasla daha fazla önem verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Doğru’nun (2017) üniversite öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmada ise eş seçme sürecinde kadınların sosyoekonomik özelliklere ve aşka erkeklerden daha fazla, erkeklerin aile kurumu ve güvene ve fiziksel özelliğe kadınlardan daha fazla önem verdiği bulunmuştur. Evrimsel bakış açısını benimseyen araştırmacılar, eş seçim sürecinde erkeklerin fiziksel çekiciliğe; kadınların ise bağlılığa ve sosyoekonomik statüye daha fazla önem verdiğini savunmaktadırlar. Elde edilen bu bulgular eş seçim sürecine yönelik evrimsel bakış açısıyla da tutarlıdır (Cunningham ve Russell, 2004). Greitemeyer’in (2007) erkeklerin ve kadınların eş tercihlerindeki farklılıkları ele aldığı araştırmada erkeklerin düşük sosyoekonomik düzeydeki eşleri, kadınların ise yüksek sosyoekonomik düzeydeki eşleri tercih ettikleri görülmektedir. Buna göre kadınların yüksek sosyoekonomik düzeye erkeklere kıyasla daha fazla önem verdikleri söylenebilir.

Bireylerin karar verme süreçlerinde toplumsal yapıdan, kültürden, geleneklerden ve göreneklerden etkilendiği düşünülmektedir. Eş seçim sürecinin de kişiler için önemli bir karar verme süreci olduğu bilindiğine göre; bu süreçte kişilerin geleneklerden, toplumsal beklentilerden etkilendiği söylenebilir. Bu etkilenme durumu hemen hemen tüm toplumlarda varlığını sürdürmektedir (Kaya, 2002). Türk toplumunda kadınların erkeklere kıyasla daha geri planda tutulması, kadınların istihdam oranlarındaki düşüklük gibi nedenlerle ekonomik anlamda başkalarına daha fazla bağımlı oldukları söylenebilir. Kadınların eşlerini ekonomik açıdan güven veren kişilerden seçmek istemesinin eş tercihlerinde sosyoekonomik duruma daha fazla önem vermesinin bu durumun sonuçları arasında olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca toplum tarafından kadınlara evi çekip çevirme, aile ortamındaki düzeni sağlama konusunda da görevler atfedilmektedir. Nitekim bu durum, çoğunlukla “Yuvayı dışı kuş yapar.” atasözüyle toplumda yer bulmaktadır. Kadına yüklenen bu görev ve sorumluluk nedeniyle kadınların aile kurumuna ve bu kurumda güven ortamının oluşumuna erkeklere kıyasla daha fazla önem verdiği düşünülmektedir.

Eşler arasında farklılıkların çok olması, evlilik uyumunu azaltmakta ve evliliğin sürdürülmesi konusunda eşleri zor duruma sokabilmektedir. Ayrıca eşler arasındaki benzerliklerin fazla olmasının aileler arasındaki ilişkiyi de olumlu etkilediği düşünülmektedir (Doğru, 2017). Bu nedenle eşler arasında dini ve siyasi yönde benzerliklerin olmasının ilişkinin kalitesine olumlu katkı sağlayacağı söylenebilir. Ek olarak Türk toplumunun dini inanca verdiği önem düşünüldüğünde bu kıstas önemli görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular kadınların erkeklere kıyasla dini ve siyasi benzerlik boyutuna daha fazla önem verdiğini göstermektedir. Nitekim dindarlık ve eş seçimi üzerine yapılan bir araştırmada başka dinden biriyle evlenmeyi düşünmeyenlerin sayısı, düşünenlerin sayısından oldukça fazla bulunmuştur. Bireylerin farklı bir dinden, ırktan, mezhepten olmaya karşı önyargılarının olmasının bireylerin bu alanlarda benzer özelliklere sahip eşler seçmesine etki edeceği düşünülmektedir. Cinsiyete göre bir karşılaştırma yapıldığında ise erkeklerin başka dinden biriyle evlenme konusuna, kadınlara kıyasla daha olumlu baktıkları sonucuna ulaşılmıştır (Bener, 2011). Aileler tarafından erkeklerin yaptıkları seçimlerin, kadınların yaptıkları seçimler kadar sorgulanmadığı ya da erkeklerin yaptıkları seçimler konusunda ailelerin daha esnek, toleranslı davrandığı düşünüldüğünde; bu sonuç, Türk toplumunun genel tutumuna uygun bulunmaktadır.

Fiziksel özellik, genel olarak güzellik ya da çirkinlik olarak ifade bulsa da kadınların fiziksel olarak çekici algılanmasının kadının doğurganlığı, soyun devamını sağlamak açısından verimliliği hakkında erkeklere bilgi verdiği düşünülmektedir. Daha sağlıklı ve verimli bir soy devamlılığına erkeklerin daha fazla önem verdiği ve bu nedenle ortaya çıkan bu sonucun anlamlı olduğu düşünülmektedir. Kadınların ise yüksek sosyoekonomik durumu ve statüyü güç ve güvence olarak gördükleri, kendilerini güvence altına almak için eş seçim sürecinde sosyoekonomik duruma ya da sosyal statüye fiziksel özellikten daha fazla önem verdikleri düşünülmektedir. Bu durumda kadınların ve erkeklerin fiziksel özelliğe önem verme derecelerindeki bu farklılığın cinsiyetler arasındaki bu bakış açısı farklılığından kaynaklandığı söylenebilir.

Benlik kurguları değerlendirildiğinde ise kadınların ilişkisel benlik ve özerk ilişkisel benlik puanlarının erkeklerinkinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu noktada kadınların diğerleri ile ilişkilerinde daha ilişkisel olduğu, erkeklerin de tam tersine ilişkilerinde daha özerk olduğu söylenebilir. Başay'ın (2015) üniversite öğrencilerinin benlik yapıları üzerine yapmış olduğu araştırmada kadınların bireysellik puanları erkeklerinkinden daha yüksek, erkeklerin ise toplulukçuluk puanları daha yüksek çıkmıştır. Ortaya çıkan bu sonuç bireyselliği ön plana alan toplumsal değişimlerin ve gelişimlerin etkisi olarak yorumlanmıştır. Ek olarak katılımcıların ideal yaşamlarını düşünerek yani olmasını istedikleri şekilde cevap vermeleri sonucunda gerçeği yansıtmayan sonuçlar elde edilmiş olabileceği düşünülmektedir. Nitekim toplumun geneline bakıldığında kadın ya da erkek tüm insanların bireyselliğine vurgu yapılırsa da uygulamada böyle olmadığı düşünülmektedir.

5.1.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının, Benlik Kurgularının ve Eş Seçme Stratejilerinin Romantik İlişki Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan T Testi Sonuçlarının Tartışılması ve Yorumlanması

Araştırma kapsamında ele alınan bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait puan ortalamalarının kişilerin romantik ilişkisinin olup olmaması durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymaya yönelik yapılan bağımsız örneklem için t testi analizinde ise puanların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin

ayırmaşması, fiziksel özellik ve aşk değışkenlerinde anlamlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre romantik ilişkisi olan kişilerin romantik ilişkisi olmayan kişilere göre toplumsal cinsiyet rollerine yönelik daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları, benliklerinin ayırmaşma düzeylerinin daha yüksek olduğu ve eş seçim sürecinde aşka daha fazla önem verdikleri söylenebilmektedir. Ayrıca romantik ilişkisi olmayan kişilerin romantik ilişkisi olan kişilere kıyasla eş seçim sürecinde fiziksel özelliğe daha fazla önem verdiklerini söylemek mümkün olmaktadır.

Nitekim partneri olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin eş tercihlerini ortaya koymaya yönelik yapılan bir araştırmada benzer sonuçlara rastlanmıştır. Bu araştırmada partneri olmayan bireyler, partneri olan bireylere göre eş seçimlerini mantıkları ile yapacağını belirtmişlerdir (Çalışkan ve diğerleri, 2015). Romantik ilişkisi olan bireylerin, mantıkları ile duyguları arasında kaldıkları zamanlarda partnerleriyle aralarında var olan karşılıklı duygusal bağlılık nedeniyle karar verme sürecinde duygularının mantıktan daha baskın geldiği düşünülmektedir. Bu nedenle romantik ilişkisi olan bireylerin duygularının daha ön planda olduğu ve eş seçim sürecinde romantik ilişkisi olmayan bireylere göre duygulara ve aşka daha fazla önem verdiği söylenebilir. Ek olarak bahsi geçen bu araştırmada yer alan partneri olan ve olmayan öğrencilerin fiziksel çekicilik, gelir, eğitim düzeyi, meslek gibi eş seçim tercihlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Çalışkan ve diğerleri, 2015).

Ekşi ve diğerleri (2017) tarafından yapılan bir araştırmada eş seçme stratejilerinin boyutlarından olan aile kurumu ve güven ve fiziksel özellik değışkenlerinin duygusal ilişkiyi yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, bireylerin eş seçim sürecinde aile kurumuna ve güvene verdikleri önemin çok olması bireylerin duygusal ilişkiye girme olasılıklarını arttırmaktadır. Ek olarak fiziksel özelliğe verilen önemin çok olmasının duygusal ilişkiye girme olasılığını düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, romantik ilişkisi olmayan bireylerin romantik ilişkisi olan bireylere göre fiziksel özelliğe daha fazla önem vermesini açıklar niteliktedir. Bireylerin fiziksel özelliğe önem vererek seçim yapmalarının mükemmeli bulma çabalarının sonucunda daha fazla seçici oldukları ve bu nedenle de ideal eş adaylarını bulma konusunda zorlandıkları düşünülmektedir. Bir diğer ifadeyle bireylerin fiziksel özellikleri ön planda tutması sonucunda ideal partnerlerini bulmakta zorlanabilecekleri ve iki grup arasındaki farklılığın nedeninin fiziksel açıdan mükemmeli bulma arayışının olabileceği düşünülmektedir.

5.1.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum, Benliğin Ayrışması, Benlik Kurguları ve Eş Seçme Stratejileri Arasında Anlamli İlişki Olup Olmadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması ve Yorumlanması

Araştırma kapsamında ele alınan bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi yapılmıştır. Bu başlık altında korelasyon analizinden elde edilen sonuçlar tartışılacak ve yorumlanacaktır.

İlk olarak eş seçme stratejilerinden aile kurumu ve güven değişkeni incelenmiş; aile kurumu ve güven ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ve özerk benlik arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde, anlamlı bir ilişki görülmüştür. Ayrıca aile kurumu ve güven alt boyutunun ilişkisel benlik ve özerk ilişkisel benlik ile de olumlu yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada yer alan katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutuma sahip olduğu bilinmektedir. Bu durumda araştırmaya katılan bireylerin toplum tarafından kadına ve erkeğe atfedilen geleneksel rolleri benimsemediği, aksine kadın ve erkek arasındaki rol ve sorumlulukların daha eşit paylaşıldığı bir yaklaşımı benimsedikleri söylenebilir. Araştırmadan elde edilen bulguya göre toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum arttıkça; bireylerin eş adaylarında olmasını istedikleri aileye önem verme, eş adayının saygılı, dürüst, sadakatli olması gibi özelliklerin önem sırasının gerilediği söylenebilir. Nitekim Keldal'ın (2015) üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada erkeksilik ve kadınsılık ile aile kurumu ve güven boyutu arasında olumlu yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bahsi geçen araştırmada toplumsal cinsiyet rollerine yönelik yer alan ifadelerin geleneksel bakış açısını yansıttığı bilinmektedir. Bu durumda geleneksel olmayan bakış açısı ile aile kurumu ve güven boyutu arasında negatif yönlü bir ilişkinin olabileceği ve araştırma sonuçlarının birbirini desteklediği düşünülmektedir.

Ek olarak benlik kurgusunun bireyin kendisine ve çevresine yönelik algısı doğrultusunda şekillendiği ve bu algının bireycilik ya da toplulukçuluk kavramlarıyla açıklandığı bilinmektedir (Kağıtçıbaşı, 2013). Bireyciliğin aile ve toplum ile kurulan bağların gevşek bir yapıda olduğu sosyal çevreyi, toplulukçuluğun ise bireylerin bir gruba sıkı bağlarla

bağlı olduğu sosyal çevreyi ifade ettiği belirtilmektedir (Hofstede, 1980). Toplulukçu kültürlerde kişiler arasında güçlü bağların olmasının yanında, sadakat ve güven de ön planda olmaktadır. Bireyciliğin baskın olduğu kültürlerde özerk benlik yapısına, toplulukçuluğun baskın olduğu kültürlerde de ilişkisel ve özerk ilişkisel benlik yapılarına daha sık rastlanacağı da bilinmektedir. Bu nedenle özerk benlik kurgusuna sahip bir bireyin aile bağlarına, kişilerarası ilişkilere, çevresine verdiği önemin daha az olması; ilişkisel ya da özerk ilişkisel benlik kurgusuna sahip bir bireyin de aile bağlarına ya da kişilerarası ilişkilere verdiği önemin daha çok olması beklenmektedir.

Eş seçme stratejilerinden sosyoekonomik durum alt boyutu ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiye bakıldığında; sosyoekonomik durum ile benliğin ayrılaşması arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Sosyoekonomik durum alt boyutu; eş adayının saygın, statüsü yüksek bir mesleğe sahip olması, gelir düzeyinin yüksek olması ve sosyal güvence sağlaması özelliklerini içermektedir. Araştırmadan elde edilen bulguya göre bireylerin benliklerinin ayrılaşma düzeyi arttıkça, eş seçim sürecinde sosyoekonomik duruma önem verme derecelerinin azalacağı söylenebilir.

Benliğin ayrılaşması kavramı, bireylerin birliktelik ve bireysellik ihtiyaçlarını dengeli bir şekilde karşılamaları ve bunun sonucunda duyguları ile düşünceleri arasında ayırım yapmaları, düşüncelerini ön planda tutarak karar vermeleri ile ilişkilendirilmektedir (Nichols, 2013). Benliğin ayrılaşma düzeyinin düşük olmasının sonuçlarından bir tanesi, ailedeki ya da çevredeki bireylerle fazla kaynaşma olmaktadır. Bu durumda ise bireyin bağımsızlığından söz etmek mümkün olmamaktadır. Hayatı boyunca sürekli birileriyle fazla kaynaşmış, her alanda başkalarının desteğine ihtiyaç duyan bir bireyin eş seçim sürecinin de bu durumdan etkileneceği düşünülmektedir. Maddi ve manevi her konuda destek görmeye alışmış bir bireyin evliliğinde de eşinden destek bekleyeceği düşünülmektedir. Benliğin ayrılaşma düzeyi düşük olan bir bireyin yakınlarındaki kişilerin sosyal statüsünden ya da kendisine sosyal güvence sağlamak için gelirinden fayda sağlayabileceği düşünülmektedir. Başka bir ifadeyle karşısındaki kişiyle fazla kaynaştığı için karşısındaki kişilerin olumlu özellikleri ile mutlu olabileceği; bu nedenle benliklerinin ayrılaşma düzeyleri düşük olan bireylerin sosyoekonomik açıdan yüksek statüye sahip eş seçiminde bulunmak istemiş olabilecekleri düşünülmektedir.

Eş seçme stratejilerinden dini ve siyasi benzerlik boyutu ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinde ise dini ve siyasi benzerlik ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin ayrımlaşması, özerk benlik, özerk ilişkisel benlik değişkenleri arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Bireylerin evlenecekleri kişilerle aralarında hem siyasi hem de dini yönden aşırı farklılıkların olmasının evlilik uyumunu bozabileceği belirtilmektedir (Başay, 2015). Bu durumda eş seçim sürecinde dikkate alınması gereken kriterlerden biri de dini ve siyasi yönden benzerliklerin olmasıdır.

Eş seçimine yönelik yapılan pek çok araştırmada bireylerin eş seçim sürecinde dini ve siyasi benzerlik özelliğini dikkate aldığı görülmüştür (Bacanlı, 2001; Buss, 1989; Sprecher ve diğerleri, 1994). Ayrıca Bener'in (2011) dindarlık ve eş seçimi arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada bireylerin eş seçim sürecinde dindarlığa önem verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Dindarlığın ya da dini benzerlik arayışının toplumun dine yönelik algısından etkilendiği düşünülmektedir (Başay, 2015). Bu noktada dini ve siyasi benzerlik boyutu ile bireylerin toplum ve kültür aracılığıyla geliştirdiği toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumları ve benlik yapıları ile ilişkili olması beklendiği karşılanmaktadır. Özellikle ailelerin evlilikte yaşanması olası çatışmaları azaltmak için çocuklarını kendi aile yapılarına ya da inançlarına uygun eşlerle evlenmeleri konusunda yönlendirdikleri bilinmektedir. Bireylerin eş seçim sürecinde son kararı kimin vereceğine yönelik tutumunun ise benliklerinin ayrımlaşma düzeylerinden etkileneceği düşünülmektedir. Nitekim bireylerin karar sürecinde daha bağımsız olmalarının, kendi düşüncelerini ve isteklerini ön plana alıp almamalarının da benlik yapılarıyla ilişkilendirilebileceği düşünülmektedir. Benliğin ayrımlaşma düzeyi yüksek ve özerk benlik yapısına sahip bir bireyin, kendi isteklerini ön planda tutma ihtimalinin daha yüksek olacağı söylenebilir. Dolayısıyla bu özelliklere sahip bir birey, ailesinin benzer özelliklere sahip eş seçmesi konusundaki baskılarına da daha dirençli olacaktır.

Eş seçme stratejilerinden fiziksel özellik boyutu ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiye bakıldığında; fiziksel özellik ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki bulunmuştur. Genel olarak eş seçimi ile ilgili araştırmalarda erkeklerin fiziksel özellik boyutuna kadınlardan daha fazla önem verdiği sonucuna ulaşılmıştır (Bacanlı, 2001; Bozgeyikli ve Toprak, 2013; Buunk ve diğerleri, 2002; Schwarz ve Hassebrauck, 2012; Sprecher ve diğerleri, 1994;

Todosijeviç ve diğeri, 2003). Nitekim bu bulgu yapılan araştırma ile de desteklenmektedir.

Bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumlarının eş seçim tercihlerini etkilediği bilinmektedir. Kadınlara ev işi, çocuk bakımı gibi; erkeklere ise evi geçindirmek, aile bireylerinin güvenliğini sağlamak gibi sorumlulukların atfedildiği bir toplumda kadınların ve erkeklerin evlenecekleri kişiden beklentilerinin farklı olmasının kaçınılmaz olduğu düşünülmektedir. Geleneksel bakış açısına sahip bir kadının eş seçim sürecinde statüye, maddiyata, güce; erkeğin ise fiziksel görünümüne, ev işlerini yapmaya, çocuk bakımına daha fazla önem vermesi beklenmektedir. Çalışma grubunun toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutuma sahip olmaları sonucunda, eş seçim sürecinde geleneksel bakış açısına sahip bireylere göre farklı özelliklere öncelik verecekleri düşünülmektedir. Örneğin; eşinin de çalışması, para kazanması gerektiğini düşünen ve eşini bu konuda destekleyecek eşitlikçi bakış açısına sahip bir erkeğin eş adayı tercihindeki öncelikleri daha farklı olacaktır. Bu örnekte olduğu gibi daha eşitlikçi özellikler ön plana çıktıkça fiziksel özelliğe önem vermek gibi geleneksel bakış açısına ait özelliklerin daha geri planda olacağı düşünülmektedir.

Sibley ve Overall (2011) tarafından çelişkili cinsiyetçiliğin ve cinsiyetin eş seçim tercihlerine etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan bir araştırmadan elde edilen bulgular da bu düşünceyi desteklemektedir. Araştırmaya göre kadınlar eş adaylarının yüksek gelire, erkekler fiziksel çekiciliğine önem vermektedir. Kadınların yüksek gelire verdikleri önem koruma ve güvence sağlama, erkeklerin fiziksel çekiciliğe verdikleri önem ise baskınlık ve belirleyici statüde olma isteği ile açıklanmaktadır. Kadınların erkekleri gelir kaynağı olarak görmesi ve erkeklerin görünüme önem vermesi nedeniyle kendilerini bu doğrultuda daha iyi görünüme kavuşturma çabalarının geleneksel bakış açısını pekiştirdiği savunulmaktadır. Bu noktada bireylerin sahip oldukları toplumsal bakış açısı ile eş tercihlerinin birbirlerini karşılıklı olarak etkilediğini söylemek mümkün olmaktadır.

Eş seçme stratejilerinden bekâret alt boyutu dikkate alındığında ise bekâret ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum arasında olumsuz yönde, orta düzeyde, anlamlı; benliğin ayrılaşması, özerk benlik ve özerk ilişkisel benlik arasında ise olumsuz yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dini inanç benzerliğinde ya da fiziksel özellikte olduğu gibi bakir/bakire olma özelliğinin de toplumsal normlardan

etkilenecek tercih edildiği düşünölmektedir. Bekâret boyutu da diğerk değişkenler gibi eş adayında olması istenen özellikler listesinde yer almakta ve yurtiçi alan yazındaki benzer çalışmalarda sıklıkla yer almaktadır (Bacanlı, 2001; Bozgeyikli ve Toprak, 2013; Keldal, 2015; Yıldırım, 2016). Yurtdışı alan yazın incelendiğinde ise bakir\bakire olmaya yönelik bir tercihe rastlanmamıştır, kültür farklılığının bu durum üzerinde etkili olduğu düşünölmektedir.

Bakir\bakire olma özelliğine geleneksel bakış açısına sahip bir bireyin daha fazla önem vermesi beklenmektedir. Nitekim Keldal'ın (2015) toplumsal cinsiyet rolleri ile eş seçme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada, kadınsılık ve erkeksilik ile bekâret alt boyutu arasında düşük düzeyde, pozitif, anlamlı ilişki olduğu görölmüştür. Bu araştırmada yer alan çalışma grubunun toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutuma sahip olduğu bilindiğine göre, iki araştırmadan elde edilen bulguların birbiriyle tutarlı olduğunu söylemek mümkün olmaktadır. Ek olarak birey; toplum tarafından bireye atfedilen normların, sorumlulukların ne derece uygulamaya konulacağına kişisel değerlendirmeleri sonucunda karar vermektedir. Karar sürecinde bireylerin benliklerinin ayrımlaşma düzeylerinin ve benlik kurgularının etki edeceği düşünölmektedir. Benliğinin ayrımlaşma düzeyi yüksek olan ya da özerk benlik kurgusuna sahip olan bir bireyin, toplum tarafından atfedilen normları ve sorumlulukları daha az benimseyeceği düşünölmektedir.

Eş seçme stratejilerinden çocuk bakımı değişkeni ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinde ise çocuk bakımı ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin ayrımlaşması ve özerk benlik arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki olduğu görölmektedir. Geleneksel bakış açısına sahip bireylerin rolleri toplumsal cinsiyet algısına göre paylaşımları normal karşılanmaktadır; ancak kadınların iş hayatına atılmalarının, özellikle ev işlerindeki sorumlulukların eşler arasında paylaşılması ve eşler arası dayanışmanın artması gerekliliğini beraberinde getirdiği belirtilmektedir (Efe, 2013). Değişen toplum yapısı ile birlikte bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik geleneksel tutumlarının eşitlikçi bakış açısıyla yer değiştirmeye başladığı söylenebilir. Bu noktada sadece kadına yüklenen çocuğa bakma sorumluluğunun kadın erkek arasında paylaşılmaya başlandığı düşünölmektedir. Öte yandan bireylerin benliklerinin ayrımlaşma düzeylerinin yüksek olmasının ya da özerk benlik kurgusuna sahip olmalarının geleneksel bakış açısından eşitlikçi bakış açısına geçiş sürecini hızlandıracağı düşünölmektedir. Nitekim bireylerin özerklik dereceleri ile

toplumun genelinden, toplumsal normlardan farklı düşünebilmeleri ve davranmaları arasında doğru orantı olduğu bilinmektedir.

Chen, Fiske ve Lee (2009) yapmış oldukları bir araştırmada Çinli bireylerin ev merkezli eşleri tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Buna göre kadınlar kendilerine gelir sağlayacak erkekleri eş olarak tercih ederken erkekler de erkek egemenliğini sürdürecektir, ev işlerini yapacak kadınları eş olarak tercih etmektedirler. Öte yandan Amerikalı bireyler de düşünceli eşleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Çin'in toplulukçu, Amerika'nın ise bireyselliği ön plana alan kültürel yapısı göz önüne alındığında bireylerin eş tercihlerinin içinde buldukları kültürün etkisiyle farklılaştığını söylemek mümkündür. Bu durumda bireylerin toplum içinde kendilerini nasıl algıladıkları ile eş tercihleri arasında bağlantı olduğunu düşünülmektedir.

Son olarak eş seçme stratejilerinden aşk alt boyutu ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinde; aşk ile ilişkisel benlik ve özerk ilişkisel benlik arasında olumlu yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan aşk ile özerk benlik arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Bu durumda bireylerin ilişkisel ya da özerk-ilişkisel benlik kurgusuna sahip olmasının eş seçim sürecinde aşk boyutuna verilen önemi arttıracak, aksine özerk benlik kurgusuna sahip olmasının ise aşk boyutuna verilen önemi azaltacağı söylenebilir.

İlişkisel benlik yapısı, kişinin diğerleri ile arasındaki bağın fazla olduğu, kişilerarası farklılaşmanın az olduğu bir durumu ifade ederken özerk benlik yapısı ise bireyin kendi duygu ve düşüncelerini ön plana alarak, başkalarıyla kurulan bağın daha az olduğu bir durumu ifade etmektedir (Markus ve Kitayama, 1991). Özerk-ilişkisel benlik kurgusu ise bireyin ilişki içinde olduğu gruba ya da kişiye göre tepkilerini ayarladığı bir durumu ifade etmektedir. Bu durumda özerk benlik kurgusuna sahip bir bireyin başka birine duygusal açıdan bağlanmasının zor olacağı, aksine ilişkisel benlik kurgusuna sahip bir bireyin ise karşısındaki kişiye daha kolay bağlanacağı; ek olarak başkaları ile bağ kurma ihtiyacı hisseden bir bireyin ilişki kurmak istediği kişilerde de bu özelliğin olmasını isteyeceği düşünülmektedir. Aşkın da duygusal bağlılığı içerdiği bilindiğine göre, bireylerin benlik kurgularının eş seçim stratejilerinden olan aşk boyutunu etkilediği düşünülmektedir.

Araştırmada toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin ayrımlaşması ve benlik kurgusunun alt boyutları olan özerk benlik, ilişkisel benlik ve özerk-ilişkisel benlik değişkenlerinin eş seçme stratejilerinden olan aile kurumu ve güven,

sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, fiziksel özellik, bekâret, çocuk bakımı ve aşk değişkenlerini ne derece yordadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda aralarında anlamlı ilişki olduğu görülen bağımlı ve bağımsız değişkenlerle çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan bu analize ait bulgular bu bölümde tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Aile Kurumu ve Güveni Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucunun Tartışılması ve Yorumlanması

İlk olarak eş seçme stratejilerinden olan aile kurumu ve güven alt boyutu ele alınmıştır. Yapılan analiz sonucunda, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun ve özerk-ilişkisel benliğin aile kurumu ve güven stratejisinin anlamlı birer yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aile kurumu ve güven boyutu; bireylerin eş adaylarına yönelik dürüst, güvenilir, sadık, saygılı olması ve aile olmaya önem vermesi, anne babaya saygı duyması gibi beklentilerini içermektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutuma sahip olan katılımcılar; ilişkilerinde görmek istedikleri kadın erkek eşitliğini, bahsi geçen bu olumlu özellikleri taşıyan eşlerle evlenerek yakalayabileceklerini düşünmüş olabilirler.

Başay'ın (2015) üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada bireylerin eş adayında aradıkları özellikler listelenmiş ve evlenecekleri kişinin aile bağlarına önem veriyor olması özelliğinin dördüncü sırada yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Aile kurumu ve güven alt boyutunun bu özelliği içinde barındırdığı düşünülmektedir. Ayrıca bireylerin aile bağlarına verdikleri önemin ya da aile kurumuna yükledikleri anlamın yetiştiriliş tarzı, içinde yaşanılan kültür, sahip olunan tutumlar, kişinin kendisine ve çevresine yönelik algısı gibi pek çok unsurdan etkilendiği düşünülmektedir. Bu doğrultuda toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun ve özerk-ilişkisel benlik yapısının aile kurumu ve güven boyutunu yordaması şaşırtıcı bulunmamıştır.

5.1.5. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Sosyoekonomik Durumu

Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucunun Tartışılması ve Yorumlanması

Eş seçme stratejilerinden sosyoekonomik durum boyutunu yordayan değişkenler incelendiğinde, sadece benliğin ayrımlaşması ile sosyoekonomik durum arasında ilişki olduğu ve bireylerin benliklerinin ayrımlaşma düzeylerinin sosyoekonomik durumu anlamlı yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda bireylerin eş seçim sürecinde eş adaylarının sosyoekonomik durumlarına önem vermesinin benliklerinin ayrımlaşma düzeyleri ile açıklanabileceği söylenebilir. Ek olarak bu iki değişken arasındaki ilişki olumsuz yönlü olarak bulunmuştur. Bu durumda benliklerinin ayrımlaşma düzeyleri düşük olan bireylerin, eş seçim sürecinde eş adaylarının yüksek gelire ya da statüye sahip olmalarına daha fazla önem verdikleri söylenebilir.

Benliklerinin farklılaşma düzeyi düşük olan bireyler duyguları ile hareket ederler ve diğerleri ile kaynaşma dereceleri çok yüksektir (Dokur ve Profeta, 2006). Diğerleri ile fazla kaynaşan bireyin çevresi ile olması gerekenden fazla bağ kuracağı ve hatta başkalarıyla onlara bağımlı yaşamaya kadar varan ilişkiler kuracağı düşünülmektedir. Özellikle aile içi ilişkiler açısından değerlendirildiğinde; bağımsızlığını kazanamamış, kendine yönelik algısını yalnızca içinde bulunduğu çevre ile sınırlandıran bir bireyin hemen hemen her yönden dışsal desteğe ihtiyaç duyacağı söylenebilir. Bu dışsal destek duygusal, manevi yönde olabileceği gibi maddi yönde de olabilir. Evlenmeden önce ailesinden manevi ya da maddi destek görmeye alışmış ya da destek görmeden hayatını devam ettirme konusunda sıkıntı yaşayacak bir bireyin evleneceği kişiyi seçerken kendisine gelen bu yardımları sürdürüp sürdüremeyeceğini değerlendireceği düşünülmektedir. Araştırmadan elde edilen bu bulgu da bu düşünceyi destekler nitelik taşımaktadır.

Prakash ve Singh (2014) tarafından Hindistan'daki bireylerin eş tercihlerini incelemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Yapılan bu araştırmada Hindistan'da bireylerin eşlerini ailelerinin seçtiği; ancak bu durumun medya, eğitim ve modern hayata geçişin etkisiyle eş seçim sürecinde ailenin etkisinin azaldığı, bireylerin kendi tercihlerine göre eş seçtikleri sonucuna ulaşılmıştır. Günümüzde kadınların ve erkeklerin eş seçim sürecinde sosyoekonomik durum, güvenilir olma, zekâ ve fiziksel görünüş gibi özelliklere yönelik kendi isteklerini dikkate alma oranının arttığı belirtilmektedir. Öte yandan evli erkeklerin eşlerinin sosyoekonomik düzeylerine, kadınların ise benzer eğitim seviyesine

verdikleri önemde artış olurken kadınların sosyoekonomik benzerlik ve istikrar arayışında da azalma olduğu gözlenmiştir. Bu durumda bireylerin ailelerinden ayrımlaşarak kendi kararlarını verdikleri ve bu ayrımlaşmanın başta sosyoekonomik durum boyutu olmak üzere eş tercihlerine etki ettiğini söylemek mümkün olmaktadır.

5.1.6. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrımlaşmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Dini ve Siyasi Benzerliği Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucunun Tartışılması ve Yorumlanması

Eş seçme stratejilerinden dini ve siyasi benzerlik boyutunu yordayan değişkenlere bakıldığında özerk benlik ve özerk ilişkisel benlik ile dini ve siyasi benzerlik arasında var olan ilişkinin anlamsız hale geldiği görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre; toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin ayrımlaşması ve ilişkisel benlik eş seçme stratejilerinden olan dini ve siyasi benzerliği yordamaktadır.

Üniversite öğrencilerine yönelik potansiyel eşlerinin aynı politik görüşe sahip olmasını isteyenler ve aynı görüşte olmasının kendileri için önemli olmadığını belirtenler arasındaki tercih farkını ortaya koymaya yönelik bir araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmaya göre eş adayının politik görüşü benimle aynı olmalı diyen grubun kadın erkek eşitliğine inanıyor olma özelliğine, eş adayının politik görüşünün benimle aynı olması benim için önemli değil diyen gruba göre daha fazla önem verdiği görülmektedir (Efe, 2013). Eş adayında kadın erkek eşitliğine inanma özelliği arayan bir bireyin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutuma sahip olması beklenmektedir. Bu noktada toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun bireylerin eşler arasında siyasi yönden benzer özelliklere sahip olunması konusundaki tercihlerini etkilediği söylenebilir.

Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin ayrımlaşması ve ilişkisel benlik değişkenleri, bireylerin çevresi ile etkileşimleri ve bu doğrultuda kendilerini nasıl gördükleri ile ilişkilendirilebilir. Bir başka ifade ile bu değişkenlerin bir toplulukta yer alma ile ilişkilendirilebileceği düşünülmektedir. Öte yandan bireyler arasında ortak ya da benzer özelliklerin olmasının ilişkileri, kişiler arasındaki bağları güçlendireceği ve bu sayede çatışmaları azaltacağı düşünülmektedir. Ailenin de toplumun en küçük birimi

olduğu bilindiğine göre, eşler arasındaki benzer özelliklerin çok olmasının eşler arasındaki uyumu arttıracığına inanılmaktadır.

5.1.7. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Fiziksel Özelliği Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucunun Tartışılması ve Yorumlanması

Eş seçme stratejilerinden fiziksel özellik boyutunu yordayan değişkenlere bakılmış; fiziksel özelliğin sadece toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum değişkeni ile arasında ilişki olduğu görülmüş ve regresyon analizine bu iki değişkenle devam edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun bireylerin eş seçim sürecinde fiziksel özelliğe verdikleri önemi etkilediği görülmektedir.

Durmazkul (1991), kızların ve erkeklerin cinsiyet rollerine yönelik bakış açılarının bireylerin eş tercihlerini etkileyeceğini belirtmiştir. Öte yandan eş seçim sürecinde erkeklerin fiziksel özelliğe, kadınların ise sosyoekonomik statüye karşı cinslerine göre daha fazla önem verdiği söylenebilmektedir (Bacanlı, 2001; Bozgeyikli ve Toprak, 2013; Buunk ve diğerleri, 2002; Todosijeviç ve diğerleri, 2003). Bu durumda toplumsal cinsiyet rollerine yönelik geleneksel bakış açısına sahip bir kadının, evleneceği kişinin kendisine sosyal güvence sağlayacak birisi olmasını istemesi beklenmektedir. Geleneksel bakış açısına sahip bir kadının herhangi bir işte çalışmayıp kendine sadece ev işleri ve çocuk bakımı gibi sorumluluklar yüklemesi sonucunda, aile içinde evi geçindirecek konumda olan da erkek olmaktadır. Kadınlar ve erkekler arasındaki bakış açısı farklılığı nedeniyle bireylerin eş seçme stratejilerinden olan fiziksel özellik tercihlerinin de farklılık göstereceği düşünülmektedir. Bir diğer deyişle kadınlar geleneksel bakış açıları nedeniyle sosyal statüye yönelik tercihte bulduklarında fiziksel özellik tercihleri daha geri planda kalmaktadır. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumların eş seçme stratejilerinden olan fiziksel özelliğe verilen önemin derecesini etkilediği düşünülmektedir.

Öte yandan sosyoekonomik statünün ve toplumsal cinsiyet rollerinin bireylerin kısa vadeli eş seçimine etkisini sosyoekonomik kuram çerçevesinde ele alan bir araştırmada, erkeklerin sosyoekonomik seviyelerinin ve cinsiyet rollerinin eşlerinin fiziksel

çekiciliğine verdikleri önemi anlamlı şekilde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde kadınların cinsiyet rollerinin de eşlerinin fiziksel çekiciliğine verdikleri önemi anlamlı olarak etkilemediği görülmektedir (March ve Grieve, 2016). Aynı şekilde Cunningham ve Russell (2004) tarafından yapılan araştırmada toplumsal cinsiyetin eş seçim sürecinde fiziksel çekiciliğe verilen önemi etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Ele alınan kadınsılık ve erkeksilik cinsiyet rolleri geleneksel tutum, androjen cinsiyet rolü ise eşitlikçi tutum olarak değerlendirildiğinde cinsiyet rollerine yönelik tutumun fiziksel çekicilik boyutunu etkilemediği söylenebilir.

5.1.8. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Bekâreti Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucunun Tartışılması ve Yorumlanması

Eş seçme stratejilerinden olan bekâret boyutunu yordayan değişkenlere bakıldığında ise bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumlarının, özerk ve özerk-ilişkisel benlik yapısına sahip olmalarının bekâret konusunda eş adaylarında aradıkları özellikleri etkilediği söylenebilir. Kılıç ve diğerlerine (2007) göre bireylerin çocukluk yıllarından itibaren model aldıkları kişiler, toplumda konuşulan ve toplum tarafından oluşturulan normlar eş seçim sürecinde etkili olmaktadır. Ek olarak Türk toplumunun genelinde, özellikle önceki nesillerde evlilik öncesi cinsel ilişkinin hoş karşılanmadığı bilinmektedir. Toplumsal normların kuşaktan kuşağa aktarıldığı bilinmekle beraber, toplumun bakir/bakire olmaya yönelik normunun olduğu da söylenebilir. Geleneksel bakış açısına sahip bireylerin toplum tarafından belirlenen kurallara uyma eğilimi gösterdikleri; aksine daha modern ve yenilikçi bakış açısına sahip bireylerin ise bu kuralları sorgulayarak, kendi değerlerine öncelik vererek hareket ettikleri düşünülmektedir. Bireylerin kendi değerlerine öncelik vererek karar vermeleri noktasında ise bireylerin özerk ya da özerk-ilişkisel benlik kurgularının devreye girdiği söylenebilir. Tüm bu düşünceler sonucunda bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumlarının ve özerk ya da özerk-ilişkisel benlik kurgularının eş adayının bakir/bakire olması konusundaki önceliklerini etkilediği, bu özelliklere sahip bireylerin bekâret boyutunu çok önemli görmedikleri söylenebilir.

Buss (1989) tarafından otuz yedi kültürde eş seçim sürecine evrimsel bakış açısını test etmek için bir araştırma yapılmıştır. Yapılan bu araştırmada ele alınan boyutlardan bir tanesi bekârettir. Eş seçim sürecinde bekârete verilen önemin kültürler arası farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre Çin, Hindistan, Endonezya, İran, Tayvan gibi Asya ülkelerinde eş adayının bakir/bakire olma özelliğine fazla önem verildiği; aksine İsveç, Norveç, Finlandiya, Hollanda, Almanya, Fransa gibi Batı ülkelerinde ise eş adayının bakir/bakire olmasının önemsiz olduğu bilinmektedir. Ek olarak Batı kültüründe aile içi ilişkilerde bağımsızlığın, Doğu kültüründe ise bireyler arası bağlılığın ön planda tutulduğu söylenebilir (Kağıtçıbaşı, 1996). Bireyler içinde buldukları kültürün etkisiyle benlik kurgularını oluşturmaktadırlar. Eş seçim tercihlerinde bekâret boyutunda görülen kültürel farklılığın bireylerin benlik kurguları ile ilişkilendirilebileceği düşünülmektedir.

5.1.9. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrışmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Çocuk Bakımını Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucunun Tartışılması ve Yorumlanması

Eş seçme stratejilerinden olan çocuk bakımı boyutunu yordayan değişkenler incelendiğinde; özerk benlik ile çocuk bakımı arasında var olan ilişkinin anlamsızlaştığı, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ve benliğin ayrışmasının ise çocuk bakımını anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Toplum, kadına ve erkeğe belli başlı rol ve sorumlulukları yüklemekte ve sosyalleşme sürecinde bu rol ve sorumlulukları yerine getirmeleri için bireyleri yönlendirmektedir. Yönlendirmeye maruz kalan birey, cinsiyetine uygun rol ve sorumlulukları zaman içinde benimser ve ona uygun davranmaya başlar (Gök, 2013). Çocuk bakımı, kadınlara yüklenen sorumluluklara örnek verilebilir. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik geleneksel tutuma sahip bir birey, çocuk bakımının sadece kadının sorumluluğunda olduğunu düşünerek çocuğu ile ilgilenmezken aksine eşitlikçi tutuma sahip birey, sorumluluğun hem kadına hem erkeğe ait olduğunu bilir ve sorumluluğu paylaşır. Araştırmanın çalışma grubunun toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutuma sahip olduğu bilindiğine göre eş seçim sürecinde kadınların çocuk bakımı boyutuna erkeklere kıyasla daha fazla önem vermesi beklenmektedir. Nitekim araştırmadan elde edilen bulgular, bu beklentiyi karşılamaktadır.

Sosyal rol kuramı, toplum tarafından var edilen hiyerarşik yapı ve cinsiyete dayalı iş bölümü nedeniyle rol dağılımlarında farklılıklar olduğunu savunmaktadır. Bu kurama göre bireyler, cinsiyetlerine atfedilen rolleri ve sorumlulukları yerine getirmek için uygun faaliyetlere yönelmektedirler (Eagly ve diğerleri, 2000). Buna göre kadınlar evde, işte düzeni devam ettirmekle görevlendirilmiştir (Helgeson, 2012). Öte yandan geleneksel tutuma sahip bireylerin bu rol ve sorumlulukları benimsedikleri bilinmektedir. Bu durumda geleneksel bakış açısına sahip bir kadının ev işleri, çocuk bakımı gibi sorumlulukları üstleneceği; aksine eşitlikçi tutuma sahip bir kadının ise bu sorumlulukları eşiyile paylaşmak isteyeceği düşünülmektedir. Çocuk bakımının toplum tarafından kadına atfedilen bir sorumluluk olması nedeniyle toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumdan etkilenmesi normal karşılanmaktadır. Nitekim Johannesen-Schmidt ve Eagly (2002) tarafından geleneksel cinsiyet rollerini benimsemenin eş adayında olması istenen özelliklere etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan araştırmada erkeklerin ve kadınların tercihlerinde farklılaşmanın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre geleneksel rolleri benimseyen erkeklerin daha genç ve daha geleneksel kadınları, kadınların ise daha iyi kazancı olan ve daha geleneksel erkekleri eş olarak tercih ettikleri görülmektedir.

Ek olarak bireylerin benliklerinin ayrılaşma düzeyleri ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumları arasında olumlu yönde, anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Ayrılaşma düzeyinin yüksek olmasının toplumsal normların içselleştirilmesine olumsuz yönde etki ettiği düşünülmekte ve elde edilen bu bulgu anlamlı olarak yorumlanmaktadır.

5.1.10. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumun, Benliğin Ayrılaşmasının ve Benlik Kurgularının Eş Seçme Stratejilerinden Olan Aşk Yordayıp Yordamadığını Ortaya Koymaya Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonucunun Tartışılması ve Yorumlanması

Son olarak eş seçme stratejilerinden aşk boyutunu yordayan değişkenlere bakıldığında özerk benlik ve özerk-ilişkisel benlik ile aşk arasındaki ilişkinin anlamsız hale geldiği ve sadece ilişkisel benliğin aşk değişkenini yordadığı görülmektedir. Başay'ın (2015) benlik yapıları ve eş seçim tercihleri üzerine yapmış olduğu çalışmada bireyci ve ilişkisel benlik yapısına sahip olan bireylerin, toplulukçu benlik yapısına sahip olanlara kıyasla aşk

boyutuna daha fazla önem verdikleri görülmektedir. Buna göre ikili ilişkilere daha fazla önem veren bireylerin aşk boyutuna daha fazla önem verdikleri söylenebilir. İlişkisel benlik, diğerleriyle kurulan ilişkide kişiler arası bağılılığın çok olduğu bir yapıyı ifade etmektedir (Markus ve Kitayama, 1991). Bu durumda ilişkisel benlik kurgusuna sahip bireylerin aşk boyutuna daha fazla önem verecekleri ve eş seçimlerinin bu doğrultuda şekilleneceği düşünülmektedir.

5.2. Sonuçlar

Araştırmada beliren yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumlarının, benliğin ayrılaşmasının, benlik kurgularından özerk benliğin, ilişkisel benliğin ve özerk-ilişkisel benliğin; eş seçme stratejilerinden olan aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, fiziksel özellik, bekâret, çocuk bakımı ve aşk üzerinde bir etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Ek olarak beliren yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumlarının, benliklerinin ayrılaşmasının, benlik kurgularının ve eş seçme stratejilerinin, cinsiyetlerine ve ilişki durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

- Bağımsız ve bağımlı değişkenlerin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun, benliğin ayrılaşmasının, eş seçme stratejilerinin, ilişkisel benliğin ve özerk-ilişkisel benliğin cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre kadınların, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumlarının erkeklere kıyasla daha eşitlikçi olduğu; eş seçme sürecinde aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, çocuk bakımı ve aşk boyutlarına erkeklerden daha fazla önem verdikleri; ayrıca erkeklere kıyasla ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurgusuna daha fazla sahip oldukları görülmektedir. Ek olarak erkeklerin benliklerinin ayrılaşma düzeylerinin daha fazla olduğu; eş seçim sürecinde fiziksel özellik ve bekâret boyutlarına kadınlara kıyasla daha fazla önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmada ele alınan değişkenlerin bireylerin ilişki durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında ise romantik ilişkisi olanların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumlarının romantik ilişkisi olmayan bireylere göre

daha eşitlikçi olduğu ve eş seçim sürecinde aşk boyutuna daha fazla önem verdikleri; romantik ilişkisi olmayan bireylerin ise eş seçim sürecinde fiziksel özellik boyutuna olanlara göre daha fazla önem verdikleri görülmektedir.

Araştırma kapsamında ele alınan bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinde;

- Eş seçme stratejilerinden olan aile kurumu ve güven ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum ve özerk benlik arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki; ilişkisel benlik ve özerk-ilişkisel benlik arasında ise olumlu yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Eş seçme stratejilerinden olan sosyoekonomik durum ile benliğin ayrımlaşması arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Eş seçme stratejilerinden olan dini ve siyasi benzerlik ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin ayrımlaşması, özerk benlik ve özerk-ilişkisel benlik arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde, anlamlı; ilişkisel benlik arasında ise olumlu yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Eş seçme stratejilerinden olan fiziksel özellik ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Eş seçme stratejilerinden olan bekâret ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum arasında olumsuz yönde, orta düzeyde, anlamlı; benliğin ayrımlaşması, özerk benlik ve özerk-ilişkisel benlik arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Eş seçme stratejilerinden olan çocuk bakımı ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin ayrımlaşması ve özerk benlik arasında olumsuz yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Eş seçme stratejilerinden olan aşk ile ilişkisel benlik ve özerk ilişkisel benlik arasında olumlu yönde, düşük düzeyde, anlamlı; özerk benlik arasında ise olumsuz yönde, düşük düzeyde, anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Son olarak toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutum, benliğin ayrımlaşması ve benlik kurgularından olan özerk benlik, ilişkisel benlik ve özerk-ilişkisel benlik

değişkenlerinin eş seçme stratejilerinden olan aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, fiziksel özellik, bekâret, çocuk bakımı ve aşkı yordayıp yordamadığı incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda;

- Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun ve özerk-ilişkisel benliğin eş seçme stratejilerinden olan aile kurumu ve güven boyutunun anlamlı yordayıcıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Benliğin ayrılaşmasının eş seçme stratejilerinden olan sosyoekonomik durum boyutunun anlamlı yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun, benliğin ayrılaşmasının ve ilişkisel benliğin eş seçme stratejilerinden olan dini ve siyasi benzerlik boyutunun anlamlı yordayıcıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun eş seçme stratejilerinden olan fiziksel özellik boyutunun anlamlı yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun, özerk benliğin ve özerk-ilişkisel benliğin eş seçme stratejilerinden olan bekâret boyutunun anlamlı yordayıcıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun ve benliğin ayrılaşmasının eş seçme stratejilerinden olan çocuk bakımı boyutunun anlamlı yordayıcıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- İlişkisel benliğin eş seçme stratejilerinden olan aşk boyutunun anlamlı yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun, benliğin ayrılaşma düzeyinin ve sahip olunan benlik kurgusunun, eş seçme sürecindeki bireyin eş adayında olmasını istediği özellikleri ve bu özelliklerin önem sıralamasını etkilediği söylenebilir.

5.3. Öneriler

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlardan yola çıkarak, gelecekte benzer konularda araştırma yapmak isteyen ya da bu konularda uygulama yapmak isteyen kişilere öneriler verilmiştir.

- Bu araştırma beliren yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumları, benliğin ayrılaşması, benlik kurguları ve eş seçme stratejileri arasındaki ilişkileri ortaya koymaya yönelik yapılmıştır. Evlilik yaşının gün geçtikçe arttığı düşünüldüğünde, ilerleyen yaş gruplarındaki bireylerle de benzer çalışmalar yapılabilir.
- Araştırma eş seçme sürecinde yer alan kişilere yönelik yapılmıştır. Benzer bir çalışmada evli bireylerin eş seçme stratejileri; evlilik uyumu, evlilik tükenmişliği vb. değişkenlerle birlikte değerlendirilebilir.
- Bu araştırma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. İlerleyen çalışmalarda farklı illerde, bölgelerde yaşayan kişilere ulaşılarak araştırma sonuçları genişletilebilir.
- Bu araştırma en az lisans düzeyinde eğitim gören bireylerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Farklı eğitim düzeyindeki kişilerin katılımıyla benzer bir araştırma yapılarak sonuçlar karşılaştırılabilir.
- Bu çalışmada toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun, benliğin ayrılaşmasının ve benlik kurgularının eş seçme stratejilerini yordamadaki rolü ortaya koyulmuştur. Eş seçme stratejilerini etkileyen daha pek çok değişken olduğu düşünülmektedir. Bireylerin eş seçme stratejilerine etki ettiği düşünülen farklı değişkenlerle benzer bir araştırma yapılabilir.
- Bu çalışmanın bireylerin eş seçme stratejilerine etki eden değişkenleri ortaya koymasının evlilik öncesi psikolojik danışma alanına katkı sağladığı düşünülmektedir. Elde edilen bulgulardan yola çıkarak bireylere toplumsal cinsiyet rolleri, benliğin ayrılaşması, benlik kurguları ve eş seçme stratejileri hakkında farkındalık kazandırmaya yönelik grup çalışmaları yapılabilir.
- Evlilik öncesi psikolojik danışma ya da bireysel psikolojik danışma alanında yapılan, konuyla ilgili görüşmelerde çalışmadan elde edilen bulgulardan yola çıkarak bireysel değerlendirmeler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akın, M. H. ve Aydemir, M. A. (2007). Üniversitede okuyan kız öğrencilerin cinsiyet rolü tutum bağlamında aile ve evlilik kurumlarına bakışları. *Edebiyat Dergisi*, 18, 43-60. doi: 123456789/11881
- Akoğlu, Ö. A. ve Küçükkaragöz, H. (2018). Boşanma nedenleri ve boşanma sonrasında karşılaşılan güçlüklerle ilişkin bir araştırma: İzmir ili örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(1), 153-172. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/download/article-file/515213>
- Altuntaş, S. ve Atlı, A. (2015). Eş seçme stratejileri envanteri geliştirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 123-135. Erişim adresi <http://sbed.mku.edu.tr/article/view/5000139065>
- Arnett, J. J. (2007). Emerging adulthood: What is it, and what is it good for? *Child Development Perspectives*, 1(2), 68-73. doi: 10.1111/j.1750-8606.2007.00016.x
- Atak, H. ve Çok, F. (2010). İnsan yaşamında yeni bir dönem: Beliren yetişkinlik. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(1), 39-50. Erişim adresi https://www.researchgate.net/profile/Hasan_Atak/publication/277020937_Atak_H_Cok_F_2010_A_new_period_in_human_life_Emerging_adulthood_Journal_of_Childhood_and_Adolescence_Mental_Health_171_3950/links/555f8f5508ae86c06b636fa1.pdf
- Avcı, Ö. H. (2014). Üniversite öğrencilerinin evlilik öncesi ilişkilerde problem yaşadıkları ve eğitim almak istedikleri konular. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(1), 279-299. doi: 10.12984/eed.68094
- Aydın, B. (1996). Benlik kavramı ve ben şemaları. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 41-47. Erişim adresi <http://dspace.marmara.edu.tr/handle/11424/3464>
- Bacanlı, H. (2001). Eş tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(15), 7-16. Erişim adresi <http://www.pdrdergisi.org/index.php/pdr/article/view/333>
- Bal, H. (2007). *Bağlanma stilleri, cinsiyet rolleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Mersin.
- Başay, A. C. (2015). *Üniversite öğrencilerinin benlik yapısı ve eş seçme kriterleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Bell, L. C. (2018). Psychoanalytic theories of gender. In N. Dess, J. Marecek & L. Bell (Ed.), *Gender, Sex, and Sexualities: Psychological Perspectives*. USA: Oxford University Press.
- Bem, S. L. (1985). Androgeny and gender schema theory: A conceptual and empirical integration. In T. B. Sonderegger (Ed.), *Psychology and Gender*. Lincoln: U of Nebraska Press.
- Bener, M. (2011). *Dindarlık-eş seçimi ilişkisi (SDÜ örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Isparta.
- Bohlander, R. W. (1999). Differentiation of self, need fulfillment and psychological well-being in married men. *Psychological Reports*, 84, 1274-1280. doi: 10.2466/pr0.84.3.1274-1280

- Bowen, M. (1976). Theory in the practice of psychotherapy. *Family Therapy: Theory and Practice*, 4, 2-90. Retrieved from <http://cflarchives.org/images/TheoryInThePractice.pdf>
- Bozgeyikli, H. ve Toprak, E. (2013). Üniversiteli gençlerin eş seçim kriterlerinin sıralama yargılarıyla ölçeklenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-87. Erişim adresi <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423901631.pdf>
- Burr, V. (2002). *Gender and social psychology*. New York: Taylor and Francis.
- Buss, D. M. (1989). Sex differences in human mate preferences: Evolutionary hypotheses tested in 37 cultures. *Behavioral and Brain Sciences*, 12(1), 1-14. doi: 10.1017/s0140525x00023992
- Bussey, K. & Bandura, A. (1999). Social cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychological Review*, 106(4), 676-713. doi: 10.1037//0033-295x.106.4.676
- Buunk, B. P., Dijkstra, P., Fetchenhauer, D. & Kenrick, D. T. (2002). Age and gender differences in mate selection criteria for various involvement levels. *Personal Relationships*, 9(3), 271-278. doi: 10.1111/1475-6811.00018
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (18. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2013). *Sosyal bilimler için istatistik* (12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2016). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Chen, Z., Fiske, S. T., & Lee, T. L. (2009). Ambivalent sexism and power-related gender-role ideology in marriage. *Sex Roles*, 60(11-12), 765-778. doi: 10.1007/s11199-009-9585-9
- Chirkov, V. I. (2009). A cross-cultural analysis of autonomy in education: A self-determination theory perspective. *School Field*, 7(2), 253-262. doi: 10.1177/1477878509104330
- Cobb, R. A., Walsh, C. E. & Priest, J. B. (2009). The cognitive-active gender role identification continuum. *Journal of Feminist Family Therapy*, 21(2), 77-97. doi: 10.1080/08952830902911339
- Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları*. Tuncay Ergene (Çev.). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Cross, S. E. & Madson, L. (1997). Models of the self: Self-construals and gender. *Psychological Bulletin*, 122(1), 5-37. doi: 10.1037//0033-2909.122.1.5
- Cunningham, S. J. & Russell, P. A. (2004). The influence of gender roles on evolved partner preferences. *Sexualities, Evolution & Gender*, 6(2-3), 131-150. doi: 10.1080/14616660412331332909
- Cüceloğlu, D. (2011). *İnsan ve davranışı: psikolojinin temel kavramları* (21. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çalışkan, Z., Taşhan, S. T., Orhan, İ. ve Nacar, G. (2015). Partneri olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihlerinin karşılaştırılması. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 6-10.

- Çelikkaleli, Ö. ve Avcı, R. (2016). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rollerine göre bağlanma biçimlerinin incelenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 4(7), 103-125. doi: 10.18009/jcer.02509
- Çuhadaroğlu, A. ve Akfırat, N. (2017). Üniversite öğrencilerinin benlik kurgularıyla toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(4), 1031-1046. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/download/article-file/357170>
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2002). Overview of self-determination theory: An organismic dialectical perspective. In E. L. Deci & R. M. Ryan (Eds.), *Handbook of self-determination research*. USA: University Rochester Press.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2012). Self-determination theory. In P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski & E. T. Higgins (Ed.), *The handbook of theories of social psychology*. New Delhi: Sage Publications India Pvt. Ltd.
- Dede, E. (2015). *Psikolojik doğum sırasının bireyci-toplulukçu-ilişkisel benlik tipi üzerine etkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Diaz, T. & Bui, N. H. (2016). Subjective well-being in Mexican and Mexican American women: The role of acculturation, ethnic identity, gender roles and perceived social support. *Journal of Happiness Studies*, 18(2), 607-624. doi: 10.1007/s10902-016-9741-1
- Doğru, D. (2017). *Algılanan anne baba tutumlarının eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ile ilişkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Dokur, M. ve Profeta, Y. (2006). *Aile ve çift terapisi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Dönmezoğulları, C. (2014). *Benlik kurguları ile iyi oluş arasındaki ilişkide özgünlüğün aracı rolü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Durmazkul, A. (1991). *Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Dush, C. M. K., Taylor, M. G. & Kroeger, R. A. (2008). Marital happiness and psychological well-being across the life course. *Family Relations*, 57(2), 211-226. doi: 10.1111/j.1741-3729.2008.00495.x
- Eagly, A. H., Wood, W. & Diekmann, A. B. (2000). Social role theory of sex differences and similarities: A current appraisal. In T. Eckes & H. M. Trautner (Ed.), *The developmental social psychology of gender* (pp. 123-174). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Eastwick, P. W., Eagly, A. H., Glick, P., Johannesen-Schmidt, M. C., Fiske, S. T., Blum, A. M. & Fernández, M. L. (2006). Is traditional gender ideology associated with sex-typed mate preferences? A test in nine nations. *Sex Roles*, 54(9-10), 603-614. doi: 10.1007/s11199-006-9027-x
- Efe, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin eş seçme eğilimleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

- Ekşi, H., Özgen, G. ve Kardaş, S. (2017). Eş seçim stratejileri, mükemmeliyetçilik ve değer tercihlerinin evlenmemiş bireylerin duygusal ilişki tercihlerine etkisinin lojistik regresyon analizi ile incelenmesi. *Finans, Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (FESA)*, 2(2), 78-91. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/fesa/issue/30912/320413>
- Elliott, I. & Coker, S. (2008). Independent self-construal, self-reflection, and self-rumination: A path model for predicting happiness. *Australian Journal of Psychology*, 60(3), 127-134. doi: 10.1080/00049530701447368
- Epstein, E. & Guttman, R. (1984). Mate selection in man: Evidence, theory and outcome. *Social Biology*, 31(3-4), 243-278. doi: 10.1080/19485565.1984.9988579
- Ercan, H. (2013). Genç yetişkinlerde benlik kurgusu üzerine bir çalışma. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 5(2), 157-178. Erişim adresi https://www.researchgate.net/profile/Huelya_Ercan2/publication/321026714_GENC_YETISKINLERDE_BENLIK_KURGUSU_UZERINE_BIR_CALISMA_A_STUDY_ON_SELF_CONSTRUAL_OF_YOUNG_ADULTS/links/5a096138a6fdcc65eab56ce9/GENC-YETISKINLERDE-BENLIK-KURGUSU-UZERINE-BIR-CALISMA-A-STUDY-ON-SELF-CONSTRUAL-OF-YOUNG-ADULTS.pdf
- Ersevimi, İ. (2008). *Aile tedavisi: Örnekleriyle türleri, felsefesi ve terapisi*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Eryılmaz, A. ve Atak, H. (2011). Beliren yetişkinlik döneminde özsaygı, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rollerine göre romantik yakınlığı başlatmanın incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(2), 587-600.
- Fisman, R., Iyengar, S. S., Kamenica, E. & Simonson, I. (2006). Gender differences in mate selection: Evidence from a speed dating experiment. *The Quarterly Journal of Economics*, 121(2), 673-697. doi: 10.1162/qjec.2006.121.2.673
- Gagne, M. & Deci, E. L. (2005). Self-determination theory and work motivation. *Journal of Organizational Behavior*, 26(4), 331-362. doi: 10.1002/job.322
- Gazioğlu, A. E. İ. (2008). Gender, gender roles affecting mate preferences in turkish college students. *College Student Journal*, 42(2), 603-616. Erişim adresi <https://web.a.ebscohost.com/abstract?direct=true&profile=ehost&scope=site&authtype=crawler&jrnl=01463934&AN=32544896&h=FYbYgSWzbUNi%2bkIgYF7hUPWnwm7zXpdC2vMIx1stGkowitzZ2f1PjJrbQ11R8tro%2fidhVP7sDYwZ2SFWxEQkA%3d%3d&crl=c&resultNs=AdminWebAuth&resultLocal=ErrCrlNotAuth&crlhashurl=login.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3dehost%26scope%3dsite%26authtype%3dcrawler%26jrnl%3d01463934%26AN%3d32544896>
- Genç, Y. ve Veli Baki, S. (2017). Eşler arası çatışmaya neden olan faktörler. *Electronic Turkish Studies*, 12(21), 299-314. doi: 10.7827/turkishstudies.12098
- George, D. & Mallery, P. (2010). *SPSS for windows step by step: a simple guide and reference, 17.0 update* (10. Baskı). United States of America: Pearson Education Limited.
- Gök, F. G. (2013). *Evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algılarının aile işlevlerine yansımaları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

- Güllü, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin eşten beklentilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Turkish Educational Sciences*, 16(1), 42-57. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/download/article-file/496192>
- Günay, G. ve Bener, Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 157-171. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/download/article-file/200479>
- Günay, G. ve Bener, Ö. (2013). Gençlerin evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumları. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-16. doi: 10.14230/joiss9
- Hamamcı, Z., Buğa, A. ve Duran, Ş. (2011). Üniversite öğrencilerinin evlilik yaşantısı ile ilgili bilgi kaynaklarının ve evlilik öncesi eğitim ihtiyaçlarının incelenmesi. *Aile ve Toplum*, 7(26), 33-50. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/spcd/issue/21103/227269>
- Hawkins, D. N. & Booth, A. (2005). Unhappily ever after: effects of long-term, low-quality marriages on well-being. *Social Forces*, 84(1), 451-471. doi: 10.1353/sof.2005.0103
- Helgeson, V. S. (2012). *The psychology of gender* (4 ed.). New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Hofstede, G. (1980). Motivation, leadership and organization: Do American theories apply abroad? *Organizational Dynamics*, 9(1), 42-63. doi: 10.1016/0090-2616(80)90013-3
- Holland, R. W., Roeder, U.-R., Rick B. van, B., Brandt, A. C. & Hannover, B. (2004). Don't stand so close to me: The effects of self-construal on interpersonal closeness. *Psychological Science*, 15(4), 237-242. doi: 10.1037/e633912013-458
- İmamoğlu, E. O. (1998). Individualism and collectivism in a model and scale of balanced differentiation and integration. *The Journal of Psychology*, 132(1), 95-105. doi: 10.1080/00223989809599268
- İnanç, B. Y., Bilgin, M. ve Atıcı, M. K. (2012). *Gelişim psikolojisi: Çocuk ve ergen gelişimi* (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Işık, E. ve Bulduk, S. (2014, Nisan). *Benliğin ayrılaşması ölçeğinin üniversite öğrencileri için geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sunulmuştur, İstanbul.
- Jedlicka, D. (1980). A test of the psychoanalytic theory of mate selection. *The Journal of Social Psychology*, 112(2), 295-299. doi: 10.1080/00224545.1980.9924331
- Jenkins, S. M., Buboltz, W. C., Schwartz, J. P. & Johnson, P. (2005). Differentiation of self and psychosocial development. *Contemporary Family Therapy*, 27(2), 251-261. doi: 10.1007/s10591-005-4042-6
- Johannesen-Schmidt, M. C., & Eagly, A. H. (2002). Another look at sex differences in preferred mate characteristics: The effects of endorsing the traditional female gender role. *Psychology of Women Quarterly*, 26(4), 322-328. doi: 10.1111/1471-6402.t01-2-00071
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). *İnsan, aile, kültür* (3. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context: Implications for self and family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36(4), 403-422. doi: 10.1177/0022022105275959
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2013). *Günümüzde insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş* (15. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kalkan, M. (2002). *Evlilik ilişkisini geliştirme programının evlilerin evlilik uyum düzeyine etkisi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Samsun.
- Karaşar, B. ve Öğülmüş, S. (2016). Üniversite öğrencilerinde sosyal onay ihtiyacının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 469-495. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/uefad/issue/26859/282490>
- Kasapkara, A. ve Kasapkara, B. (2014). 20-30 yaş grubu bekar erkeklerin eş seçimine yönelik tutumları ve eşten beklentilerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 7(34), 792-800. Erişim adresi <https://web.a.ebscohost.com/abstract?direct=true&profile=ehost&scope=site&authtype=crawler&jrnl=13079581&AN=99097314&h=pbQpWWhAjhUzeCNRZXMiwITTwVKkmTRgpVkJrswUeIGR1pqFrMoJ1j9hyL%2fs9apQurHTfvThQ7pJdkGNDkLbtA%3d%3d&crl=c&resultNs=AdminWebAuth&resultLocal=ErrCrlNotAuth&crlhashurl=login.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3dehost%26scope%3dsite%26authtype%3dcrawler%26jrnl%3d13079581%26AN%3d99097314>
- Kaya, M. (2002). *Cinsiyetleri farklı üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihlerine göre denetim odakları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Keldal, G. (2015). *Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarının yordayıcısı olarak eş seçme stratejileri ve cinsiyet rol algıları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Malatya.
- Kerr, M. E., & Bowen, M. (1988). *Family evaluation*. New York: WW Norton & Company.
- Kılıç, D., Kaygusuz, C., Bağ, B. ve Tortumluoğlu, G. (2007). Üniversite öğrencilerinin eş seçimine ve evliliğe ilişkin görüşleri. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 17(1), 32-42.
- Koberg, C. S. & Chusmir, L. H. (1989). Relationship between sex role conflict and work-related variables: Gender and hierarchical differences. *The Journal of Social Psychology*, 129(6), 779-791. doi: 10.1080/00224545.1989.9712086
- Köklü, N. ve Büyüköztürk, Ş. (2000). *Sosyal bilimler için istatistiğe giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kuyumcu, B. (2012). Üniversite öğrencilerinin benlik kurguları ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 2(1), 86-94. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/issej/issue/26562/280354>
- Lindsey, L. L. (2015). *Gender Roles: A sociological perspective* (6. Press). New York: Taylor and Francis.

- Lye, D. N. & Biblarz, T. J. (1993). The effects of attitudes toward family life and gender roles on marital satisfaction. *Journal of Family Issues*, 14(2), 157-188. doi: 10.1177/019251393014002002
- March, E., & Grieve, R. (2016). Social-economic theory and short-term mate preferences: The effects of gender roles and socioeconomic status. *Australian Journal of Psychology*, 68(4), 241-250. doi: 10.1111/ajpy.12102
- Markus, H. R. & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224- 253. doi: 10.1037//0033-295x.98.2.224
- Mermer, Y. (2011). *Genç kızların evlilik kurumuna ilişkin değer ve tutumları: Kayseri İncesu ilçesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kayseri.
- Mert, A. ve Çetiner, P. (2018). Üniversite öğrencilerinin üniversite yaşamına uyum ile benlik ayrımlaşması arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 8(3), 190-204. doi: 10.19126/suje.407960
- Mert, A. ve Topal, İ. (2018). Benlik ayrımlaşmasının manevi yönelimine etkisinin bazı değişkenlerle incelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 68-91. doi: 10.26466/opus.392361
- Murdock, N. L. & Gore, P. A. (2004). Stress, coping and differentiation of self: A test of bowen theory. *Contemporary Family Therapy*, 26(3), 319-335. doi: 10.1023/b:coft.0000037918.53929.18
- Murstein, B. I. (1970). Stimulus value role: A theory of marital choice. *Journal of Marriage and the Family*, 32(3), 465-481. doi: 10.2307/350113
- Mutlu, M. (2004). *Üniversite gençliğinin evlilik ve aile kurumuna yaklaşımı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Elazığ.
- Nichols, M. P. (2013). *Aile terapisi: Kavramlar ve yöntemler*. Okhan Gündüz (Çev.).İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Oyserman, D. & Markus, H. R. (1998). Self as social representation. In U. Filick (Ed.), *The psychology of the social* (pp. 107- 126). Cambridge: Cambridge University Press.
- Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, 2(48), 1-18. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/iusoskon/issue/9552/119306>
- Özmete, E. ve Yanardağ, M. Z. (2016). Erkeklerin bakış açısıyla toplumsal cinsiyet rolleri: kadın ve erkek olmanın değeri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 91-107. Erişim adresi: https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/51793377/500017920250B.pdf?responsecontentdisposition=inline%3B%20filename%3DERKELELERIN_BAKIS_ACISIYLA_TOPLUMSAL_CINS.pdf&X-AmzAlgorithm=AWS4HMAC-SHA256&X-AmzCredential=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A%2F20190609%2Fus-east-1%2Fs3%2Faws4_request&X-Amz-Date=20190609T155725Z&X-AmzExpires=3600&X-AmzSignedHeaders=host&X-AmzSignature=d945022c16c19ad1fa184c5ba0d573885cd78fc7e80c9ea0552d11d82882034c

- Peleg, O. (2008). The relation between differentiation of self and marital satisfaction: What can be learned from married people over the course of life? *The American Journal of Family Therapy*, 36(5), 388-401. doi: 10.1080/01926180701804634
- Perle, J. & Waguespack, A. (2011). Gender schema theory. In S. Goldstein & J. A. Naglieri (Eds.), *Encyclopedia of Child Behavior and Development* (pp. 690-691): Springer.
- Pınar, G. (2008). Üniversite son sınıf öğrencilerinin evliliğe bakış açısı. *Aile ve Toplum*, 4(14), 49-60. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/download/article-file/198104>
- Pines, A. M., Gat, H. & Tal, Y. (2002). Gender differences in content and style of argument between couples during divorce mediation. *Conflict Resolution Quarterly*, 20(1), 23-50. doi: 10.1002/crq.9
- Polat, K. ve İlhan, T. (2018). Evli bireylerde çift uyumu ve bazı psikolojik belirtilerin benliğin farklılaşması açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50), 87-115. Erişim adresi <http://www.pdrdergisi.org/index.php/pdr/article/view/203>
- Prakash, R., & Singh, A. (2014). Who marries whom? Changing mate selection preferences in urban India and emerging implications on social institutions. *Population Research and Policy Review*, 33(2), 205-227. doi: 10.1007/s11113-013-9294-5
- Rodríguez-González, M., Skowron, E. A., Cagigal de Gregorio, V. & Muñoz San Roque, I. (2016). Differentiation of self, mate selection, and marital adjustment: Validity of postulates of Bowen theory in a Spanish sample. *The American Journal of Family Therapy*, 44(1), 11-23. doi: 10.1080/01926187.2015.1099415
- Santamaria, A., de la Mata, M. L., Hansen, T. G. & Ruiz, L. (2010). Cultural self-construals of Mexican, Spanish, and Danish college students: beyond independent and interdependent self. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 41(3), 471-477. doi: 10.1177/0022022109359694
- Schwarz, S. & Hassebrauck, M. (2012). Sex and age differences in mate-selection preferences. *Human Nature*, 23(4), 447-466. doi: 10.1007/s12110-012-9152-x
- Skowron, E. A. & Friedlander, M. L. (1998). The Differentiation of Self Inventory: Development and initial validation. *Journal of Counseling Psychology*, 45(3), 235-246. doi: 10.1037//0022-0167.45.3.235
- Skowron, E. A. & Schmitt, T. A. (2003). Assessing interpersonal fusion: Reliability and validity of a new DSI fusion with others subscale. *Journal of Marital and Family Therapy*, 29(2), 209-222. doi: 10.1111/j.1752-0606.2003.tb01201.x
- Sprecher, S., Sullivan, Q. & Hatfield, E. (1994). Mate selection preferences: Gender differences examined in a national sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(6), 1074. doi: 10.1037//0022-3514.66.6.1074
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2014). *Using multivariate statistics* (6. Press). United States of America: Pearson Education Limited.
- Taylı, A. (2014). Sosyal öğrenme kuramı. Editör Eroğul, A. R. Çeçen ve Yurtal, F., *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Mentis Yayıncılık.

- Thompson, T. L. & Zerbinos, E. (1995). Gender roles in animated cartoons: Has the picture changed in 20 years? *Sex Roles*, 32(9-10), 651-673. doi: 10.1007/bf01544217
- Todosijević, B., Ljubinković, S. & Arancić, A. (2003). Mate selection criteria: A trait desirability assessment study of sex differences in Serbia. *Evolutionary Psychology*, 1(1), 116-126. doi: 10.1177/147470490300100108
- Tuason, M. T., & Friedlander, M. L. (2000). Do parents' differentiation levels predict those of their adult children? And other tests of Bowen theory in a Philippine sample. *Journal of Counseling Psychology*, 47(1), 27. doi: 10.1037//0022-0167.47.1.27
- TÜİK. (2016). Aile yapısı araştırması. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21869#>
- TÜİK. (2017). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27593>
- Tüzemen, A. ve Özdağoğlu, A. (2007). Doktora öğrencilerinin eş seçiminde önem verdikleri kriterlerin analitik hiyerarşi süreci yöntemi ile belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), 215-232. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/atauniiibd/issue/2691/35405>
- Uluocak, G. P. ve Bulut, I. (2011). Aile terapilerinin feminist teori açısından incelenmesi. *Aile ve Toplum*, 7(24), 9-24. Erişim adresi https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/31120286/Aile_dergi_24_s_ay1.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1558903103&Signature=c3ZhetEbYO5nxpjOQES1li40gjg%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DERken_Cocukluk_Doneminde_Gorsel_Algı.pdf#page=10
- Usluoğlu, F., Atıcı, M. ve Avcıbay, B. V. (2015). Kadınların eş seçimleri hakkındaki görüşleri: nitel bir çalışma. *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 1484-1502. doi: 10.14687/ijhs.v12i2.3359
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, 1(35), 29-56. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/iusoskon/issue/9517/118909>
- Winch, R. F., Ktsanes, T. & Ktsanes, V. (1954). The theory of complementary needs in mate-selection: an analytic and descriptive study. *American Sociological Review*, 19(3), 241-249. doi: 10.4324/9780203786550-1
- Wong, C. T. (2010). *Self construal as a moderator between differentiation of self and trait anxiety*, (Unpublished Master's Thesis). California State University, Department of Psychology: Sacramento.
- Yamaguchi, A., Kim, M.-S. & Akutsu, S. (2014). The effects of self-construals, self-criticism and self-compassion on depressive symptoms. *Personality and Individual Differences*, 68, 65-70. doi: 10.1016/j.paid.2014.03.013
- Yıldırım, İ. (2016). Üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 15-30. Erişim adresi <http://www.pdrdergisi.org/index.php/pdr/article/view/261>
- Yılmaz, E. B. & Öz, F. (2018). Assessing the relation between attitudes towards gender roles and domestic violence of nursing and paramedic students. *Clinical and*

Experimental Health Sciences, 8(3), 160-165. doi: 10.5152/clinexphealthsci.2017.459

Yılmazçoban, A. M. (2010). Evlilikte çiftleri etkileyen unsurlar ve arkadaşlık ilkeleri. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 178-195. Erişim adresi <http://yusbed.yalova.edu.tr/article/view/5000000792/0>

Yöntem, M. K. ve İlhan, T. (2013). Benlik kurguları ve otantikliğin özgecilik üzerindeki yordayıcı gücünün incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(8), 2291-2302. doi: 10.7827/turkishstudies.5477

Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniveristesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu, F. (2011). Development and psychometric properties gender roles attitude scale. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 409-420. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/hunefd/issue/7796/102087>

EKLER**EK-1****Kişisel Bilgi Formu****Cinsiyetiniz:** K ( ) E ( )**Yaşınız:** .....**Üniversitenizin Adı:** .....**Fakülteniz:** .....**Bölümünüz:** .....**Sınıf Düzeyiniz:** 1. Sınıf ( ) 2. Sınıf ( ) 3. Sınıf ( ) 4. Sınıf ( ) Diğer: .....**Medeni Durum:** Evli ( ) Nişanlı/ Sözlü ( ) Bekar ( )**Belirtilenin dışında;****Romantik ilişkiniz var mı?** Var ( ) Yok ( )**Romantik bir ilişkiniz var ise;****Partnerinizle evlenme planları yapıyor musunuz?** Evet ( ) Hayır ( )

EK- 2

Eş Seçme Stratejileri Envanteri

Aşağıda yer alan maddeleri dikkatlice okuyarak katılma derecenizi en iyi yansıtan rakamın üzerine (X) işareti koyunuz. Bazı maddelere cevap vermek zor olabilir. Ancak her bir maddede sizi en iyi yansıtan rakamı işaretleyiniz. Katkılarınız için teşekkür ederim.		Hiç Katılmıyorum										Tamamen Katılıyorum
N	Maddeler											
1	Evleneceğim kişinin güzel/yakışıklı olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
2	Evleneceğim kişinin benimle aynı mezhepten olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
3	Evleneceğim kişinin aşka inanması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
4	Evleneceğim kişinin saygın bir meslek sahibi olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
5	Evleneceğim kişinin benimle aynı etnik kökenden olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
6	Evleneceğim kişinin cinsel yönden çekici olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
7	Evleneceğim kişinin ev işlerinden anlaması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
8	Evleneceğim kişinin daha önce cinsel ilişkide bulunmamış olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
9	Evleneceğim kişinin fiziksel olarak çekici olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
10	Evleneceğim kişinin benimle aynı kültürel yapıdan olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
11	Evleneceğim kişinin çocukları sevmesi benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
12	Evleneceğim kişinin iyi bir maddi gelire sahip olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
13	Evleneceğim kişinin bana aşık olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
14	Evleneceğim kişinin, aileme saygı duyması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
15	Evleneceğim kişinin daha önce evlenmemiş olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
16	Evleneceğim kişinin çocuk bakımından anlaması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
17	Evleneceğim kişinin dürüst olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9		

18	Evleneceğim kişinin bana ekonomik güvence sağlaması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
19	Evleneceğim kişiyle aynı siyasi görüşten olmak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	Evleneceğim kişinin güvenilir olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	Evleneceğim kişinin sadık olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	Evleneceğim kişinin sevgisini ifade etmesi benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	Evleneceğim kişinin bakır/bakire olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Evleneceğim kişinin bana saygılı davranması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Evleneceğim kişinin evliliğe önem veren biri olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
26	Evleneceğim kişinin, sosyal statüsü yüksek bir mesleğe sahip olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
27	Evleneceğim kişinin aile kurumuna önem veren biri olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28	Evleneceğim kişinin evine bağlı olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

EK- 3

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Sevgili öğrenciler, Bu cümlelerden hiçbirinin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş, kişiden kişiye değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatlice okuyunuz sonra, cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce ve duygularınıza ne derecede uygun olduğuna karar veriniz. Cümlelerin karşısındaki sizin için o cümleye uygun olan seçeneğe çarpı (X) koyarak işaretleyiniz. Bir cümleyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz ve lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız.		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
N	Tutum İfadeleri					
1	Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.	1	2	3	4	5
2	Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.	1	2	3	4	5
3	Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.	1	2	3	4	5
4	Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.	1	2	3	4	5
5	Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.	1	2	3	4	5
6	Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.	1	2	3	4	5
7	Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.	1	2	3	4	5
8	Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.	1	2	3	4	5
9	Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.	1	2	3	4	5
10	Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.	1	2	3	4	5
11	Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.	1	2	3	4	5
12	Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.	1	2	3	4	5
13	Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.	1	2	3	4	5
14	Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.	1	2	3	4	5
15	Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.	1	2	3	4	5
16	Kadının temel görevi anneliktir.	1	2	3	4	5
17	Evin reisi erkektir.	1	2	3	4	5
18	Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.	1	2	3	4	5
19	Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.	1	2	3	4	5
20	Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.	1	2	3	4	5
21	Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.	1	2	3	4	5
22	Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.	1	2	3	4	5
23	Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.	1	2	3	4	5
24	Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir.	1	2	3	4	5

25	Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.	1	2	3	4	5
26	Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.	1	2	3	4	5
27	Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.	1	2	3	4	5
28	Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.	1	2	3	4	5
29	Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır.	1	2	3	4	5
30	Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.	1	2	3	4	5
31	Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır.	1	2	3	4	5
32	Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.	1	2	3	4	5
33	Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.	1	2	3	4	5
34	Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.	1	2	3	4	5
35	Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.	1	2	3	4	5
36	Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.	1	2	3	4	5
37	Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.	1	2	3	4	5
38	Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.	1	2	3	4	5

EK- 4

Benliğin Ayırılması Ölçeği

Aşağıda kendinizle ve başkalarıyla olan ilişkilerinize yönelik düşünce ve duygularınızı içeren ifadeler yer almaktadır. Sizden istenen her bir ifadeyi dikkatlice okuyarak 1'den 6'ya kadar olan seçeneklerden sizi en iyi ifade eden seçeneği işaretlemenizdir. Eğer herhangi bir madde sizinle direkt ilgili gözüküyorsa (örn., şu anda bir eşiniz/partneriniz yoksa), olması halinde nasıl düşünüp nasıl davranabileceğinizle ilgili en iyi tahmininizi belirtiniz. İçten yanıtlarınız için teşekkürler.

	1-2- 3- 4- 5- 6					
	Hiç Uygun Değil	→				Çok Uygun
1. Ailemin yanındaiken genellikle kendimi kısıtlanmış hissedirim.	1	2	3	4	5	6
2.Önemli bir işe ya da göreve başlarken genellikle başkalarının cesaretlendirmesine ihtiyaç duyarım.	1	2	3	4	5	6
3. İnsanlar benimle yakınlık kurmaya çalıştıklarında, kendimi onlardan uzak tutarım.	1	2	3	4	5	6
4. İnsanlar benimle yakınlık kurmaya çalıştıklarında, bundan genellikle rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6
5.Hemen hemen hayatımdaki herkesten onay alma ihtiyacı hissedirim.	1	2	3	4	5	6
6. Değiştiremeyeceğim şeyler için üzülmenin bir anlamı yok.	1	2	3	4	5	6
7. Yakın ilişkilerimde kısıtlanma kaygısı yaşarım.	1	2	3	4	5	6
8. Eleştirilmek beni oldukça rahatsız eder.	1	2	3	4	5	6
9. Anne/babamın beklentilerine göre yaşamaya çalışırım.	1	2	3	4	5	6
10. Kendimi olduğum gibi kabul ederim.	1	2	3	4	5	6
11. Eşimle/partnerimle bir tartışma yaşarsam, tüm gün bu tartışma üzerine düşünürüm.	1	2	3	4	5	6
12. Başkaları tarafından baskı altında olduğumu hissettiğim zamanlarda bile onlara “hayır” diyebilirim.	1	2	3	4	5	6
13. Yaptığım şeyin doğru olduğunu düşünüyorsam başkalarının ne dediğini pek de umursamam.	1	2	3	4	5	6
14. Bir karar alırken danışacağım birileri yoksa kolay kolay karar veremem.	1	2	3	4	5	6
15. Başkaları tarafından incitilmek beni aşırı derecede rahatsız eder.	1	2	3	4	5	6
16. Eşimin/partnerimin yoğun ilgisi beni bunaltır.	1	2	3	4	5	6
17. İnsanlar üzerindeki izlenimi merak ederim.	1	2	3	4	5	6
18. Duygularımı genellikle çevremdekilerden daha yoğun yaşarım.	1	2	3	4	5	6
19. Hayatımda ne olursa olsun, kendimle ilgili düşüncelerimden asla taviz vermem.	1	2	3	4	5	6
20. Anne/babamın fikrini almadan karar veremem.	1	2	3	4	5	6

EK- 5

Özerklik-İlişkiselik Ölçeği

Bu ankette kişilerin kendileri ve ilişkileri hakkında cümleler var. Bunların her biri hakkında ne düşündüğünüzü 1 'fikrime çok aykırı'dan (bana çok aykırı), 5 'fikrime çok uygun'a (bana çok uygun) uzanan beş şıktan birini işaretleyerek belirtiniz. Aşağıdaki cümlelerle ilgili görüşlerinizi, kendinize çok yakın hissettiğiniz kişi veya kişilerle olan ilişkinizi düşünerek belirtin:	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin değilim	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
	1	2	3	4	5
1. Kendimi çok yakın hissettiğim insanların desteğine ihtiyaç duyarım.	1	2	3	4	5
2. Kararlarımda yakınlarımla etkisi çok azdır.	1	2	3	4	5
3. Hem yakın ilişkileri olmak, hem de özerk olmak önemlidir.	1	2	3	4	5
4. Çok yakın hissettiğim bir kişinin bile hayatıma karışmasından hoşlanmam.	1	2	3	4	5
5. Yakınlarımla olan ilişkimde mesafeli olmak isterim.	1	2	3	4	5
6. Planlar yaparken yakınların önerileri dikkate alınsa bile, son karar kişiye ait olmalıdır.	1	2	3	4	5
7. Kendimi yakınlarımdan bağımsız hissederim.	1	2	3	4	5
8. Hayatımı kendimi çok yakın hissettiğim kişilerin düşüncelerine göre yönlendiririm.	1	2	3	4	5
9. Çok yakın ilişkiler içindeki kişi, kendi kararlarını veremez.	1	2	3	4	5
10. Genelde kendimle ilgili şeyleri kendime saklarım.	1	2	3	4	5
11. İnsan çok yakınlarının fikirlerine karşı çıkabilmelidir.	1	2	3	4	5
12. Benimle ilgili bir konuda, çok yakın hissettiğim kişilerin fikirleri beni etkiler.	1	2	3	4	5
13. Yakınlarımla düşüncelerine önem vermek, kendi düşüncelerimi göz ardı etmek anlamına gelir.	1	2	3	4	5
14. Kişiliğimin oluşmasında yakınlarımla etkisi büyüktür.	1	2	3	4	5
15. Bir kişiye çok yakın olmak, özgür olmayı engeller.	1	2	3	4	5
16. Kararlarımı alırken yakınlarıma danışırım.	1	2	3	4	5
17. Kendime çok yakın hissettiğim kimseler sık sık aklıma gelir.	1	2	3	4	5
18. Bir kimse kendini hem yakınlarına bağlı hem de özgür hissedebilir.	1	2	3	4	5
19. Benimle ilgili bir konuda çok yakın hissettiğim kişilerin aldığı kararlar, benim için geçerlidir.	1	2	3	4	5
20. Yakınlarımla hakkımda ne düşündüğü benim için önemli değildir.	1	2	3	4	5
21. Özerk olabilmek için yakın ilişki kurmamak gerekir.	1	2	3	4	5
22. Yakınlarımla, hayatımda en ön sıradadır.	1	2	3	4	5
23. Genellikle kendime çok yakın hissettiğim kişilerin isteklerine uymaya çalışırım.	1	2	3	4	5

24. Yakınlarımla aramdaki bağ, kendimi huzur ve güven içinde hissetmemi sağlıyor.	1	2	3	4	5
25. Özel hayatımı, çok yakınım olan birisiyle bile paylaşmam.	1	2	3	4	5
26. Bir kimse hem yakınlarına bağlı olabilir hem de fikirleri ayrı olduğunda fikrine saygı duyulmasını isteyebilir.	1	2	3	4	5
27. Kararlarımı yakınlarımla isteklerine göre kolayca değiştirebilirim.	1	2	3	4	5

EK- 6

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Rektörlüğünden Alınan İzin Yazısı

Evrak Tarihi : 23.01.2019

MSKU-285

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 28677689-302.08-E.285
Konu : İzin İşleri

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 07.12.2018 tarih ve 59763365-903.05.00.00-1175/308 sayılı yazınız.
b) Eğitim Fakültesi Dekanlığı'nın 28.12.2018 tarih ve 89241861-302.08.00.00-2782/999 sayılı yazısı.

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitimi tezli yüksek lisans programı 1643104011 numaralı öğrencisi Elvan TÜRK'ün "Beliren Yetişkinlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumları İle Eş Seçme Stratejileri Arasındaki İlişkide Benlik Kurgusunun ve Benliğin Ayrışmasının Doğrudan ve Dolaylı Rolü" başlıklı kabul edilen tez çalışması kapsamında ekte belirtilen veri toplama araçlarını, 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılında ilgili Fakültelerde öğrenim görmekte olan öğrencilere uygulama talebiniz ile ilgili ilgi (a) yazınızın Rektörlüğümüze geç ulaşmasından dolayı uygulama talebinizin Bahar Yarıyılında uygulanması Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Adnan ÇEVİK
Rektör Yrd.

Ek: İlgi (b)

Bu belgenin aklı elektronik imzalıdır. <https://ebds.mu.edu.tr> adresinden 7GRHHR-PD8MAE kodu ile doğrulayabilirsiniz.

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİ İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI 48000
KÖTEKLİ/MUĞLA
Telefon No: (0252) 211-1251 / Faks No: (0252) 211-1264
e-Posta: ogr-is@mu.edu.tr İnternet Adresi: <http://www.oibb.mu.edu.tr/>

Bilgi için: Tuğba CEVİZCİ
Telefon No: 0 252 2115433

EK- 7

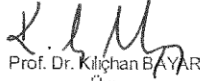
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Kararı

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURUL KARARI

Protokol No : 180204	Karar No : 11
Araştırma Yürütücüsü	Yüksek Lisans Öğrencisi ELVAN TÜRK
Kurumu / Birimi	MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ/ REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
Araştırmanın Başlığı	Beliren Yetişkinlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumları ile Eş Seçme Stratejileri Arasındaki İlişkide Benlik Kurgusunun Ve Benliğin Ayrışmasının Doğrudan Ve Dolaylı Rolü
Başvuru Formunun Etik Kurula Geldiği Tarih	08.12.2018
Başvuru Formunun Etik Kurulda İncelendiği Tarih	İlk İnceleme Tarihi : 10.12.2018 1. Düzeltme Tarihi : 02.01.2019
Karar Tarihi	04.02.2019

KARAR : UYGUNDUR

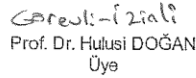
AÇIKLAMA :Beyana esas izinlerin alınması şartıyla araştırmanın uygulanabilirliği konusunda bilimsel araştırmalar etiği açısından bir sakınca yoktur.

Prof. Dr. Nürsan CENGİZ
Başkan

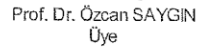
Prof. Dr. Kiliçhan BAYAR
Üye

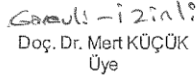
Prof. Dr. Mehmet Gürhan KARAKAYA
Üye

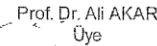
Prof. Dr. Hulusi DOĞAN
Üye

Prof. Dr. Özcan SAYGIN
Üye

Doç. Dr. Mert KÜÇÜK
Üye

Prof. Dr. Ali AKAR
Üye

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyad, Ad: TÜRK, Elvan

Doğum Yeri ve Tarihi: Muğla, 20/09/1994

Eposta: elvanturk48@gmail.com

Telefon: 05399226706

EĞİTİM BİLGİLERİ

Derece	Kurum	Yıl
Lisans	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	2016

İŞ TECRÜBESİ

Görev	Kurum	Yıl
Rehberlik Öğretmeni	Milli Eğitim Bakanlığı	2019

YAYINLAR